

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ARNAVUTÇADAKİ TÜRK DİLİ ASILLI
KELİMELEİN ALINTILANMA ESASLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Jetmira ALLA

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zikri TURAN

HAZİRAN -2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARNAVUTÇADAKİ TÜRK DİLİ ASILLI KELİMELEİN
ALINTILANMA ESASLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Jetmira ALLA

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

“Bu tez 10.06/2019 tarihinde aşğıdaki jüri tarafından Oybirliğı/ Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Zikri TURAN	BASARILI	
Dr. Öğr. Üyesi Abidin KARASU	BASARILI	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AYDIN	BASARILI	

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Jetmira ALLA
Öğrenci Numarası	:	Y156011100
Enstitü Anabilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Arnavutçadaki Türk Dili Asıllı Kelimelerin Alıntılanma Esasları
Benzerlik Oranı	:	%48

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

03.07/2019
Öğrenci İmza

☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbtezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

03.07/2019
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Prof. Dr. Zikri TURAN

Tarih: 03.07.2019

İmza:

☐ KABUL EDİLMİŞTİR

☐ REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Köklü bir geçmişe sahip olan Türk-Arnavut ilişkileri; idarî, iktisadî, kültürel, dinî ve dil gibi bir çok konuda ilişki kurmuşlardır. İki millet arasında 10. yüzyılda başlayan bu ilişki Osmanlı Devleti'nin 14. - 19. yüzyıllar arasında Arnavutluk üzerinde beş yüz yıl boyunca kurduğu hâkimiyet süresinde yoğunlaşmıştır. Günümüzde bu bağın etkisi hâlâ bütün yaşam alanlarında devam etmektedir. Bu durum Türkçe ve Arnavutça arasındaki kelime alışverişine ortam hazırlamıştır. Türkçenin Arnavutça üzerindeki etkisi hakkında Arnavut, Türk ve yabancı araştırmacılar tarafından birçok çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmada, mevcut kullanımları göz önünde bulundurularak, Arnavutçadaki Türk dili asıllı kelimelerin ses ve şekil bilgisi özellikleri ile anlamları incelemeye konu edilmiştir. Çalışmaya esas teşkil eden malzeme hâlihazırda Arnavutluk'ta konuşma ve yazı dilinde en sık kullanılan Türk dili asıllı kelimelerle sınırlandırılmıştır. Türk dilinden Arnavutçaya geçen kelimelerde ses, şekil ve anlam bakımından meydana gelen değişiklikler gösterilmeye çalışılmıştır.

“Giriş” ve “Sonuç”la birlikte beş bölümden meydana gelen bu çalışmanın Giriş bölümünde Osmanlı Devleti döneminden itibaren Türkçe ile Arnavutça ilişkisi ve bu dillerin özellikleri yer almaktadır. Türkçede ve Arnavutçada olan seslerin nitelikleri ve Türkçeden Arnavutçaya geçen kelimelerin şekil özelliklerinin incelendiği birinci bölümden sonra iki dilde ortak olan kelimelerin anlamlarının bir sözlük düzeninde karşılaştırmalı olarak verildiği ikinci bölüm gelmektedir. Arnavutçaya Türkçeden geçen kelimelerde görülen ses olaylarının yer aldığı ise üçüncü bölüm gelmektedir. Sonuç bölümünde ise çalışmanın sonunda elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Yüksek lisans tezimin tüm aşamalarında bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan hocam Prof. Dr. Zikri TURAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Jetmira ALLA

10.06.2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
İŞARETLER.....	v
ÖZET.....	vii
SUMMARY	viii

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1: TÜRKÇEDE VE ARNAVUTÇADA OLAN SESLERİN NİTELİKLERİ VE TÜRKÇEDEN ARNAVUTÇAYA GEÇEN KELİMELEİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	8
---	----------

1.1. Arnavutça ve Türkçenin alfabesinin karşılığı.	8
1.1.1. Fonetik bakımdan Arnavutçadaki seslerin şemaları:	9
1.1.1.1. Ünlüler:	9
1.1.1.2. Ünsüzler:	10
1.1.2. Türkçedeki seslerin şemaları:.....	12
1.1.2.1. Ünlüler:	12
1.1.2.2. Ünsüzler:	13
1.1.3. Arnavutça ile Türkçede ortak olan sesler	14
1.1.4. Türkçe ve Arnavutçadaki seslerin fonetik alfabedeki karşılığı.....	15
1.1.5. Türkçede olan Arnavutçada olmayan sesler	15
1.1.6. Arnavutçada olan Türkçede olmayan sesler	15
1.1.7. Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı Şekli ve Türkçede Karşılığı. Fiillerin Tablosu	16
1.1.8. Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı Şekli ve Türkçede Karşılığı. İsimlerin Tablosu.....	17

BÖLÜM 2 : TÜRKÇEDEN ARNAVUTÇAYA GEÇEN KELİMELEİN ANLAMLARININ SÖZLÜK DÜZENİNDE KARŞILAŞTIRILMASI	55
---	-----------

BÖLÜM 3: SES OLAYLARI.....	146
-----------------------------------	------------

3.1. İncelme	147
3.2. Kalınlaşma.....	149
3.3. Düzleşme.....	150

3.4. Yuvarlaklaşma.....	151
3.5. Daralma	151
3.6. Genişleme.....	154
3.7. Ötümlüleşme	154
3.8.Ötümsüzleşme	155
3.9. Patlayıcılaşma	155
3.10. Sızıcılaşma	155
3.11. Dudaklılaşma.....	155
3.12. Dişlileşme.....	156
3.13. Damaklılaşma.....	157
3.14. Ön Damaklılaşma.....	157
3.15. Türeme	158
3.16. Yutulma.....	159
3.17. Erime	160
3.18. Düşme	161
3.19. Tekleşme	161
3.20. Şırlıtılılaşma	162
3.21. Kısalma	162
SONUÇ.....	164
KAYNAKLAR	169
ÖZGEÇMİŞ.....	172

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
Çin.	: Çince
Fars.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
İtal.	: İtalyanca
Mac.	: Macarca
TDK	: Türk Dil Kurumu
s.	: Sayfa
Vb.	: ve benzeri
Yay.	: Yayınları
Yun.	: Yunanca

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	: Arnavutça ve Türkçenin Alfabelerinin Tablosu	9
Tablo 2	: Arnavutçadaki Ünlülerin Niteliklerinin Tablosu	9
Tablo 3	: Arnavutçadaki Ünsüzlerin Niteliklerinin Tablosu (Beci, 2004:44).....	10
Tablo 4	: Türkçedeki Ünlülerin Niteliklerinin Tablosu.....	12
Tablo 5	: Türkçedeki Ünsüzlerin Niteliklerinin Tablosu (Turan: 2017).....	13
Tablo 6	: Arnavutça ve Türkçede Ortak Olan Seslerin Tablosu.....	14
Tablo 7	: Türkçe ve Arnavutçada Mevcut Olduğu Halde Yazılışları Farklı Olan Seslerin Tablosu	15
Tablo 8	: Türkçede olup Arnavutçada olmayan seslerin tablosu	15
Tablo 9	: Arnavutçada Olan Türkçede Olmayan Seslerin Tablosu.....	15
Tablo 10	: Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı ve Türkçede Karşılığı. Fiillerin Şeması.	16
Tablo 11	: Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı Şekli ve Türkçede Karşılığı. İsimlerin Şeması.	17

İŞARETLER

- # : Bir kelimenin başında kelime başındaki, bir kelimenin sonunda kelime sonundaki sesini gösterir.
- / / : İki sesin arasında bulunan sesi gösterir. Bu ses ünlü ya da ünsüz olabilir.
- Ø : Bir sesin çevre şartları nedeniyle düşmesi, yutulması, erimesi gibi ses olayları sonucunda yok olmasını gösterir.
- () : Arnavutçadaki ses ya da kelimelerin Türkçe karşılıklarını gösterir.
- > < : Bir dilden diğerine geçerken kelimenin içindeki olan bazı seslerin yer değişimini gösterir.
- (> <) : Bir kelimenin hangi dilden geldiğini gösterir.
- :
- : İki dilin birbirini karşıladığına işaret eder.

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans		Doktora	
Tezin Başlığı: Arnavutçadaki Türk Dili Asıllı Kelimelerin Alıntılanma Esasları			
Tezin Yazarı: Jetmira Alla		Danışman: Prof. Dr. Zikri TURAN	
Kabul Tarihi: 10.06.2019		Sayfa Sayısı: vii (ön kısım)+172 (metin kısmı)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı			
“Arnavutçadaki Türk Dili Asıllı Kelimelerin Alıntılanma Esasları” isimli çalışmanın amacı Arnavutça ve Türkçede tespit edilmiş dört bin civarında ortak kelimenin bulunması, konuyla ilgili gerekli literatür taramalarının yapılması, ortak kelimelerin, fonetik, morfolojik, imla ve sentaks özellikleri açılarından incelenmesi ve alıntılama esaslarının tespit edilmesine dayanır. Arnavutça ve Türkçe farklı dil ailelerine mensup olmalarına rağmen birbirleri ile çok güçlü bir bağ kurmuşlardır. Bu iki dilin ilişkisi Osmanlı İmparatorluğu Balkanları işgal etmeden önce başlamaktadır. Arnavutluk ve Türkiye yüzyıllar boyunca bağlı oldukları için doğal olarak Türkçeden Arnavutçaya alıntılanma olmuştur. Bu çalışmada ilk olarak dillerin ilişkisini anlatıp Türkçeden Arnavutçaya geçen kelimelerin daha ayrıntılı bir tetkiki yapılmaktadır. Dillerin en küçük biriminden (sesten) başlayarak kelimeye varana kadar bir inceleme yapılmaktadır. Seslerin nitelikleri, sesler arasındaki farklılıkları, kelimelerin okunuşları ve onların anlamları, kelimeler Türkçeden Arnavutçaya geçerken ortaya çıkan ses olayları gibi konular ele alınmaktadır. İncelendiği kelimeler farklı alanlara sahiptir. Arnavutlar tarafından sık sık kullanılan bu kelimeler dini, coğrafya, kültürel, siyasi, askeri gibi sahada görülmektedir. Arnavutluk ve Türkiye arasında olan akrabalıkta dil konusu da çok önemli bir yer tutmaktadır. Böylece bu çalışma yapılmasının gereği duyulmuştur. Bu çalışma ile Türkçe ve Arnavutça mukayeseli dil çalışmalarının incelenmesi ve ortak kelimelerin alıntılama esasları tespit edilerek hem bu alandaki bir eksikliği gidermesi hem de kendinden sonra yapılacak mukayese çalışmalarının alıntılanma esaslarına örnek teşkil etmesi hedeflenmektedir.			
Anahtar Kelimeler: Arnavutça, Türkçe, Alıntılanma, Ses Bilgisi, Ses Olayları.			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	■	Ph.D.	■
Title of Thesis: Citation Principles of Turkish Language Words in Albanian			
Author of Thesis: Jetmira ALLA		Supervisor: Professor Zikri TURAN	
Accepted Date: 10.06.2019		Nu of Pages: vii (pretext) + 172 (main body)	
Department: Turkish Grammar and Literature		Subfield: Turkish Grammar and Literature	
The aim of the study “Principles of Turkish Language Based Words in Albanian” is to find around four thousand common words that Albanian takes from Turkish, and to make the necessary literature reviews related to the subject, to examine the common words in terms of phonetic, morphological, spelling and syntax features and to determine the quotation principles. Although Albanian and Turkish belong to different language families, they have established a strong bond with each other. The relationship between these two languages begins before the Ottoman Empire invaded the Balkans. Albania and Turkey for which they are attached through the centuries, there has been quotation from Turkish to Albanian. In this study, first of all, is made a more detailed examination of the relationship between languages and the words passed from Turkish to Albanian. An examination is conducted starting from the smallest unit of languages (sound) to the word. Are discussed the characteristics of the sounds, the differences between the sounds, the reading of the words and their meanings, the sound events that occur when the words are passed from Turkish to Albanian. The words studied have different fields. These words, which are frequently used by Albanians, come across in the field of religion, geography, cultural, political, military. Language issue in the relationship between Albania and Turkey holds a very important place. Thus, the necessity of this study was felt. This study examines the comparative language studies in Turkish and Albanian and identifies the basics of common words. It is aimed to eliminate both a deficiency in this area and an exemplary of the criterion of the comparison studies.			
Keywords: Albanian, Turkish, Citation, Phonology, Sound Events.			

GİRİŞ

Dilin doğuşuyla ilgili yapılan çalışmalarda araştırmacılar, dilin ortaya çıkış sebebi olarak, insan doğasının iletişim kurma ve olaylara tepki verme istek ve ihtiyacı olduğunu göstermişlerdir. Diller meydana geldikten sonra, bulundukları şartlara göre gelişmiş ve değişmişlerdir.

Korkmaz (2009: LXII), dillerin doğuş sebepleri ve buna bağlı diğer safhaların o dilin gelişmesini engellemediğini ve daha sonra konuşulmaya başlayan dillerin eski dillerle karşı karşıya geldiğini ve birlikte geliştiğini söyler. Benzer özelliklere sahip diller akraba sayılmış ve dil ailelerini oluşturmuştur. Dillerin yapısı ve köklerinin akrabalığı analiz edildikten sonra, diğer gruplara ayrılmıştır. Korkmaz yapı akrabalığına göre dilleri tek heceli, eklemeli ve çekimli olarak üç gruba ayırmış; köken akrabalığını ise ses yapıları, söz dizimi, köken bilgisi ve şekil yapılarına göre olmak üzere dört kategoride incelemiştir. Köken akrabalığında önemli olan benzerliktir. Hint- Avrupa, Hami-Sami, Fin-Ugur, Ural ve Altay dil ailelerinde köken akrabalığına rastlayabileceğimizi göstermiştir. (2009: LXIII).

Tuna'nın çalışmasında (1992: 35) farklı bir bakış açısına rastlanmaktadır. Eğer Altay Dil Birliği'nin varlığını kabul edersek, bu birliğin, Hint-Avrupa Dil Birliği'nin çözülmesinden çok daha önce bitmiş olduğunu söyler. Ayrıca, Altay dillerinin daha fazla ortak özelliklere sahip olması ilgi çekicidir. Tuna ayrıca, sosyal, kültürel, siyasi ve sınır birliğine sahip dillerin etkileşim içerisine girmelerinin aynı dil ailelerine mensup olmalarına gerek olmadığını ifade eder.

Ergin, geçmişte dayanan bilgilere göre Hint-Avrupa Dilleri ve Altay dili aynı dil ailesinde yer aldıklarını belirtir. Fakat dil benzerlikleri bize bu dillerin uzun zaman önce belirlenmeyen bir yerde, tek bir grup tarafından konuşulduğunu gösterir. Zamanla bunlar birbirinden ayrıldığını ancak hepsinin bir ana dilinden çıkmış olduklarını söyler (2013: 6).

Bu dil ailelerinde farklı gruplara mensup olan dillerin aralarında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda en iyi örnek Altay Dil Ailesi grubuna giren Türk dilidir. Çünkü Türk dilinin Avrupa'daki birçok dilde kilit bir rol oynadığı biliniyor. Türklerin tarih boyunca Avrupa ile olan ilişkilerinden dolayı orada konuşulan dilleri etkilemiştir.

Türk dilinin Avrupa dillerindeki etkisine rağmen, aralarında birçok fark vardır.

Deny kitabında Türk dilleriyle Hint-Avrupa dilleri arasında kelimenin yapı unsurları bakımından var olan farklılıkları yazmıştır. Örneğin:

1. *“Türkçe sondan eklemeli olduğu için türemiş kelimeler oluşturabilmek için sadece bu yolu takip eder. Önceki zamanlarda Hint – Avrupa dillerinde de böyleydi ama şimdi ön ekleri kullanarak türemiş kelimeler oluşturuyor.*
2. *Türkçede hiçbir zaman ön ek yoktur. (Pekiştirme sıfatları hariç).*

Türkçedeki çekim ekleri, cins, kişi, hal ekleri, gibi birçok fikri bir arada ifade eden Hint- Avrupa dilleri son eklerinden farklıdır.” (1921: 11).

Günümüz Türkçesinin gramer yapısını kısacası ele almak gerekirse, şu dil özelliklerini gösterebiliriz:

1. Gramer cinsiyeti yoktur.
2. Ekleşmeli bir dildir.
3. Ünlü bakımından zengin bir dildir.
4. Ünlü – ünsüz uyumu vardır.
5. Vurgu genelde son hecede olur, nadiren ilk hecede olur.
6. Ön ek yoktur.
7. Kelimeler *isim* ve *fiil* olmak üzere ikiye ayrılır.
8. Hece doruğu ikizi yoktur.

Altay Dil Ailesinin üyesi olan Türkçenin Hint-Avrupa Ailesinin Avrupa grubuna giren Arnavutçayla bağı olduğu bilinmektedir. Eklemeli dil grubuna dahil olan Türkçe ve Arnavutça iki farklı dil ailesinin mensubudur. Türkçe sondan eklemeli bir dil iken Arnavutça hem önden eklemeli hemde sondan eklemeli bir dildir. Dil ailelerinin farklı olmasına rağmen ilişkileri vardır.

Kadiu, doktora çalışmasında Türkçe ve Arnavutçada yeni kelimeler oluşu hakkında şöyle bir açıklama yapmıştır: “İki dilin arasında kelimelerin türeme yollarına

bakıldığında farklı tipolojilerine rağmen, kısmen de olsa menşe yollarında genel benzerlikleri vardır. Arnavutçada kelime menşei daha çeşitlidir. Çünkü Arnavutça sondan eklemeli, önden eklemeli, ön-sondan eklemeli ve karışık ek tiplerini içeren bir dildir. Türkçede ise kelimenin sonunda eklenenler hariç ek çeşitlerine rastlanmamaktadır.” (2012: 186).¹

Kadiu ayrıca, Türkçe ve Arnavutçanın ortak noktalarını ele alır. İki dilde de isim sınıfındaki kelime oluşumunun ana yollarını, kelimenin nereden geldiğini ve birleşimini söylemiştir. Bunun dışında iki dilde de bir kelimeye yeni bir ek getirildiğinde, bu ek ilk önce kelimenin gövdesine gelir diye ifade etmiştir (2012: 187-189).

Türkçede eklerin kelimelere eklenince ünlü ünsüz uyumuna girdiği gözümüze çarparken, Arnavutçada ekler kelimelere eklenirken ünlü ünsüz uyumuna girmez.

Günümüz Arnavutçanın gramer yapısını kısacası ele almak gerekirse, şu dil özelliklerini gösterebiliriz:

1. Gramer cinsiyeti vardır. Kadın, erkek ve var olmayan cinsiyetidir.
2. Ekleşmeli bir dildir.
3. Ünsüz bakımından zengin bir dildir.
4. Ünlü – ünsüz uyumu yoktur.
5. Vurgu genelde sondan bir önceki hecede olur.
6. Ön ek ve son ek vardır.
7. Hece doruğu ikizi yoktur.

Bu çalışmada alıntı kelimeler ek getirilmiş formlarıyla da görülecektir. Ek gelen kelimeler Arnavutçaya giriş yaparken Arnavut diline uyum sağlayarak, fonetik değişikliklere uğrayıp ünlü ünsüz uyumuna başka bir şekil verilmiştir.

Diller arasındaki kelime alışverişinin sebeplerini Topbaşı ihtiyaç ve özentisi olarak değerlendirir (1987: 111). Bir dilin başka bir dilden kelime alması bazı alanlarda

¹Türkçede kelimenin önde ek yazılması amacı ise sadece sıfat görevli kelimenin anlamları pekiştirmek, kuvvetlendirmek için yapılan bir usuldür. Örnek mavi – masmavi, pembe-pespembe, uzun – upuzun vs.

duyduğu ihtiyaç nedeniyledir. Mesela araştırmalara göre Arnavutçadaki *cep* ve *çatı* kelimelerinin Türkçeden alınmasından önce bu kelimelerin yerine hangi kelimelerin kullanıldığı bilinmemektedir. Mevcut kayıtlara göre bu iki kelime Osmanlıların Balkanlardaki hakimiyeti sırasında Türkçeden alıntılanmıştır.

Aynı zamanda kelime alışverişinde coğrafi ve sosyal sebeplerin de büyük bir rolü olduğu bilinmektedir. Bu etkenlerden coğrafi faktörler akıllara ilk önce yer isimlerini getirmektedir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında kullanılan Türkçenin, bu alanda nasıl etkili olduğunu göstermek için örnek olarak Arnavutlukta olan iki yer ismini gösterebiliriz. *Elbasan* bir şehrin, *Sauk* ise bir ilçenin ismidir. Elbasan kelimesinin *el* ve *basan* kelimelerinden geldiği belirtilmektedir. Bu isim savaşlar sırasında verilen bir isimdir. Aynı şekilde *Sauk* kelimesi de *soğuk* kelimesine karşılık gelmektedir. Bahsedilen yerin soğuk bir yer olduğunu gören Osmanlılar tarafından verilen bir isimdir.

Sosyal faktörlerden bahsederken ele almamız gereken ana konu dindir. Yaklaşık 500 yıl Osmanlı İmparatorluğun idaresi altına kalan Arnavutlar İslamiyeti kabul etmişler ve bu kabulden sonra bütün dini kelimeleri alıp kullanmışlardır.

Bazı bilim adamlarına göre Arnavutçaya giren kelimeler dile zarar vermiş, bazılarına göre ise bu kelimeler dili zenginleştirmiştir. Kadiu ve Abdiu, çalışmalarında Türkçenin beş yüz yıl boyunca Arnavutçanın sözlüğünün zenginleşmesindeki en önemli kaynaklardan biri olduğunu ifade ederler (2009: 1230). Bir aralar Türkçe kelimelerinin yerine yeni kelimeler bulunup sözlüğe yerleştirdikten sonra Türkçe kullanılmamaya başlanmıştır. Fakat son zamanlarda Türk dizileri çok yaygın olduğu için o eski kelimeler, tekrar kullanılmaya başlandığı gözlemlenmektedir.

Osmanlıların Balkanlar ve dolayısıyla da Arnavutluk üzerinde beş yüz yıl süren hakimiyeti sırasında tabii olarak Arnavutlar, Türkçeye kayıtsız kalmamıştır. İlk zamanlarda şifahi olarak az çok konuşmaya başlamışlar, bir süre geçtikten sonra alınan kelimeler sadece konuşma dilinde kalmayıp yazı diline de geçmiştir. Daha sonra alıntı kelimeler edebiyatta, dinde, idari belgelerde, tıpta ve başka metinlerde kullanılmaya başlanmıştır. Yıldız (2014: 8) farklı dil ailelerine mensup bu iki dilden Arnavutçanın özellikle Osmanlı döneminde Türkçeden 4000 civarında kelime aldığını söyler.

XVII yüzyıllarda Türkçe, Arnavut halkı tarafından toplu olarak kabul edilmiş ve günlük hayatta kullanılmıştır fakat resmi dil olarak kabul edilmemiştir. Türkçe Osmanlı İmparatorluğu döneminde kesinlikle diğer dillerden daha önemli bir yere sahipti. Arapça, Farsça gibi diller yaşamın bazı alanlarında sınırlı kalırken, Türkçe hem günlük hayatta hem de devlet kurumlarında kullanılmıştır. Böylece zamanda Türkçe ile Arnavutçanın güçlü bir bağ kurduğunu söyleyebiliriz.

Türkçeden Arnavutçaya geçen kelimelerin tamamı birlikte ele alındığında muhtelif çalışmalarda bu kelimelerin alıntılanma zamanlarının farklı katmanlara ait olduğu üzerinde durulmuştur. Bu durum alıntı kelimeleri *ödüncleme* terimi ile karşılayan Yıldız (1999: 323) tarafından da tespit edilmiştir. Nuhî'nun çalışmasında (2018: 13), Bloomfield alıntılama dil sel unsurların kazanılması olarak diye ifade eder ve onu iki gruba ayırır: *kültürel* (ödünc alınan öğeler başka bir dilden gelmesi) ve *diyalektal* (kelimelerin bir lehçeden başka bir lehçeye geçmesi) belirlemektedir. Bu çalışmada kültürel alıntılama hakkında söz edilmektedir.

Alıntılamanın aynı zamanda üç farklı etkilerinin görmekteyiz; *Yankatman etkisi*, *alkatman etkisi* ve *üstkatman etkisi*. Yankatman etkisi; Aksan (2015: 29) toplu olarak yaşayan toplumlar arasındaki dil sel etkileşim olduğunu bize ifade ediyor. Bununla birlikte üstkatman etkisi egemen olan ülkenin dilinin fethettiği ülkenin dilini etkilemesi olduğunu söyler. Altkatman etkisi hakkında ise üstkatman etkisinin tam tersi olduğunu ve bir milletin dilinin, o halkı hâkimiyeti ele alan ülkenin dilini etkilemesi olduğunu bilgi verir. Osmanlı İmparatorluğu altında yaşayan Arnavutların dilindeki Türkçe kelimeler üstkatman etkisinin örneğini rastlamaktayız.

Çalışmalarda bu zaman katmanlarının üç ve beş olduğu yönünde fikirler ileri sürülmektedir.

Latifi (2012: 17), kitabında üç zaman katmanı hakkında söyle bir açıklama yapmıştır: “Tarihi koşullar nedeniyle karşılığı Arnavutçada bulunmayan kavramları ifade eden kelimeler alınmıştır. Bu kelimeler zamanla benimsenmiştir. Çünkü Arnavutlar yoğun bir şekilde toplumsal ve idari hayatlarında bu kelimeleri kullanmışlardır. Zaman katmanlarının konusuna gelince üç bölüme ayırabiliriz: Alıntıların dile girme ve kabul edilme dönemi (X-XIV yy.), alıntıların benimsenme dönemi (XVII yy.) ve alıntılarının işlenme dönemi (XVIII yy.)”. Latifi (2006: 25), Türkçeden Arnavutçaya geçen

4000'den fazla kelimedenden, 1400 kelimenin Arnavutçanın bugünkü sözlüğünde yer aldığını ifade eder.

Alıntılama neredeyse bütün ilk yazılı Arnavut belgelerinde rastlanmaktadır. Latifi (2006 :20) bize bu ödünçlemelerin sayısının bir yazardan diğerine değiştiğini ve arttığını gösterir. İlk yazılı Arnavut eseri; Bozuk'un eseridir (1555). Bu eserde 6 Türkçe kelime bulunmaktadır. 1618 - 1621 yıllarında Budi tarafından yazılan eserde ise daha çok kelimeye rastlanmaktadır. Aynı şekilde Bogdani'nin eserinde (1685) de çok sayıda kelime vardır. Bogdani'nin zamanında kullanılan Türkçe kelimelerin önceki yüzyıllardan daha çok sayıdadır ve halk tarafından daha çok bilinmektedir.

Türkçeden Arnavutçaya geçen kelimeler üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmaların en kapsamlısı Tahir Dizdari'ye aittir. Dizdari, içerisinde 4406 kelime bulunan "Fjalori i Orientalizme në Gjuhën Shqipe" adlı sözlüğü hazırlamıştır. Onun sözlüğünde sadece alıntı kelimeler tanımlanmamış, aynı zamanda, kelimelerin Arnavutçaya geçerken yaşadığı fonetik olaylar hakkında bilgi vermektedir.

Arnavutçaya Türkçeden geçen kelimelerin bir kısmı Türkçede olduğu gibi kullanılırken bir kısmı ise ses, şekil ve anlam bakımından bazı değişikliklere uğramıştır. Türkçeden Arnavutçaya geçen kelimelerin telaffuzunda yaşanan zorluklar sebebiyle alıntı kelimelerin fonetik yapılarının Arnavutçaya uygun hale getirildikten sonra sözlüğe girdiği görülmektedir.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu Arnavutçadaki Türk dili asıllı kelimelerin alıntılanma esaslarıdır. Çalışmada Türkçedeki ünlü ve ünsüzlerin Arnavutçadaki karşılıkları incelenecektir. Bunu yaparken Türkçedeki ünlü ve ünsüz sesler, Arnavutçadakiler ile mukayese edilecektir. Aynı zamanda kelimeler sözlük halinde de yazılacaktır ve seçilmiş bu kelimeler ses olayları bakımından incelenecektir.

Çalışmada Türkçeden Arnavutçaya geçen bütün kelimeler değil; yaklaşık bin kelimelik bir malzeme incelemeye konu edilmiştir.

Çalışmanın Önemi

Farklı dil ailelerine ait ancak birbiriyle kelime alışverişinde bulunan dillerin, bu

bağlamda incelenmesi önemlidir. Bu çalışmada Arnavutça ve Türkçe arasındaki ilişki en küçük birim olan seslerden başlayarak kelimeye varana kadar incelenecektir. Böylece, bu iki dil arasındaki bağlantı açıkça görülecektir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Arnavutçadaki Türkçe kelimelerin alıntılama esaslarının tespit edilmesidir. Çalışmanın Balkanlarda Türkçe öğrenenlere ve bu diller arasındaki ilişkiler hakkında yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi bir diğer amacıdır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmaya referans olan en önemli kaynaklar sözlükler olmuştur. Türkçe için Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük (2011); Arnavutça için ise Mbi huazimet turke në gjuhën shqipe krahasuar me gjuhët e tjera (Lindita Latifi, 2006) ve Türkçe Sözcükler ve Arnavutça Sözlüklerdeki Anlamları (Turqizmat dhe Semantik e Tyre Ne Fjaloret e Shqipes) (Lindita Latifi, 2012) adlı eserler kullanılmıştır.

Çalışma süresince Arnavutça sözlüklerin önemli bir kısmını Türkçeye aktarmak gerekiyordu. Çevirinin, mümkün mertebe düzgün yapılmasına özen gösterildiğini belirtmemiz gerekmektedir.

BÖLÜM 1: TÜRKÇEDE VE ARNAVUTÇADA OLAN SESLERİN NİTELİKLERİ VE TÜRKÇEDEN ARNAVUTÇAYA GEÇEN KELİMELERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde ilk olarak iki dilin sesleri hakkında bilgi verildikten sonra; ele alınan 1837 kelimenin morfolojik bakımdan yapılan analizi gösterilecektir.

Ergin (2012: 98) çalışmasında dünya dillerinde genellikle üç ya da beş, arada bir yedi ünlü bulunurken, Türkçede sekiz harfle gösterilen dokuz ünlü bulunduğunu söyler. Bununla birlikte Türkçenin ünlü bakımından çok zengin bir dil olduğunu açıklar. Diğer kalan sesler ise doğal olarak ünsüzler grubuna girmektedirler. Arnavutçada yedisi ünlü, yirmi dokuzu ünsüz olmak üzere otuz altı ses vardır. Birkaç sesinin boğumlaması farklı olduğu için parantez içinde gösterilmiştir.

1.1. Arnavutça ve Türkçenin alfabesinin karşıtlığı.

Arnavutça ve Türkçenin alfabesinin karşıtlığı aşağıdaki şemada şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 1:
Arnavutça ve Türkçenin Alfabelerinin Tablosu

Arnavutça	Türkçe
a	a
b	b
c	-
-	c
ç	ç
d	d
dh	-
e	e
ë (ı)	-
f	f
g	g
gj	-
-	ğ
h	h
-	ı
i	i
j (y)	j
k	k
l	l
ll	-
m	m
n	n

Arnavutça	Türkçe
nj(ñ)	ñ, ɲ
o	o
-	ö
p	p
q	-
r	r
rr	-
s	s
sh (ş)	ş
t	t
th	-
u	u
-	ü
v	v
x	-
-	w
xh	-
y (ü)	-
-	y
z	z
zh (j)	-

1.1.1. Fonetik bakımdan Arnavutçadaki seslerin şemaları:

1.1.1.1. Ünlüler:

Tablo 2 :
Arnavutçadaki Ünlülerin Niteliklerinin Tablosu

Ünlüler	Düz		Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ë	o	u
İnce	e	i		y

1.1.1.2. Ünsüzler:

Tablo 3:
Arnavutçadaki Ünsüzlerin Niteliklerinin Tablosu (Beci, 2004:44)

		Dudak	Diş	Damak	Damaks i- Diş	Du dak - Ge niz	Di ş- Ge niz	Diş – Geniz- Damak	Di ş- Dil
Patlayıcı	Ötümsüz	p	t, ç	k	q				c
	Ötümlü	b	d,xh	g	gj	m	n	nj(ñ)	x
Sızıcı	Ötümsüz	f	s, sh(ş)	h					th
	Ötümlü	v	zh(j), z l,ll r, rr	j(y)					dh

Ünlülerin ve ünsüzlerin nitelikleri şu şekilde de gösterilebilir:

- a :kalın, geniş, düz.
- b :ötümlü, dudak, patlayıcı.
- c :ötümlü, diş, patlayıcı.
- ç :ötümsüz, diş, patlayıcı.
- d :ötümlü, diş, patlayıcı.
- dh :ötümlü, diş-dil, sızıcı.
- e :ince, geniş, düz.
- ë (ı) :kalın, dar, düz.
- f :ötümsüz, dudak, sızıcı.
- g :ötümlü, damak, patlayıcı.
- gj :ötümlü, damaksi-diş, patlayıcı.
- h :ötümsüz, damak, sızıcı.
- i :ince, dar, düz.

j (y)	:ötümlü, damak, sızıcı.
k	:ötümsüz, damak, patlayıcı.
l	:ötümlü, diş, sızıcı.
ll	:ötümlü, diş, sızıcı.
m	:ötümlü, dudak-geniz, patlayıcı.
n	:ötümlü, diş-geniz, patlayıcı.
nj (ñ)	:ötümlü, diş-deniz-damak, patlayıcı.
o	:kalın, geniş, yuvarlak.
p	:ötümsüz, dudak, patlayıcı.
q	:ötümsüz, damaksi-diş, patlayıcı.
r	:ötümlü, diş, sızıcı.
rr	:ötümlü, diş, sızıcı.
s	:ötümsüz, diş, sızıcı.
sh (ş)	:ötümsüz, diş, sızıcı.
t	:ötümsüz, diş, patlayıcı.
th	:ötümsüz, diş-dil, sızıcı.
u	:kalın, dar, yuvarlak.
v	:ötümlü, dudak, sızıcı.
x	:ötümlü, diş-dil, patlayıcı.
xh	:ötümlü, diş, patlayıcı.
y (ü)	:ince, dar, yuvarlak.
z	:ötümlü, diş, sızıcı.
zh (j)	:ötümlü, diş, sızıcı.

Arnavutçada olup Türkçede olmayan seslerin sayısı sekizdir. Yukarıdaki seslerin nitelikleri için Çağlayan (2009:342) şöyle bir açıklama yapmıştır:

c - t ve s seslerin arasında ötümlü, patlayıcı bir sestir.

dh - dil ucunu diş ucuna değdirerek oluşan bir d sesidir.

gj - Türkçedeki c patlayıcı sesi gibidir ama daha çok c ve ı seslerin arasında ötümlü, patlayıcı bir sestir.

q - Türkçede  sesi gibi srtnc okunur.

rr - daha akıcı bir r sesidir.

x - d ve z seslerinin birleşik hali olarak boğumlanan ötümlü, patlayıcı bir sestir.

Ayrıca;

nj -  sesine denk bir sestir.

th - z sesine denk bir sestir.

1.1.2. Türkçedeki seslerin şemaları:

1.1.2.1. nller:

Tablo 4:
Türkçedeki nllerin Niteliklerinin Tablosu.

nller	Düz		Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
İnce	e	i		

1.1.2.2. Ünsüzler:

Tablo 5:
Türkçedeki Ünsüzlerin Niteliklerinin Tablosu (Turan: 2017)

		Dudak	Diş	Damak	Dudak-Damak	Dudak-Geniz	Diş-Geniz	Diş-Geniz-Damak
Patlayıcı	Ötümsüz	p	t, ç	k				
	Ötümlü	b	d, c	g		m	n	ñ, ŋ
Sızıcı	Ötümsüz	f	s, ş	h				
	Ötümlü	v	j, z l, r	ğ y	w			

Ünlülerin ve ünsüzlerin nitelikleri şu şekilde de gösterilebilir:

- a :kalın, geniş, düz.
b :ötümlü, dudak, patlayıcı.
c :ötümlü, diş, patlayıcı.
ç :ötümsüz, diş, patlayıcı.
d :ötümlü, diş, patlayıcı.
e :ince, geniş, düz.
f :ötümsüz, dudak, sızıcı.
g :ötümlü, damak, patlayıcı.
ğ :ötümlü, damak, sızıcı.
h :ötümsüz, damak, sızıcı.
i : kalın, dar, düz.
i :ince, dar, düz.
j :ötümlü, diş, sızıcı.
k :ötümsüz, damak, patlayıcı.
l :ötümlü, diş, sızıcı.
m :ötümlü, dudak-geniz, patlayıcı.
n :ötümlü, diş-geniz, patlayıcı.

ñ	:ötümlü, diş-geniz-damak, patlayıcı.
ŋ	:ötümlü, diş-geniz-damak, patlayıcı.
o	:kalın, geniş, yuvarlak.
ö	:ince, geniş, yuvarlak.
p	:ötümsüz, dudak, patlayıcı.
r	:ötümlü, diş, sızıcı.
s	:ötümsüz, diş, sızıcı.
ş	:ötümsüz, diş, sızıcı.
t	:ötümsüz, diş, patlayıcı.
u	:kalın, dar, yuvarlak.
ü	:ince, dar, yuvarlak.
v	:ötümlü, dudak, sızıcı.
w	:ötümlü, dudak-damak, sızıcı.
y	:ötümlü, damak,sızıcı.
z	:ötümlü, diş, sızıcı.

Bu seslerin iki dilde karşılaştırmaları şu şekildedir:

1.1.3. Arnavutça ile Türkçede ortak olan sesler

Tablo 6:
Arnavutça ve Türkçede Ortak Olan Seslerin Tablosu

Arnavutça	Türkçe	Arnavutça	Türkçe
a	a	l	l
b	b	m	m
ç	ç	n	n
d	d	o	o
e	e	p	p
f	f	r	r
g	g	s	s
h	h	t	t
i	i	u	u
k	k	v	v
		z	z

1.1.4. Türkçe ve Arnavutçadaki seslerin fonetik alfabedeki karşılığı

Tablo 7:
Türkçe ve Arnavutçada mevcut olduğu halde yazılışları farklı olan seslerin tablosu

Türkçe	Arnavutça
c	xh
ı	ë
j	zh
l	ll (kalın ünlülerle kullanılan l sesi)
ş	sh
ü	y
y	j

1.1.5. Türkçede olan Arnavutçada olmayan sesler

Tablo 8:
Türkçede olup Arnavutçada olmayan seslerin tablosu

ğ	ö
---	---

1.1.6. Arnavutçada olan Türkçede olmayan sesler

Tablo 9:
Arnavutçada Olan Türkçede Olmayan Seslerin Tablosu

c	q
dh	rr
gj	th
nj	x

Arnavutça ve Türkçe iki farklı dil oldukları için, bu farklılığın onların seslerine de yansması oldukça doğaldır. Arnavutça ve Türkçe arasında yaptığımız incelemeler sonucunda iki dil arasındaki seslerin fonetik karşılıkları tablolarda verilmiş, aynı zamanda birinde olup diğerinde olmayan sesler tablolarda gösterilmiştir.

Arnavutçada isim, fiil, sıfat, zarf, ünlem, bağlaç gibi unsurlara rastlanır (Aziri, 2009). Ancak Türkçede isim ve fiil dışında başka bir anlam kategorisi yoktur.

(Turan, 2018: 100) bu konuda “...dilde, müstakil olarak telaffuz edilen ve anlaşılabilen eksilteli şekle bağlı hareket anlamı ile fiil ve eksiltisiz şekle tabi anlamı ile isim olmak

üzere iki kelime çeşidi vardır. İsim ve fiil türünün bu ölçülerle karşımıza çıkan varlığı, herhangi bir ölçü ile tayin edilemeyen ilave bir kelime türünün iddiasını geçersiz kılar.” der. Böylelikle Türkçe için kullanacağımız unsurlar sadece isim ve fiil olacaktır. Aşağıdaki iki şema fiiller ve isimler bölümüne ayrılmıştır. Sol taraftaki kısımda Arnavutçaya giren Türkçe kelimeleri yazarken parantez içerisinde onların Türkçe okunuşu gösterilmiştir, aynı zamanda hangi unsura ait olduğuna da yazılmıştır. Sağ taraftakiler ise Arnavutçaya geçen Türkçe kelimelerdir.

1.1.7. Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı Şekli ve Türkçede Karşılığı. Fiillerin Tablosu

Tablo 10 :
Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı Şekli ve Türkçede Karşılığı. Fiillerin Şeması.

Arnavutçada	Türkçede
aktërma (aktırma)	aktarmak
batërdis (batırdı)	batırmak
bejan (beyan)	beyan etmek
bejendis (beyendis)	beğenmek
besledisem	beslemek
bitis	bitmek
braktis	bırakmak
çallapatis	çalımlamak
çalldis	çalmak
çallestis	çalışmak
çaprashit (çapraşit)	çapraşmak
dajandis (dayandis)	dayanmak
dalldis	dalmak
degdis	dolaşmak
delendis	dilemek
devam	devam etmek
dërdëris (dırdırıs)	dırdırlanma
dokëndis (dokındis)	dokunmak
dollanderis	dolandırmak
donatis	donamak
dur	durmak
eshletis (eşletis)	eşlemek
gjeçenisë (gjeçenisı)	geçinmek
gjeçyndis (gjeçündis)	geçinmek
gjezdis	gezmek
gjyvenisë (gjuvenısı)	güvenmek
halfet	hal etmek
hashladis (haşladis)	haşlamak

halladis	hallermek
iflas	iflas etmek
inqar	inkar etmek
insaf	insaf etmek
jakështis (yakıştis)	yakışmak
jaradis (yaradis)	yaramak
jaratis (yaratis)	yaratmak
kabardisem	kabarmak
kabul	kabul etmek
kaçërdis (kaçırdis)	kaçırmak
kaplladis	kapılmak
kazandis	kazanmak
kërpitem (kırpitem)	kıpırdamak
këskandi (kışkandi)	kıskanmak
kondis	konmak
kullandris	kullanmak
kunushtis (kunuştis)	konuşmak
kurdis	kurmak
kurtarisë (kurtarısı)	kurtarmak
kurulldisem	kurulmak
mani	mani olmak
memnun	memnun olmak
mysade (müsade)	müsaade etmek
nakël (nakıl)	nakletmek
parllatis	parlamak
saijoj (saiyoy)	saymak
sajdis (saydis)	saymak
sallandisem	sağlanmak
syrdis (sürdis)	sürmek
shastis (şastis)	şaşırmak
sheshërdis (şerşirdis)	şaşırmak
ujdis (uydis)	uygulamak
vadis	vadetmek

1.1.8. Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı Şekli ve Türkçede Karşılığı. İsimlerin Tablosu

Tablo 11:
Arnavutçadaki Alıntı Kelimelerin Morfolojik Bakımından Kullanımı ve Türkçede Karşılığı. İsimlerin Şeması.

Arnavutçada	Türkçede
abdall (abdal, sıfat)	aptal
abdes	abdes
abdesanë (abdesanı)	abdesthane
abraş (abraş, sıfat)	abraş
aç (zarf)	aç

açık (açık)	açık
adalet	adalet
adash (adaş)	adaş
adem	adem
adë (adı)	ada
adile (zarf)	adil
afaxhan (afacan, sıfat)	afacan
aferim (ünlem)	aferin
aga	ağa
agallëk (agalık)	ağalık
agzot	ağızotu
aheng	ahenk
ahër (ahır)	ahır
ahiret	ahiret
ahmak (sıfat)	ahmak
ajet (ayet)	ayet
ajna (ayna)	ayna
ajp (ayp, isim-sıfat)	ayıp
ajran (ayran)	ayran
akçi	akçe
akinxhi (akinci)	akıncı
akibet (zarf)	akıbet
akran	akran
akraba	akraba
akrep	akrep
aksham (akşam)	akşam
akshi (akşi)	aksi
ala (zarf)	ala
alamet (zarf)	alamet
alem	alem
alet	alet
alim	alim
allaj (alay)	alay
allaxha (alaca, sıfat)	alaca
allçak (alçak, sıfat)	alçak
allçi (alçı)	alçı
allishverish (alışveriş)	alışveriş
allti	altı
alltiyst (alltiüst, zarf)	altüst
ama (bağlaç)	ama
aman (ünlem)	aman
amber	amber
anadoll	anadolu
anason	anason
angari	angarya
anteri	anterit
anxhak (ancak, zarf)	ancak
arab	arap

araba	araba
arka	arka
arnaut	arnavut
arsêz (arsız, sıfat)	arsız
arzuhall	arsuhal
arzuhallxhi (arzuhalci, isim-sıfat)	arzuhalci
aski	askı
asllan	aslan
ashik (aşık)	aşık
ashiqare (aşiqare, sıfat)	aşikar
ashure (aşure)	aşure
at	at
ataş (ataş)	ataş
atllas	atlas
avaz	avaz
avlli	avlu
avxhi (avci, isim-sıfat)	avcı
axhami (acami, sıfat)	acemi
axhaba (acaba, zarf)	acaba
axhele (acele, isim-zarf)	acele
axhem (acem)	acem
axhuze (acuze, sıfat)	acuze
azat (sıfat)	azade
axhë (acı)	amca
azgan (sıfat)	azgın
azrail	azrail
baba	baba
babaxhan (babacan, isim-sıfat)	babacan
badema	badem
badihava (zarf)	bedava
bahçe	bahçe
bahçevan	bahçıvan
bair	bahir
bajagi (bayagi, zarf)	bayağı
bajat (bayat, sıfat)	bayat
bajrak (bayrak)	bayrak
bajraktar (bayraktar)	bayraktar
bajram (bayram)	bayram
bakall	bakkal
bakëm (bakım)	bakım
baklla	bakla
bakllava	baklava
bakraç	bakraç
bakshish (bakşış)	bahşış
balgam	balgam
ballkan	balkan
baltë (baştı)	balta
barbar (zarf)	barbar

bardak	bardak
barema (zarf)	barem
basmak	basmak
baski	baskı
basmə (basımı)	basma
bastun	baston
bash (baş)	baş
bashake (başake)	başak
bashka (başka, zarf)	başka
bat	bat
batak	batak
batanije (bataniye, sıfat)	battaniye
batêrdi (batırdı)	batırma
baxha (baca)	baca
baxhanak (bacanak)	bacanak
baxhi (baci)	bacı
bazêrgjan (bazırgan, isim-sıfat)	basırgan
beden	beden
bedua	beddua
bahane	bahane
behar	bahar
behot (zarf)	beyhude
bej-beu (bey)	bey
bekçi	bekçi
bekri	bekri
bel	bel
belesh (beleş, zarf)	beleş
bend (zarf)	bent
bende	bende
beqar	bekar
berat	beraat
berbat (sıfat)	berbat
berber	berber
bereqet	bereket
beshllək (beşlik)	beşlik
bet (zarf)	bet
beter (zarf)	beter
biçik	bıçak
biçim	biçim
bidat	bid'at
biktisem	bıkmak
bile (bağlaç)	bile
bilek	bilek
bimbash (bimbaşı)	binbaşı
bina	bina
binish (biniş)	biniş
binllək (binlik)	binlik
birjan (biryan)	biryan

birll�k (birlik, sıfat)	birlik
biz (zarf)	biz
bodrum	bodrum
boga	boĝa
boh�all�k (boh�alık)	boh�acılık
boh�e	bohça
boj� (boyı)	boya
boll (zarf)	bol
bori	boru
borxh (borc)	borc
bostan	bostan
bosh (sıfat, zarf)	boş
boshll�k (boşlık)	boşluk
bubrek	böbrek
bu�uk�i	bu�uklu
budalla	budala
bugaz	boĝaz
buhar	buhar
buhur	buhur
bull� (bulı)	bula
bulgur	bulgur
bumbar	bumbar
bunxhuk (buncuk)	boncuk
but	but
buxhek (bucek)	böcek
byber (b�ber)	biber
bykme (bükme)	bükme
bylbyl (bülbül)	bülbül
byzylyk (b�z�l�k)	bilezik
byrek (b�rek)	b�rek
bytyn (bütün, zarf)	bütün
cimbiz	cimbız
�ad�r (�adır)	�adır
�aj (�ay)	�ay
�ak�ir� (�ak�iri)	�akı
�akall	�akal
�ak�rquf (�akırquf, zarf)	�akırkeyf
�ak�rr (�akır, sıfat)	�akır
�aki	�akı
�akmak	�akmak
�alı	�alı
�all�m (�alım)	�alım
�allgi	çalgı
�am	�am
�am�ak�z (�am�akız)	�am sakızı
�ant� (�antı)	�anta
�apa�ul	�apa�ul
�apare	�apar

çapkën (çapkın, isim-sıfat)	çapkın
çaprak	çaprak
çapraze	çapraz
çarçaf	çarşaf
çardhak	çardak
çare	çare
çark	çark
çarshi (çarşı)	çarşı
çatall	çatal
çati	çatı
çatma	çatma
çatra-patra (zarf)	çatra-patra
çehre	çehre
çejzë (çeyzı)	çeyiz
çeki	çeki
çene	çene
çervish (çeviş)	çerviş
çibuk	çibuk
çifçi	çiftçi
çiflik	çiftlik
çifte	çifte
çifteli (sıfat)	çifteli
çifut	çifut
çilek	çilek
çinar	çınar
çirak	çırak
çitak (sıfat)	çıtak
çizgi	çizgi
çizmë (çizmi)	çizma
çoban	çoban
çollak (sıfat)	çolak
çomak	çomak
çomlek	çömlek
çyçek (çüçek)	çörek
çynqi (çünqi)	çünkü
çyryk (çürük, sıfat-zarf)	çürük
dad	tat
dadë (dadı)	dadı
daha (zarf)	daha
dai	dağı
dajak (dayak)	dayak
dajë (dayı)	dayı
dajlan (daylan)	dayılan
dallavere	dalavere
dallgë (dalğı)	dalga
dam	dam
damar	damar
damkë (damkı)	damak

damlla	damla
dangallak (sıfat)	dangalak
darçin	tarçın
dare	darı
daulle	davul
dava	dava
davet	davet
davranish (davranış)	davranış
dede	dede
delenxhi (delenci, isim-sıfat)	dilenci
deli (isim-sıfat)	deli
delikalli (sıfat)	delikanlı
delil	delil
dembel (sıfat)	tembel
demek (zarf)	demek
demet	demet
deng	denk
derbeder (sıfat)	derbeder
derebej-derebeu	derebeyi
derehe (derece)	derece
derman	derman
ders	ders
dert	dert
dervish (derviş)	derviş
destur	destur
deve	deve
dever	deveran
devrije (devriye)	devriye
diba	diba
dik (zarf)	dik
dikat	dikkat
dilaver	dilaver
dilmi (bağlaç)	değil mi
din	din
dip	dip
dipxhik (dipçik)	dipçik
diqish (dikiş)	dikiş
direk	direk
direklije (direkliye)	direklik
divan	divan
divane (isim-sıfat)	divane
divanhane	divanhane
dizdar	dizdar
dizgê (dizgi)	dizge
dogramaxha (dogramaca)	doğramacı
dogri (zarf)	doğru
doksandokuz (sıfat)	doksan dokuz

dolanderixhi (dolanderici, isim-sıfat)	dolandırıcı
dollap	dolap
domuz	domuz
dona	don
dordull (zarf)	dördül
dori	doru
dovlet	devlet
dua	dua
dubë (dubı)	duba
duduk	düdük
duman (isim-zarf)	duman
dushman (duşman)	düşman
duvak	duvak
dykme (dükme)	dökme
dymen (dümen)	düğme
dynme (dünme)	dönme
dynja (dünya)	dünya
dyqan (düqan)	dükkan
dyz (düz, zarf)	düz
dystaban (düstaban, sıfat)	düztaban
dysheklilik (düşekllik)	döşekli
dysHEME (düşeme)	döşeme
dysHESH (düşeş, zarf)	düşeş
dyzen (düzen)	düzen
dyzllëk (düzllık)	düzlük
dyzme (düzme)	düzme
dyzhgyn (dügün, zarf)	düzgün
ebe	ebe
ebxhet (ebcet)	ebcet
edepsëz (edepsız, sıfat)	edepsiz
efendi	efendi
efë (efi)	efe
ej (ey, ünlem)	ey
ejalet (eyalet)	eyalet
ejvallah (eyvallah, ünlem)	eyvallah
ekmek-kadaif	ekmek kadayıfı
eksik (zarf)	eksik
elbete (zarf)	elbette
elxhi	elci
elmas	elmas
emanet	emanet
emin	emin
emir	emir
emnijet	emniyet
erbab (sıfat)	erbap
ermik	irmik
erzak	erzak
esmer (sıfat)	esmer

esnaf	esnaf
esh (eş)	eş
eshtah (eştah)	iştah
etek	etek
evlat	evlat
evrak	evrak
exhel (ecel)	ecel
exhzaxhi (eczaci)	eczacı
ezan	ezan
ezber	ezber
ezjet (ezyet)	eziyet
ezhdërha (ejdırha)	ejderha
ezhgale (ejgale)	işgal
faiz	faiz
fajde (fayde)	fayda
fakir (isim, sıfat)	fakir
fall	fal
farashë (faraşı)	faraş
farazi (zarf)	farazi
farfuri	fırfırı
farz	farz
fazlla (zarf)	fazla
fener	fener
ferah	ferah
ferik	ferik
ferishte (ferişte)	ferişte
ferk (zarf)	fark
fes	fes
fesat	fesat
fetfa	fetva
fidan	fidan
fil	fil
figan	figan
fildish (fildiş)	fildişi
filxhan (filcan)	fincan
fiqir	fikir
firar	firar
firaun	firavun
fiski	fiske
fustan	fistan
fishek (fışek)	fışek
fistik	fıstık
fit (zarf)	fit
fitil	fitil
fitne	fitne
fodull (sıfat)	fodul
fuçi	fuçi
fukara	fukara

funduq	findık
furçë (furçı)	furça
gadar (sıfat)	gaddar
gafil (zarf)	gafil
gajdë (gaydı)	gayda
gajret (gayret)	gayret
galiba (zarf)	galiba
gani	gani
garaz	garaz
garbi	garbi
gargara	gargar
garab (isim-sıfat)	garabet
gazel	gazel
gazi	gazi
gibet	gıybet
gida	gıda
gonxhe (gonce)	gonca
gurabie	kurabiye
gysyl (güsül)	güsül
gjebe (sıfat)	gebe
gjelinë	gelin
gjemi	gemi
gjenç	genç
gjenash (zarf)	geniş
gjerçek (zarf)	gerçek
gjerdan	gerdan
gjerdek	gerdek
gjerdelekë	gerdel
gjerek (bağlaç)	gerçek
gjergjef	gergef
gjeveze (sıfat)	geveze
gjevrek	gevrek
gjevshek-gjefshek (sıfat)	gevşek
gjok	gök
gjol	göl
gjybeke	göbek
gjybër (sıfat)	gübre
gjyç	güç
gjyl	kül
gjyl	gül
gjylhane	gülhane
gjymlek	gömlek
gjymryk	gümrük
gjymysh	gümüş
gjynah	günah
gjynahqar (isim-sıfat)	günahkar
gjyslyk	gözlük
gjyveç	güveç

gjyzleme	gözleme
ha (ünlem)	ha
haber	haber
hadëm (hadım, sıfat)	hadım
hafif (sıfat)	hafif
hafiye (hafiye)	hafiye
hafiz	hafız
haham	haham
hain (isim-sıfat)	hain
hair	hayır
haj-haj (hay-hay, ünlem)	hay-hay
hajat (hayat)	hayat
hajde (hayed, ünlem)	hadı
hajdut (haydut)	haydut
hajlaz (haylaz, sıfat)	haylaz
hajmana (haymana)	haymana
hajran (hayran)	hayran
hajratë (hayratı)	hayrat
hajvan (hayvan)	hayvan
hak	hak
hakaret	hakaret
hakikat	hakikat
hala (zarf)	hala
hali (sıfat)	hali
halife	halife
halis (sıfat)	halis
hall	hal
hallajkë (halaykî)	halayık
hallall (isim-zarf)	helal
hallallzade	helalzade
hallë (halı)	hala
hallhale	halhal
hallku	halk
hallkë (halkı)	halka
hallva	helva
hallvaxha (halvaca)	helvacı
hamall	hamal
hamam	hamam
hambar	hambar
hamile (sıfat)	hamile
hamsin	hamsin
hamur	hamur
han	han
hanxhi (hanci)	hancı
hane	hane
hanëm (hanım)	hanım
hanxhar (hancar)	hancar
hap	hap

hapsanë (hapsanı)	hapishane
harabat (sifat)	harabat
haraç	haraç
haram	haram
haramzade	haramzade
harar	harar
hararet	hararet
harbi	harbi
hardall	hardal
hareem	hareem
hareqet	hareket
harf	harf
harman	harman
harxh (harc)	harc
has (sifat)	has
hasë (hası)	hasa
haset	haset
hasëll (hasıl)	hasıl
hasër (hasır)	hasır
hasret	hasret
hastahane	hastane
hastallëk (hastalık)	hastalık
hasha (zarf)	haşa
hashari (haşari, sifat)	haşarı
hashash (haşaş)	haşaş
hata (zarf)	hatta
hatër (hatır)	hatır
hauz	havuz
hava	hava
havale (zarf-sifat)	havale
havan	havan
havjar (hayvar)	havyar
havlli	avlu
haxhet (hacet)	hacet
haxhi (haci)	hacı
hazir (zarf)	hazır
hazinë (hazını)	hazine
hazinedar	hazinedar
hazret-hazreti	hasret
hadije (hediye)	hediye
hej (hey, ünlem)	hey
hejbe (heybe)	heybe
helaq	helak
hele (zarf-ünlem)	hele
hem (bağlaç)	hem
hemsheri (hemşeri)	hemşire
hendek	hendek
hekim	hekim

hesap	hesap
hiç (zarf)	hiç
hilall	hilal
hile	hile
hise	hise
hixhret (hicret)	hicret
hoka	hokka
hokabaz (isim-sıfat)	hokkabaz
hopa (ünlem)	hoppa
hosh (zarf)	hoş
hoshaf (hoşaf)	hoşaf
hoxhë (hoci)	hoca
hudud	hudut
huj (huy)	huy
hukuk	hukuk
hurma	hurma
hurxhe (hurce)	hurç
huzur	huzur
hyner (hüner)	hüner
hyqumet (hüqümet)	hükümet
hyri (hüri)	hür
hyrrijet (hürriyet)	hürriyet
hyxhere (hücere)	hücre
hyzmet (hüzmet)	hizmet
hyzmetçi (hüzmetçi)	hizmetçi
ibadet	ibadet
iblis (isim-sıfat)	iblis
ibret (sıfat)	ibret
ibrik	ibrik
iç	iç
idadi	idadi
idam	idam
idare	idare
ifade	ifade
iftar	iftar
iftira	iftira
ihram	ihram
ikbar	ikbal
ilaç-xhi(cı)	ilaç
ilahi	ilahi
ilan	ilan
ilam	ilam
ileri (zarf)	ileri
ile (edat)	ile
ilet	ilet
ilik	ılık
il-la (zarf)	illa
iltizam	iltizam

imam	imam
imambajëlldi (imambayıldı)	imambayıldı
imame	imame
imdat	imdat
imsaq	imsak
imtihan	imtihan
imtijaz (imtiyaz)	imtiyaz
imza	imza
inat	inat
insan	insan
intikam	intikam
inxhi (inci)	inci
iqindi	ikindi
iqram	ikram
irade	irade
irat	irat
islam	islam
ispat	ispat
istek	istek
istifa	istifa
istihare	istihare
istinaf	istinaf
isharet (işaret)	işaret
ishkil (işkil)	işkil
ishtihaar	iştihaar
itaat	itaat
itibar	itibar
itifak	itifak
itiraz	itiraz
ixhar (icar)	icar
ixhra (icra)	icra
izën (izin)	izin
ja (ya, ünlem)	ya
jabanxhi (yabancı, isim-sıfat)	yabancı
jadigjar (yadigar)	yadigar
jaftë (yaftı)	yafta
jagmë (yagmı)	yağma
jahni (yahni)	yahni
jahudi (yahudi)	yahudi
jakë (yakı)	yaka
jaki (yaki)	yakı
jakut (yakut)	yakut
jallan (yallan, sıfat)	yalan
jangi (yangı)	yangı
jangllësh (yangılış)	yangılı
jani (yani, bağlaç)	yani
japi (yapi)	yapi
japarak (yaparak)	yaparak

jar (yar)	yar
jara (yara)	yara
jaramaz (yaramaz, sıfat)	yaramaz
jaran (yaran)	yaran
jardëm (yardım)	yardım
jasak (yasak, ünlem)	yasak
jasemin(yasemin)	yasemin
jastëk (yastık)	yastık
jasha (yaşa, ünlem)	yaşa
jatak (yatak)	yatak
javash (yavaş, zarf)	yavaş
javer (yaver)	yaver
jaz (yaz)	yaz
jazëk (yazık, zarf-ünlem)	yazık
jazi (yazı)	yazı
jedek (yedek)	yedek
jelek (yelek)	yelek
jemek (yemek)	yemek
jemeni (yemeni)	yemen
jemin (yemin)	yemin
jengje (yengje)	yenge
jeniçer (yeniçer)	yeniçer
jeqe (yeqe)	yeke
jequn (yequn)	yekun
jerli (yerli, sıfat)	yerli
jeshil (yeşil, sıfat)	yeşil
jeter (yeter, ünlem)	yeter
jetim (yetim)	yetim
jo (yo, ünlem)	yo
jokllama (yokllama)	yoklama
joll (yoll)	yol
jolldash (yolldaş, sıfat)	yoldaş
jollxhi (yollci, isim-sıfat)	yolcu
jongar (yongar)	yongar
jonus (yonus)	yunus
jonusballëk (yonusbalık)	yunusbalık
jonxha (yonca)	yonca
jorgani (yorgani)	yorgan
jorganxhi (yorganci)	yorganci
jufkë (yufk)ı	yufka
juk (yük)	yük
jullar (yullar)	yıllar
jurish (juriş, zarf-ünlem)	yürü
jyzbash (yüzbaş)	yüzbaşı
kaba (sıfat)	kaba
kabahat	kabahat
kabil	kabil
kabile	kabile

kaça (zarf)	kaça
kaçak	kaçak
kaçamak	kaçamak
kaçërma (kaçırma, sıfat)	kaçırma
kaçik	kaçık
kaçkin (isim-sıfat)	kaçkın
kadaif	kadayıf
kader	kader
kadën (kadın)	kadın
kadi	kadı
kadife	kadife
kaf	kaf
kafas	kafes
kafe	kahve
kaftan	kaftan
kareman (isim-sıfat)	kahraman
kail (sıfat)	kail
kainë (kain)	kain
kaj (kay)	kay
kajmak (kaymak)	kaymak
kajme (kayme)	kayma
kajmekam (kaymekam)	kaymakam
kajsere (kaysere)	kayser
kajsi (kaysi)	kayısı
kala	kala
kalem	kalem
kalemqari (isim-sıfat)	kalemkar
kalendar	kalender
kallaballëk (kallaballık)	kalabalık
kallafat (sıfat)	kalafat
kallaj (kallay)	kalay
kallajxhi (kallayci)	kalaycı
kallauz	kılavuz
kallçina	kalçın
kalldrëm (kalldırım)	kaldırım
kalldrëmxha (kalldırımca)	kaldırımca
kallëp (kallıp)	kalıp
kallfë (kallfı)	kalfa
kallkan	kalkan
kallosha (kalloşa)	kaloş
kallpak	kalpak
kallpazan (isim-sıfat)	kalpazan
kalltak	kaltak
kamber	kamber
kambur (sıfat)	kambur
kamë (kamı)	kama
kamish (kamiş)	kamış
kamxhik (kamjik)	kamçı

kanare	kanara
kanat	kanat
kandar	kantar
kandil	kandil
kanun	kanun
kanxhë (kancı)	kanca
kap	kap
kapak	kapak
kapanik (sıfat)	kapanık
kapi	kapı
kapixhi (kapıcı)	kapıcı
kapllan	kaplan
kara	kara
karabojë (karaboyı)	karaboya
karadyzen (karadüzen)	karadüzen
karagjoz (isim-zarf)	karagöz
karajel (karayel)	karayel
karakoll	karakol
karar	karar
karasevda	karasevda
karat	karat
karatauk (sıfat)	karatavuk
karavane	karavan
karaxhë (karacı)	karacı
karpuz	karpuz
karshi (karşı, zarf)	karşı
kasaba	kasaba
kasap	kasap
kasavet	kasavet
kaskan (zarf)	kaskatı
kasnak	kasnak
kast (isim-zarf)	kast
kashar	kaşar
kashik (kaşık)	kaşık
kat	kat
katanë (katanı)	katana
katil	katil
katran	katran
kauk	kavuk
kaun	kavun
kaurma	kavurma
kavak	kavak
kavall	kaval
kavanoz	kavanoz
kavgë (kavgı)	kavga
kazan	kazan
kazanxhi (kazancı)	kazancı
kazma	kazma

kazmir	kazmir
këllëç (kılıç)	kılıç
këna (kına)	kına
kërbaç (kıbaç)	kırbaç
kërëk (kırık, sıfat)	kırık
kërma (kıрма)	kırma
kësëm (kısım)	kısım
kësmet (kısmet)	kısmet
këvrëk (kıvrık, sıfat)	kıvrık
kijafet (kıyafet)	kıyafet
kijamet (kıyamet)	kıyamet
kimet	kıymet
kismet	kismet
koç	koç
koçan	koçan
kodosh (kodoş, isim-sıfat)	kodoş
koll	kol
kollaj (kollay, zarf)	kolay
kollan	kolan
kollçakë (kollçakı)	kolçak
kolltuk	koltuk
kollxhi (kollci)	kolcu
komshi (komşı)	komşu
konak	konak
kopuk (isim-sıfat)	kopuk
kovan	kovan
kovë (kovi)	kova
koxha (koca, sıfat)	koca
koxhabash (kocabaş)	kocabaş
koxhaman (kocaman)	kocaman
krevet	kravat
kubure	kubur
kujumxhi (kuyumci)	kuyumcu
kukull	kukla
kukurec	kokoreç
kule	kule
kull	kul
kullë (kullı)	kula
kum	kum
kumar	kumar
kumash (kumaş)	kumaş
kuran	kuran
kurban	kurban
kurnac (sıfat)	kurnaz
kurt	kurt
kuskun	kuskun
kusur	kusur
kushak (kuşak)	kuşak

kuti	kutu
kuvet	kuvvet
kyçyk (küçük, sıfat)	küçük
ladem	laden
laik (isim-zarf)	layık
lalë (lâlî)	lala
lanet (isim-sıfat)	lanet
laqin (bağlaç)	lakin
latife	latife
lazëm (lazım, sıfat)	lazım
leblebi	leblebi
legen	leğen
lejlak (leylak)	leylak
lejlek (leylek)	leylek
lengjer	lenger
leqë (leqi)	leke
leva	leva
levantë (levantî)	lavanta
levend (isim-sıfat)	levent
levrek	levrek
lezet	lezzet
liman	liman
limon	limon
link	link
lirë (lirî)	lira
llaf	laf
llafazan (sıfat)	lafazan
llagap	lakap
llagëm (llagım)	lağım
llakërdi (llagırdı)	lakırdı
llapa	lapa
llixhë (llicî)	ılıca
llokëm (llokım)	lokma
llokum	lokum
llonxhë (lloncî)	lonca
lloq	lok
llullë (llullî)	lüle
madame (bağlaç)	madam
made	madde
madem	madem
magaza	mağaza
mahallë (mahallî)	mahalle
mahlukat	mahlukat
mahmudi	mahmude
mahmur (sıfat)	mahsur
mahmuzë (mahmuzı)	mahmuz
mahrama	mahrama
mahsul	mahsul

mahsus (sıfat)	mahsus
mahshër (mahşır)	maḥşer
maja (maya)	maya
majasill (mayasill)	mayasıl
majhosh (mayhoş, sıfat)	mayhoş
majmun (maymun)	maymun
majna (mayna, ünlem)	mayna
makar	makara
maket	maket
makaz	makas
makbul (sıfat)	makbul
maksat	maksat
malum (sıfat)	malum
mall	mal
mana	mana
mandall	mandal
mangall	mangal
manushaqe (manuşaqe)	menekşe
marangoz	marangoz
maraz	maraz
mardha	marda
marifet	marifet
martalloz	martaloz
marulle	marul
masa	masa
masalle	masal
masat	masat
maskara	maskara
masllahat	maslahat
masur	maḥsur
masha (maşa)	maşa
mashalla (masala, ünlem)	maşallah
mashalla (maşalla)	maşallah
matara	matara
matem	matem
matkap	matkap
matrak	matrak
mavi (sıfat)	mavi
maxharr (macar)	macar
maxhun (macun)	macun
mazbata	mazbata
mazgall	mazgal
mazi	mazi
mazllum (sıfat)	mazlum
medet (isim-ünlem)	medet
medrese	medrese
mehqeme	mahkeme
mejane (meyane)	meyane

mejdən (meydan)	meydan
mejhane (meyhane)	meyhane
mekam	mekan
meleq	melek
memleqet	memleket
memur	memur
mendil	mendil
mera	mera
merak	merak
meram	meram
merhaba (ünlem)	merhaba
merhamet	merhamet
merhum	merhum
mermer	mermer
merqez	merkez
mersinē (mersini)	mersin
مرتبه	مرتبه
merxhan (mercan)	mercan
merxhimek (mercimek)	mercimek
meslek	meslek
meshin (meşin)	meşin
mesxhit (mecit)	mescit
meshur (meşur, zarf-sıfat)	meşhur
metelik	metelik
mevlevi	mevlevi
mevlud	mevlut
mezarxhi (mezarci)	merazcı
meze	meze
mērték (mırtek)	mertek
mide	mide
mihrab	mihrap
mikdar	miktar
milet	millet
minarē (minarı)	minare
minber	minber
minder	minder
mintan	mintan
mirallaj (mirallay)	miralay
miras	miras
miser (mısır)	mısır
misqin (sıfat)	miskin
misvaq	misvak
molla	mola
muajenē (muayeni)	muayene etmek
muamele	muamele
muavin	muavin
mubareq (isim-sıfat)	mübarek
muft (sıfat)	müft

muhabet	muhabbet
muhalebi	muhalebi
muharebe	muharebe
muhasebe	muhasebe
muhasere	muhasır
muhxhir (muhcir, isim-sıfat)	muhacir
muhtar	muhtar
mukajet (mukayet)	mukayyet
mukavele	mukavele
murad	murat
murafa	murafaa
musaka	musakka
musandara	musandıra
muslluk	musluk
mushama	muşamba
mushmollë (muşmolli)	muşmula
musht	mušta
mushtulluk (muştulluk)	muştuluk
mutaf	mutaf
muftak	mutfak
mutllak (zarf)	mutlaka
myderis (müderis)	müderis
mudet	müddet
mydir (müdür)	müdür
myezin (müezin)	müezzin
myflis (müflis, isim-sıfat)	müflis
myfetish (müfetiş)	müfettiş
myfti (müfti)	müftü
myhendis (mühendis)	mühendis
myhlet (mühlet)	mühlet
myhyr (mühür)	mühür
mylaim (mülaim, sıfat)	mülayim
mylazim (mülazim)	mülazım
mylk (mülk)	mülk
mymqyn (mümqün, sıfat)	mümkün
mynasebet (münasebet)	münasebet
mynasib (münasib, sıfat)	münasip
mynexhim (münecim)	müneccim
myqemel (müqemel, sıfat)	mükkemel
myrai (mürai, sıfat)	mürai
myreqep (müreqep)	mürekkep
mysafir (müsafir)	müsafir
myselim (müselim)	müsellim
mysliman (misliman)	müsliman
mystekil (müstekil, sıfat)	müstakil
myshavere (müşavere)	müşavere
myshir (müşir)	müşir
myshteri (müşteri)	müşteri

myteber (müteber, sıfat)	muteber
myteveli (müteveli)	mütevelli
myzevir (müzevir, sıfat)	müzevir
myzhde (müjde)	müjde
na (ünlem)	na
nabz	nabız
nadan (sıfat)	nadan
nafaka	nafaka
nafil	nafile
naft	nafta
naks (sıfat)	nakıs
nallane	nalın
nallban	nalbant
nam	nam
nallçe	nalça
namaz	namaz
namli	namlı
namus	namus
nanexhik (nanecik)	nane
nanqor (sıfat)	nankör
nargile	nargile
nasihat	nasihat
navllon	navlun
naxhake (nacake)	nacak
naziq (sıfat)	nazik
nazir	nazir
ne (bağlaç)	ne
nefer	nefer
nefes	nefes
nefir	nefir
nefs	nefis
nejse (neyse, bağlaç)	neyse
nem	nem
nemse	nemse
nəne (nine)	nine
neqes (isim-sıfat)	nekes
neshter (neşter)	neşter
nevruz	nevruz
nezaqet	nezaket
nihajet (nihayet, zarf)	nihayet
nimet	nimet
nisbet	nispet
nishan(nişan)	nişan
nishanlı (nişanlı, sıfat)	nişanlı
nisheste (nişeste)	nişasta
niza	niza
nizam	nizam
nobet	nöbet

noktë (noktı)	nokta
noksan	noksan
nopran (sıfat)	nobran
nuhut	nohut
nur	nur
nyfuz (nüfuz)	nüfus
nymune (nümune)	numune
of (ünlem)	of
ogur	uğur
ojnak (oynak, sıfat)	oynak
ojnë (oyun)	oyun
okë (okı)	ok
okllai	oklava
olluk	oluk
onbash (onbaş)	onbaşı
orman	orman
ortak	ortak
orta (isim-sıfat)	orta
ortakllëk (ortaklık)	ortaklık
orum	orun
ot	ot
otur	otur
oturak	oturak
oxhak (ocak)	ocak
paça	paça
paçavër (paçavır)	paçavra
padishah (padişah)	padişah
paftë (paftı)	pafta
paha	paha
pajandër (payandır)	payanda
pajdash (paydaş)	paydaş
pajdos (paydos)	paydos
pajë (payı)	payı
paluze	paluze
pallane	palan
pallangë (pallangı)	palanga
pallaskë (pallaskı)	palaska
pallavra	palavra
palldëm (paldım)	paldım
pallë (palı)	pala
pambuk	pamuk
panajir (panayır)	panayır
panxhar (pancar)	pancar
papare	papara
papuçe	pabuç
paq (sıfat)	pak
para	para
parçe	parça

parllak (sıfat)	parlak
parmak	parmak
parmakllək (parmaklılık)	parmaklık
partalle	partial
pastërma (pastırma)	pastırma
pasha (paşa)	paşa
pashallək (paşallık)	paşalık
pat (sıfat)	pat
patlixhan (patlıcan)	patlıcan
pazar	pazar
pazi	pazı
pazvan	pazval
peçe	peçe
pehlivan	pehlivan
pejgamber (peygamber)	peygamber
pekmes	pekmez
pelin	pelin
pembe (sıfat)	pembe
penç	pençe
penxhere (pencere)	pencere
perçe	perçe
perçin	perçin
perdiş	perdah
perde	perde
pergjel	pergel
perişan (perişan, sıfat)	perişan
pervane	pervane
pervazë (pervazı)	pervaz
perri	peri
peshin (peşin, zarf)	peşin
peshqesh (peşqeş)	peşkeş
peshqir (peşqir)	peşkir
pilaf	pilaf
pinti (sıfat)	pinti
pir	pir
pis (sıfat)	pis
pishdar (pişdar)	pişdar
pishman (pişman)	pişman
pite	pide
pogaçe	poğaça
poliçezë (poliçızı)	poliçe
portokall	portokal
post	post
pranga	pranga
prinç	pirinç
pusat	pusat
pus	pus
pusullë (pusullı)	pusula

pusht (puşt, isim-sıfat)	puşt
pyf (püf, ünlem)	püf
qabe	kabe
qafir (isim-sıfat)	kafir
qafur	kafur
qagjir	kagir
qallkanë (qalkanı)	kalkan
qar	kar
qase	kase
qatip	katip
qebap	kebab
qeder	keder
qefil	kefil
qefilname	kefilname
qefin	kefin
qehlibar	kehribar
qejf (qeyf)	keyif
qeıfsëz (qeyfsız, sıfat)	keyifsiz
qel (isim-sıfat)	kel
qelepçe	kelepçe
qemer	kemer
qenar	kenar
qenef	kenef
qepaze (sıfat)	kepaze
qepçe	kepçe
qepeng	kepenek
qeramet	keramet
qereste	kerste
qerevizë (qerevizi)	kerevides
qerhane	kerhane
qerpik	kerpik
qerrata	kerata
qesë (qesı)	kese
qeser	keser
kesim (zarf)	kesin
qeskin (sıfat)	keskin
qesme	kesme
qıbar (sıfat)	kıbar
qibër (qibir)	kibir
qibrit	kibrit
qılar	kılar
qilim	kilim
qillë (qillı)	kil
qira	kira
qirish (qiriş)	giriş
qıtab	kitap
qofte	köfte
qole	köle

qopek	köpek
qorr (sıfat)	kör
qorrfişek (qorrfişek)	kör fişek
qorrsokak	kör sokak
qose	köse
qostek	köstek
qostër (qostır)	köstere
qoshe (qoşe)	köşe
qotek	kötek
qyfyre (qyfyre)	küfür
qyhelan (qyhelan, sıfat)	küheylan
qyl (qül)	kül
qylah (qülah)	külah
qylçe (qülçe)	külçe
qylhan (qülhan)	külhan
qymez (qümez)	kümes
qymyr (qümür)	kömür
qyng (qüng)	künk
qyp (qüp)	küp
qypri (qüpri)	köprü
qyrek (qürek)	kürek
qyrk (qürk)	kürk
qyrs (qürs)	kürsü
qorra	kör
qyski (qüski)	küskü
qystek (qüstek)	köstek
qytyk (qütük)	kütük
rab-rabbi	rab
raft	raft
ragbet	rağbet
rahat (zarf)	rahat
rahmet	rahmet
rakam	rakam
raki	rakı
ramazan	ramazan
rast	rast
razi	razı
reçel	reçel
redif	redif
refene	ushtri
rende	rende
reng	renk
reqat	rekat
reshedi (reşedi)	reşid
reshme (reşme)	reşme
revani	revani
reze	reze
rezil (sıfat)	rezil

rezalet	rezalet
rixha (rica)	rica
rubā	rubai
rufai	rufai
rubë (rubı)	rubā
rumeli	rumeli
rusat	ruhsat
ryshfet (rüşfet)	rüşfet
rytbe (rütbe)	rütbe
rrisk	risk
rrumuze	rumuz
sabah	sabah
sabe	saba
saber	sabır
sabërli (sabırlı, sıfat)	sabırlı
sabi	sabi
saç	saç
saçma	saçma
sadaka	sadaka
sade (sıfat)	sade
sadik (sıfat)	sadık
saf	saf
saf (sıfat)	saf
safer	safer
safi	safi
safran	safran
sagllam (sıfat)	sağlam
sahan	sahan
sahat	saat
sahbet	sohbet
sahi (zarf)	sahi
sahib	sahip
sajë (sayı)	sayı
sajgi (saygi)	saygı
sak (sıfat)	sak
sakari	sakar
sakat (isim-sıfat)	sakat
saken (ünlem)	sakın
sakez	sakız
saki	saki
sakllik	saklık
saksi	saksı
salat	salata
salep	salep
salevat	salavat
salname	salname
salla	sala
sallanxhak (sallancak)	salıncak

sallë (sallı)	salı
sallgim	salgım
sallta	salata
salltanet	saltanat
samsa	samsa
samsun	samsun
sandall	sandal
sandek	sandık
sanderma	sandırma
saniye (saniye)	saniye
sanqë (saqı, bağlaç)	sanki
sanxhak (sancak)	sancak
sapan	sapan
sapllak	şaplak
saqin (zarf)	sakin
saraç	saraç
saraçinë (saraçını)	saraçhane
saraj (saray)	saray
sarajli (saraylı)	saraylı
sarek	sarak
sargi	sargı
sari (sıfat)	sarı
sarma	sarma
sasë (sası)	sası
satër (satr)	satır
sauk	soğuk
savat	savat
savërgjan (savırgjan)	savurgan
sazan	sazan
saze	saz
sebeb	sebeb
sedef	sedef
sefa	sefa
sefer	sefer
sefertas	sefer taşı
sefir	sefir
seir	seher
sejmen (seymen)	seymen
sejran (seyran)	seyran
sejz (seyz)	seyis
sekëlldi (sekıldı)	sıkılma
sel	sel
selam	selam
selamet	selamet
selamllëk (selamlılık)	selamlık
selvi	selvi
semaver	semaver
semt	semt

sene	sene
senet	senet
sepet	sepet
serasqer	serasker
serbes (zarf)	serbest
serçe	serçe
sergji	sergi
serhat	serhat
seri	seri
serin (sıfat)	serin
sermaje (sermaye)	sermaye
sersem (zarf)	sersem
sert (sıfat)	sert
sevap	sevap
sevda	sevda
sexhade (secade)	seccade
sexhde (secde)	secde
serma	sarma
sihir	sihir
sijaset (siyaset)	siyaset
siki	sıkı
siklet	sıklet
silah	silah
silahshor (silahşor)	silahşor
simit	simit
sira	sıra
sirr	sır
site	site
sixhil (sicil)	sicil
sixhim (sicim)	sicim
skelë (skelı)	iskele
sobë (sobı)	soba
sofa	sofa
sofër (sofır)	sofra
softë (softı)	softa
soj (soy)	soy
sojtar (soytar, sıfat)	soytarı
sokak	sokak
sollak (sıfat)	solak
son	son
sopatë (sopatı)	sopa
subash (subaş)	subaşı
suluk	suluk
sullama	sulama
sulltan	sultan
surat	surat
sure	sure
suret	suret

susi (ünlem)	sus
susak	susak
susam	susam
suva	sıva
suvari	suvare
suxhuk (sucuk)	sucuk
syfyr (süfür)	süfür
synet (sünet)	sünnet
syngjer (süngjer)	sünger
syni-suni (süni, isim-sıfat)	süni
syrahi (sürahi)	sürahi
syrme (sürme)	sürme
syrtık (sürtük, sıfat)	sürtük
syтана (sütana)	sütana
syтлаç (sütlaç)	sütlaç
shabek (şabek)	şebek
shadërvan (şadırvan)	şadırvan
shah (şah)	şah
shahin (şahin)	şahin
shahit (şahit)	şahit
shair (şair)	şair
shajak (şayak)	şayak
shaka (şaka)	şaka
shakllaban (şakllaban, sıfat)	şaklaban
shali (şali)	şali
shall (şall)	şal
shallvaret (şallvaret)	şalvar
sham (şam)	şam
shamata (şamata)	şamata
shap (şap)	şap
shapkë (şapkı)	şapka
shapshall (şapşall, sıfat)	şapşal
sharki (şarki)	şarkı
shart (şart)	şart
shashërma (şaşıрма)	şaşıрма
shashi (şaşı, sıfat)	şaşı
shatër (şatır)	şatır
shebek (şebek)	şebek
shebeqe (şebeqe)	şebeke
shefak (şefak)	şafak
shefteli (şefteli)	şeftali
sheh (şeh)	şeh
shehadet (şehadet)	şehadet
shehër (şehir)	şehir
shehërli (şehirli, sıfat)	şehirli
shehit (şehit, sıfat-isim)	şehit
shehrije (şehriye)	şehriye
shejtan (şeytan)	şeytan

shemsije (şemsiye)	şemsiye
sheqer (şeker)	şeker
sheqerpare (şekerpare)	şekerpare
sherbet (şerbet)	şerbet
sherefije (şerefiye)	şerefiye
sheriat (şeriat)	şeriat
sherit (şerit)	şerit
shermashëk (şermaşık)	sarmaşık
sherr (şerr)	şer
shidet (şidet)	şiddet
shifa (sifa)	şifa
shilte (şilte)	silte
shimshir (şimşir)	şimşir
shinik (şinik)	şinik
shiqajet (şiqayet)	şikayet
shiqar (şiqar)	şikar
shiringë (şiringı)	şırına
shurup (şurup)	şurup
shish (şiş)	şiş
shishane (şişane)	şişhane
shishe (şişe)	şişe
shishko (şişko)	şişko
shishman (şişman, sıfat)	şişman
shishqebap (şişqebap)	şiş kebab
shte (şte, ünlem)	işte
shuplakë (şuplakı)	şaplak
shura (şura)	şura
shyphe (şüphe)	şüphe
tabak	tabak
tabaka	tabaka
tabakhane	tabakhane
taban	taban
tabi (sıfat)	tabi
tabiat	tabiat
tabir	tabir
tabje (tabye)	tabiye
tablla	tabla
tabut	tabut
tafta	tafta
tahin	tahin
tahmin	tahmin
tahsil	tahsil
tahsildar	tahsildar
taht	taht
tahterivan	tahtırevan
tajfë (tayfi)	tayfa
takas	takas
takat	takat

takatuke	takatuka
takdir	taktir
taki	takı
takrir	takrir
taksim	taksim
taksirat	taksirat
takvim	takvim
talebe	talebe
talih	talih
talim	talim
tallash (tallaş)	talaş
tamah	tamah
tamam (zarf)	tamam
tamir	tamir
tanzimat	tanzimat
tapanxhë (tapancı)	tabanca
tapi	tapu
tarator	tarator
tarhana	tarhana
tarif	tarif
tarifa	tarif
tarih	tarih
tarikât	tarikât
tarz-tast-taz	tarz
tas	tas
tasma	tasma
tasqebap	tas kebabı
tatar	tatar
tatıl	tatıl
tatlije (tatliye)	tatlı
tauke	tavuk
tavaf	tavaf
tavan	tavan
tavë (tavı)	tava
tavlla	tavla
taxhë (tacı)	taç
taxhiz (taciz)	taciz
taze (sıfat)	taze
taziye (taziye)	taziye
teber	teber
tebeshir (tebeşir)	tebeşir
tebriq	tebrik
tefe	tefe
tefsir	tefsir
tefter	defter
tehir	tehir
tek (sıfat)	tek
teke	teke

teklif	teklif
tekmil	tekmil
tekrar (zarf)	tekrar
tel	tel
telashe (telaşe)	telaş
telatin	telatin
telefe	telef
telkin	telkin
temel	temel
temena	temena
temesyq (temesüq)	temessül
temih	tembih
temiz (sıfat)	temiz
teneqe	teneke
teneshir (teneşir)	teneşir
tenha	tenha
tentenet	tentene
tenxhere (tencere)	tencere
tepe	tepe
tepsi	tepsi
teqbir	tekbir
teqe	tekke
teravi	teravi
terbiye (terbiye)	terbiye
terlike	terlik
ters (isim-sıfat-zarf)	ters
tersllək (tersllık)	terslik
tertib	tertip
terxhuman (tercuman)	tercuman
terzi	terzi
teslim	teslim
tespih	tespih
tesvik	teşvik
tetik	tetik
tevabi	tevabi
tevatur	tevatür
teveqel (sıfat)	tevekkel
texheli (teceli)	tecelli
teze	teyze
tezgə (tezgı)	tezgah
tezqere	tezkere
têkêr tēkêr (tıkır tıkır, zarf)	tıkır tıkır
tēpkê (tıpkı, zarf)	tıpkı
timar	tımar
tire	tire
tirit	tirit
tobe	tövbe
tobeli (sıfat)	tövbeli

tok (sifat)	tok
toka	toka
tokmak	tokmak
top	top
topalak	topalak
topall (sifat)	topal
toprak	toprak
toptan (zarf)	toptan
topuk	topuk
topuz	topuz
toroman (isim-sifat)	toroman
toz	toz
tozlluk	tozluk
trampë (trampı)	trampa
troba	torba
tufan	tufan
tuhaf (sifat)	tuhaf
tullë (tulli)	tula
tullumbë (tullumbı)	tulumba
tumane	tuman
tunë (tunı)	tuna
tupak	topak
turfanda (sifat)	turfanda
turshi (turşi)	turşu
turunxh (turunc)	turuncu
turra	tura
tutkall	tutkal
tutkun (sifat)	tutkun
tylbend (tölbend)	tölbent
tyqenmez (tüqenmez)	tükenmez
tyrbe (türbe)	türbe
tyrli (türli)	türli
tyxhar (tücar)	ticar
tyxharet (tücaret)	ticaret
ufunet	ufunet
ujgun (uygun, sifat)	uygun
ujti (uyti)	uydu
ukubet	ukubet
ullak	ulak
urup	urup
usta	usta
usull	usul
uxhë (uci)	uç
uxhuz (ucuz, sifat)	ucuz
vade	vade
vaiz	vaiz
vaj (vay, ünlem)	vay
vakëf (vakıf)	vakıf

vaki	vaki
vakt	vakit
vali	vali
vallahi (ünlem)	vallahi
varidat	varidat
varis	varis
varosh (varoş)	varoş
vasi	vasi
vasijet (vasiyet)	vasiyet
vatan	vatan
vazife	vazife
velaqim (bağlaç)	lakin
velet	velet
velvele	velvele
veqil	vekil
veqilharxhi (veqilharci)	vekilharçlık
verem	verem
veresi (zarf)	veresiye
vergji	vergi
vesile	vesile
vesvese	vesvese
vezir	vezir
vidë (vidı)	vida
vilajet (vilayet)	vilayet
viran (sıfat)	viran
vishnje (vişnye)	vişne
vixhdan (vicdan)	vicdan
vuxhud (vucud)	vücut
xhaba (caba, zarf)	caba
xhade (cade)	cadde
xhadi (cadi)	cadı
xhahil (cahil, sıfat)	cahil
xhaiz (caiz, sıfat)	caiz
xham (cam)	cam
xhamadan (camadan)	camadan
xhami (cami)	cami
xhan (can)	can
xhanavar (canavar)	canavar
xhanbaz (canbaz)	cambaz
xhandar (candar)	candarma
xhanfes (canfes)	canfes
xharr (carr)	car
xhaxha (caca)	amca
xhebeliu (cebeliu)	cebeli
xhebrail (cebrail)	cebrail
xhefa (cefa)	cefa
xhehenem (cehenem)	cehennem
xhehre (cehre)	çehre

xhelat (celat)	celal
xhelep (celep)	celep
xhemal (cemal)	cemal
xhemat (cemat)	cemaat
xhemijet (cemiyet)	cemiyet
xhemre (cemre)	cemre
xhenabet (cenabet, sıfat)	cenabet
xhenaze (cenaze)	cenaze
xhendere (cendere)	cendere
xhenet (cenet)	cennet
xheng (ceng)	cenk
xhеп (cep)	cep
xherrah (cerrah)	cerrah
xhet (cet)	cet
xhevahir (cevahir)	cevahir
xhevap (cevap)	cevap
xheze (ceze)	cezve
xhezve (cezve)	cezve
xhibilet (cibilet)	cibilliyet
xhihan (cihan)	cihan
xhila (cila)	cila
xhild (cild)	cilt
xhimri (cimri, sıfat)	cimri
xhinajet (cinayet)	cinayet
xhind (cind)	cin
xhins (cins)	cins
xhivare (civare)	civar
xhixhi (cici, sıfat)	cici
xhuma (cuma)	cuma
xhumbë (cumbı)	cumba
xhumhur (cumhur)	cumhur
xhura (cura)	cura
xhuxh (cuc, sıfat)	cüce
xhybe (cübe)	cübbe
xhymert (cümert, sıfat)	cömert
xhymle (cümle)	cümle
xhyzdan (cüzdan)	cüzdan
ylqe (ülqe)	ülke
ymet (ümet)	ümmet
ymyr (ümür)	ömür
yrme (ürme)	umre
yrnek (ürnek)	örnek
yst (üst)	üst
yzyr (üzür)	özür
zabiti	zabit
zade	zade
zahir (sıfat)	zahir
zahire	zahire

zahmet	zahmet
zaif (sıfat)	zayıf
zakum	zakkum
zallēm (zalım, sıfat)	zalim
zaman	zaman
zambak	zambak
zamkē (zamkı)	zam
zanat	zannat
zar	zar
zarar	zarar
zarf	zarf
zat (sıfat)	zat
zaten (zarf)	zaten
zavall (sıfat)	zavallı
zahmet	zahmet
zebani	zeban
zebur	zebur
zefk	zevk
zeher	zehir
zejbek (zeybek)	zeybek
zejrek (zeyrek, sıfat)	zeyrek
zelzele	zelzele
zemberek	zemberek
zemzem	zemzem
zengjin (sıfat)	zengin
zeqat	zekat
zerde	zerde
zerre	zerre
zevzek (sıfat)	zevzek
zift	zift
zihēn (zihın)	zihin
zijafet (ziyafet)	ziyafet
zijan (ziyan)	ziyan
zijaret (ziyaret)	ziyaret
zile	zile
zindan	zindan
zinxhir (zincir)	zincir
zor	zor
zuhur	zuhur
zullum	zulüm
zylyfē (zülüfi)	züluf
zymbyl (zümbül)	zümbül

BÖLÜM 2 : TÜRKÇEDEN ARNAVUTÇAYA GEÇEN KELİMELERİN ANLAMLARININ SÖZLÜK DÜZENİNDE KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde; Türkçeden Arnavutçaya geçen 376 kelime anlam bakımından incelendikten sonra ses olayları gösterilecektir. Onları birbirleriyle karşılaştırma yaparak kelimelerin iki dildeki anlamları gösterilecektir. Kelimelerin çoğu alındığı gibi kullanılmıştır.

Sarı, Türk milletinin tarih boyunca 13 farklı alfabe kullanmış olmasının, komşu toplumlarla ilişkide bulunmasının, yaşadığı kültürel değişimlerin, dini ve sosyal hayatta gerçekleşen değişikliklerin dile yasinması, doğal bir gelişme olduğunu söylemiştir (2008: 1). Böylece Arnavutçaya giren kelimeler sadece öz Türkçe kelimelerden gelmemektedir. Arapça, Farsça, İtalyanca, Yunanca, Çince, Macarca, Fransızcadan Türkçeye giren kelimeler de Türkçe aracılığıyla Arnavutçaya girmişlerdir. Kelimelerin anlamlarını karşılaştırınca sol tarafta Türkçedeki olan kelime ve parantez içerisinde hangi dilden geldikleri yazılırken, sağ tarafta Arnavutçada olan kelime ve parantez içerisinde Türkçe harflerle okunuş şekilleri yazılmıştır.

Sözlük hazırlanırken Arnavutluk'un neredeyse her bölgesinden son zamanlarda en çok kullanılan kelimeler inceleme konusu edilmiştir.

Türkçe:

Arnavutça:

açık

:

açik

1. Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı.
2. Engelsiz.
3. Örtüsüz, çıplak.
4. Boş.
5. Görevli olmayan boş, münhal.
6. Aralığı çok.
7. İşler durumda olan.
8. Kolay anlaşılır, vazih.
9. Gizliliği olmayan, olduğu gibi görünen.
10. Her türlü düşünceyi hoşgörüyle karşılayabilen etkisinde kalabilen.
11. Koyu olmayan.
12. Denizin kıyından uzakça olan yeri .
13. Doğru olarak, açıkça.
14. Bir ihtiyacın karşılanamaması durumu.

1. Açılmış.
2. Belli etmek.
3. Kapalı olmayan, açık.

adaş

:

adash (: adaş)

1. Adları aynı olanlardan her biri. adaş.

1. Adları aynı olanlardan her biri,

adet (<Ar. ‘ādet)

:

adet

1. Sayı.
2. Herhangi bir sayıda olan tane.
3. Bir kimsenin yapmaya alışmış olduğu şey, alışkı.
4. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre.
5. Ay başı.

1. Uyulan kural, töre, adet.

aferin (<Fars. āferin)

1. Okşama, alkışlama, beğenme gibi duyguları belirtmek için söylenir, bravo.
2. Eskiden öğrencilere verilen beğenme ve takdir kağıdı.

:

aferim

1. Okşama, alkışlama, beğenme gibi duyguları belirtmek için söylenir.

ağa

1. Kırılık kesimde geniş toprakları alan, sözü geçen, varlıklı kimse.
2. Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen san.
3. Büyük kardeş, ağabey.
4. Okur yazar olmayan yaşlıca kişilerin adlarıyla birlikte kullanılan san.
5. Osmanlı İmparatorluğunda bazı kuruluşların başında bulunanlara verilen san.

:

aga

1. Zengin: toprak sahipleri.
2. Osmanlı İmparatorluğunda bazı kuruluşların başında bulunanlara verilen san, ağa.

ağalık

1. Ağa olma durumu.
2. Kibar ve cömertçe davranış.

:

agallék (: agalık)

1. Ağa olma durumu, ağalık.

ağızotu

1. Topları ateşlemek için falyaya konulan ve barutun patlamasına sebep olan madde.

:

agzot

1. Topları ateşlemek için falyaya konulan ve barutun patlamasına sebep olan madde.
2. Kıvılcım, yıldırım, ateş, ağızotu.

ahenk (<Fars. āheng)

1. Uyum.
2. Uyuşma, anlaşma.
3. Çalgılı eğlence.

:

aheng

1. Çalgılı eğlence, ahenk.

aşçı

1. Yemek pişiren kimse.
2. Yemek pişirip satan kimse.
3. Yemek yenilen dükkan, aş evi, lokanta.

akıncı

1. Düşman ülkesine akın yapan savaşçı.
2. Görevi karşı tarafa top sürmek ve sayı yapmak olan ön sıradaki oyuncu, forvet.

akraba (< Ar. *aḳrabā*)

1. Kan veya evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kimseler, hısım.
2. Oluşma yönünden aynı kaynağa dayanan şeyler.
3. Biri, diğerinin doğurduğu sonuç veya olgular.

akşam

1. Gündüzün son ve gecenin ilk saatleri.
2. Gece.
3. Akşam vakti kılınan namaz.

alâmet (<Ar. ‘alâmet)

1. Belirti, işaret, iz, nişan.
2. Büyüklük, irilik bakımından şaşılacak durumda olan şey.

: akçi

1. Yemek pişiren kimse, ahçı, akçı.

: akınxhi (: akinci)

1. Düşman ülkesine akın yapan savaşçı, akıncı.

: akraba

1. Kan veya evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kimseler, hısım.
2. Dostlukla yapılan iş, akraba.

: aksham (: akşam)

1. Gündüzün son ve gecenin ilk saatleri.
2. Gece, akşam.

: alamet

1. Afet, birine kötülük yapılan şey.
2. Büyüklük, irilik bakımından şaşılacak durumda olan şey, alamet.

alem (<Ar. ‘ālem)

:

alem

1. Bayrak.
2. Minare, kubbe, sancak direği gibi yüksek şeylerin tepesinde bulunan, madenden yapılmış ay yıldız veya lale biçiminde süs.
3. Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün, evren.
4. Dünya, cihan.
5. Aynı konu ile ilgili kimseler veya bu kimselerin uğraşlarının bütünü.
6. Hayvan veya bitkilerin bütünü.
7. Durum ve şartlar.
8. Herkes, başkaları.
9. Ortam, çevre.
10. Eğlence.
11. Kendine özgü birçok niteliği bulunan şey veya farklı davranış içinde bulunan kimse.
12. Duygu, düşünce, düş gücü.

1. Dünya, cihan, alem.

alet (<Ar. ālet)

:

alet

1. Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne.
2. Bir sanatı yapmaya, uygulamaya yarayan özel araç, aygıt.
3. Bir makineyi oluşturan ve işlemesine yardım eden parçalardan her biri.
4. Hoş görülmeyen bir işe yardımcı veya aracı olmayı kabul eden kimse, maşa.

1. Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne, alet.
2. Aygıt.

al

1. Kanın rengi, kızıl kırmızı.
2. Bu renkte olan.
3. Dorunun açığı, kızıla çalan
(at donu için).
4. Yüze sürülen pembe düzgün, allık.

Allah (<Ar. Allāh)

1. Kainatta var olan her şeyin yaratıcısı, koruyucusu olduğuna ve tek olduğuna inanılan, yüce ve üstün varlık, Yaradan, Tanrı, Rab, Mevlâ.
2. Allah adı bazı isim tamlamalarında tamlanan kelimeyi güçlendirir.
(mecaz)
3. En büyük, en usta. (mecaz)

alaturka (<İtal. alla turca)

1. Eski Türk gelenek, görenek, töre ve hayatına uygun, alafranga zıddı.
2. Bu töre ve hayatı benimsemiş.
3. Alaturka saat.
4. Düzensiz, yöntemsiz.

alçak

1. Yerden uzaklığı az olanı yüksek karşıtı.
2. Aşağı, yüksek olmayan (yer).
3. (boy için) Kısa.
4. Bile bile en kötü, en ahlâksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, soysuz, namert, rezil hain.

:

all

1. Kızıl, kırmızı, al.
2. Açık kırmızı rengi.

:

Allah

1. Kainatta var olan her şeyin yaratıcısı, koruyucusu olduğuna ve tek olduğuna inanılan, yüce ve üstün varlık, Yaradan, Tanrı, Rab, Mevlâ.

:

allaturka

1. Eski Türk gelenek, görenek, töre ve hayatına uygun, alafranga zıddı.
2. Alaturka saat.

:

allçak

1. Bile bile en kötü, en ahlâksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, soysuz, namert, rezil hain.

alçı

1. Alçı taşının pişirilip toz durumuna getirilmesinden elde edilen madde.

:

allçi

1. Alçı taşının pişirilip toz durumuna getirilmesinden elde edilen madde.

alışveriş

1. Alım satım işi.
2. İlişki, münasebet.

:

allishverish (: alışveriş)

1. Alım satım işi.
2. Haksızlıkla yapılan ticaret.

altı

1. Beşten sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam, 6, VI.
2. Beşten bir artık.

:

allti

1. Silah adı. Altıncı.

altın

1. Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, kısaltması Au.
2. Bu elementten yapılmış.
3. Altından yapılmış sikke.
4. Niteliği iyi olan, üstün nitelikte olan, değerli.

:

alltën (: altın)

1. Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, kısaltması Au.

ama (<Ar. ammā)

1. Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarar, amma.
2. Uyarma veya şartlı bir ifade niteliğinde olan bir cümleyi, başka bir cümleye bağlamaya yarar.
3. Beklenmeyen bir sonucu anlatan iki cümleyi onun sebebi durumunda olan cümleye bağlar.
4. Bir yargıyı veya bir buyruğu

:

ama

1. Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarar, amma.
2. Uyarma veya şartlı bir ifade niteliğinde olan bir cümleyi, başka bir cümleye bağlamaya yarar.
3. Beklenmeyen bir sonucu anlatan iki cümleyi onun sebebi durumunda olan cümleye bağlar.

pekiştirmek için de kullanılan bir söz.

5. Bazen dikkati çekmek için cümlelerin sonuna getirilir.
6. Görmez, kör.

aman (<Ar. emān)

1. Yardım istendiğini anlatan bir söz.
2. Bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz.
3. Usanç ve öfke anlatan bir söz.
4. Rica anlatan bir söz.
5. Dikkat çekmek için kullanılan bir söz.
6. Çok beğenmeyi anlatan bir söz.
7. Şaşma anlatılır.

:

aman

1. Rica anlatır.
2. Usanç ve öfke anlatır.

anadolulu

1. Anadolu halkından olan kimse.

:

anadollak

1. Anadolu halkından olan kimse
2. Eski geleneklere, geriye dayanan kimse.

anne

1. Çocuğu olan kadın, ana, valide.
2. Yavrusu olan dişi hayvan.

:

ane

1. Çocuğunu dünyaya getiren kadın.

angarya (<Yun. Angaria)

1. Bir kimseye veya bir topluluğa zorla, ücret vermeden yaptırılan iş.
2. Bir kişiye görevi dışında yaptırılan iş.
3. Kölelik düzeninde köylünün derebeyine yaptığı zorunlu ücretsiz hizmet.
4. Savaş durumundaki bir devletin, kendi sularındaki yabancı bir devletin ticaret gemilerine el koyarak bunlardan

:

angari

1. Bir kimseye veya bir topluluğa zorla, ücret vermeden yaptırılan iş.
2. Kölelik düzeninde köylünün derebeyine yaptığı zorunlu ücretsiz hizmet, angarya.

yararlanması.

5. Olağanüstü durumlarda veya sıkı yönetimde devletin vatandaşlara ait taşıtlara el koyması.
6. Usandırıcı, bıktırıcı, zorla yapılan iş.

araba

:

araba

1. Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.
2. Bu taşıtın aldığı miktarda olan.

1. Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.

arabacı

:

arabaxhi (: arabaci)

1. Arabayı süren kimse
2. Araba yapan veya satan kimse.

1. Arabayı süren kimse

aralık

:

arallëk (: arallık)

1. Ara: İki masa arasında bir metre aralık var.
2. Uygun, elverişli durum, fırsat.
3. Evin iki bölümü veya iki oda arasındaki dar geçit, geçenek, koridor.
4. Yılın on ikinci ayı, ilk kânun, kânunu evvel.
5. Ayakyolu.
6. Basımcılıkta harfler veya satırlar arasındaki açıklık, espas.
7. Yarı açık, tam kapanmamış.
8. Borsada hisse senetlerinin alım satım emirlerinin verildiği süre.
9. Bir sesi bir başka sestten, kalına veya inceye doğru ayıran uzaklık.
10. İki nota arasındaki perde uzaklığı.
11. Portenin paralel çizgileri arasındaki boşluk.

1. İkişey arasındaki acıklık mesafe.
2. Yarı açık, tam kapanmamış.

12. Toplu beden eğitiminde art arda dizilenleri ayıran açıklık.

arnavut

1. Arnavutluk ve çevresinde yaşayan bir halk.
2. Bu halka özgü olan (şey).

asker (<Ar. ‘asker)

1. Orduda görev yapan erden generale kadar herkes.
2. Askerlik görevi veya ödevi.
Er.
3. Topluluk düzenine saygısı olan, disiplinli.

astar (<Fars. āster)

1. Giyecek, perde, çanta, ayakkabı vb. şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat.
2. Sıvanacak, boyanacak yerlere boyadan önce sürülen kat.
3. Gemicilikte bir şeyi sağlamlaştırmak için kullanılan bez, halat, ağaç vb.

aşevi

1. Lokanta.
2. Yoksullara parasız yemek yedirilen veya dağıtılan yer, aşhane.
3. Düğün, nişan vb. toplantılarda, verilecek yemekleri hazırlamak için geçici olarak mutfak gibi kullanılan yer.
4. esk. Tekkelerde yemek pişirilen yer.

:

arnaut

1. Arnavutluk ve çevresinde yaşayan bir halk.
2. Arnavutların ayaklanması.

:

asqer

1. Orduda görev yapan erden generale kadar herkes.
2. Düzensiz asker.
3. Topluluk düzenine saygısı olan, disiplinli.

:

astar

1. Giyecek, perde, çanta, ayakkabı vb. şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat.

:

ashef (: aşef)

1. Yemekleri hazırlamak için geçici olarak mutfak gibi kullanılan yer.
2. Aş evi.

âşık (<Ar. 'āşik)

1. Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse.
2. Sevişen bir çiftten kadına oranla genellikle erkeğe verilen ad.
3. Halk ozanı.
4. Dalgın, kalender kimse.
5. Ahbap, arkadaş anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

: **ashik** (: aşık)

1. Metres.
2. Keyfe çok düşkün insana denir.

aşikâr (<Ar. 'āşik)

1. Açık, apaçık, belli, meydanda olan.

: **ashiqare** (: aşiqare)

1. Açık, apaçık, belli, meydanda olan.

aşure (<Ar. 'aşūrā)

1. Buğday, nohut vb. tanelerle kuru yemişlerin bir arada şekerle kaynatılmasıyla yapılan bir tür tatlı, alaca aş.

: **ashure** (:aşure)

1. Buğday, nohut vb. tanelerle kuru yemişlerin bir arada şekerle kaynatılmasıyla yapılan bir tür tatlı, alaca aş.

at

1. Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.
2. Satrançta, her yönde siyahtan beyaza ve beyazdan siyaha bir hane atlayarak L biçiminde hareket eden taş.

: **at**

1. Atgillerden, binme, yük çekme, vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.
2. Güçlü, hızlı insan.

avaz (<Fars. āvāz)

1. Yüksek ses, nara.
2. Her zaman tekrarlanan sıkıcı birşey.

: **avaz**

1. Melodi, makam, beste.
2. Birinin kötü alışkanlığı.

aptal (<Ar. ebdāl)

1. Zekâsı pek gelişmemiş, zekâ yoksunu, alık, ahmak, alık salık.
2. Küçümseme ve azarlama bildiren bir seslenme sözü.

: **avdall**

1. Zekâsı pek gelişmemiş, zekâ yoksunu, alık, ahmak, alık salık.
2. Büyük vücutla, zor hareket eden biri.
3. Aptal.

abdest (<Fars. *âb-dest*)

1. Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını meshetme yoluyla yaptıkları arınma.

: **avdes**

1. Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını meshetme yoluyla yaptıkları arınma.

avlu (<Yun. avli)

1. Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan.

: **avlli**

1. Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan, avlu.

acemi (<Ar. ‘acem)

1. Bir işin yabancısı olan, eli işe alışmamış, bir işi beceremeyen.
2. İşinde, mesleğinde yeni olan, toy.
3. Bir yere, bir şeye yabancı olan.
4. *tar*. Saraya yeni alınmış cariye.

: **axhami**(: acami)

1. Çocuk.
2. Çocuk gibi konuşmak, davranmak.

acele (<Ar. ‘acele)

1. Hızlı yapılan, çabuk, tez, ivedi.
2. Vakit geçirmeden, tez olarak.
3. Tez davranma gerekliliği.

: **axhele**(: acele)

1. Hızlı yapılan, çabuk, tez, ivedi.

amca

1. Babanın erkek kardeşi.
2. Yaşlı erkeklere saygı için kullanılan bir seslenme sözü.

: **axhë** (: acı)

1. Babanın erkek kardeşi, amca.

azat (<Fars. āzād)

1. Serbest bırakma.
2. Okullarda paydos.
3. Serbest bırakılmış olan.

: **azat**

1. Serbest bırakma.
2. Serbest bırakılmış olan.

babalık

1. Baba olma durumu.
2. Üvey baba.
3. Kayınbaba, kayınpeder.
4. Yaşlı veya küçümsenen adamlara söylenen bir seslenme sözü.

: **baballək** (: babalık)

1. Kısa, kalın odun.
2. Güzel yürekli insan.

babacan

1. Cana yakın, olgun, hoşgörülü, iyi kalpli, güvenilir (erkek).

: **babaxhan** (: babacan)

1. Cana yakın, hoşgörülü, iyi kalpli, güvenilir (erkek).

bedava (<Fars. bād-ı hevā)

1. Karşılıksız, parasız, emeksiz, caba.
2. Çok ucuz.
3. Herhangi bir bedel ödmeden.

: **badihava**

1. Karşılıksız, parasız, emeksiz, caba.
2. Faydasız, boş.

bahçe (<Fars. bāğçe)

1. Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

: **bahçe**

1. Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

bayat

1. Taze olmayan.
2. Güncelliğini, önemini, özelliğini yitirmiş, çok söylenmiş.

: **bajat** (: bayat)

1. Taze olmayan.
2. Güncelliğini, önemini, özelliğini yitirmiş, çok söylenmiş.

bayrak

1. Bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş,sancak.
2. *mec.* Öncü.
3. *mec.* Simge, sembol.
4. *bit. b.* Baklagilllerde diğerlerinden daha üstte bulunan, daha büyük olan ve çoğunlukla başka bir renkte ve yuvarlakça olan taç yaprağı.
5. *sp.* Atletizmdeki bayrak yarışında dört sporcunun elden ele geçirdiği kısa, yuvarlak değnek.
6. *esk.* Gerektiğinde indirilip kaldırılan, açılıp kapatılan kol.

bayram

1. Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.
2. Özel olarak kutlanan gün.
3. *mec.* Sevinç, neşe.

: bajrak (: bayrak)

1. Gelini alırken taşıyan kırmızı mendil. Düğünün bayrağı.
2. Güzel ve uzun boylu insan, herkesten belli olan biri.

: bajram (: bayram)

- 1.Dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.

bakkal (Ar.*baḳḳāl*)

1. Yiyecek, içecek vb. maddeleri perakende olarak satan kimse.
2. Bu maddelerin satıldığı dükkân.

bakır

1. *kim.* Atom numarası 29, yoğunluğu 8,95 olan, 1084 °C'ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kırmızı renkli element (simgesi Cu).
2. Bu elementten yapılmış.

baklava

1. Çok ince yufkadan yapılarak arasına kaymak, fıstık, ceviz, badem vb. konulup pişirilen ve üzerine şeker şerbeti dökülen bir tür tatlı.
2. Eşkenar dörtgen biçiminde olan nesne.

bahşiş (<Fars. *baḥṣiṣ*)

1. Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para, kahve parası.

:

bakall

1. Yiyecek, içecek vb. maddeleri perakende olarak satan kimse.
2. Yanlışıklarla yazılan mektup.

:

bakër (: bakır)

1. *kim.* Atom numarası 29, yoğunluğu 8,95 olan, 1084 °C'ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kırmızı renkli element (simgesi Cu).

:

baklava

1. Çok ince yufkadan yapılarak arasına kaymak, fıstık, ceviz, badem vb. konulup pişirilen ve üzerine şeker şerbeti dökülen bir tür tatlı.

:

bakshish (: bakşiş)

1. Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para, kahve parası, bahşiş.

bamya (<Fars. bāmiye)

1. Ebegümecigillerden, sıcak ve ılıman yerlerde yetişen bir bitki.
2. Bu bitkinin hem taze hem kurutularak yenilen ürünü.

: **bamje** (: bamya)

1. Ebegümecigillerden, sıcak ve ılıman yerlerde yetişen bir bitki, bamya.
2. Bu bitkinin hem taze hem kurutularak yenilen ürünü.

bardak

1. Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap.
2. Bu kabın alacağı miktarda olan.
3. Boduç, çamçak.
4. Toprak testi.

: **bardhak**

1. Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap, bardak.
2. Çağmurdan yapılmış bardak.

barut (<Fars. bārūt)

1. Ateşli silahla bir merminin atılmasına veya herhangi bir aracın fırlatılmasına yarayan, patlayıcı madde.

: **barut**

1. Ateşli silahla bir merminin atılmasına veya herhangi bir aracın fırlatılmasına yarayan, patlayıcı madde.
- 2.Çabuk sinirli olan.

baskı

1. Bir eserin basılış biçimi veya durumu.
2. Bası sayısı.
3. Bir eserin tekrarlanarak yapılan baskı işlemlerinden her biri, edisyon.
4. Giysinin içine kıvrılıp dikilen kenarı.
5. Hak ve özgürlükleri kısıtlayarak zor altında bulundurma durumu, tahakküm.
6. Bir maddeyi sıkıp ezen alet, pres.
7. Top oyunlarında karşı takım oyuncusunun hareketini ve sonuç almasını engellemek amacıyla uygulanan yakın savunma durumu, pres.

: **baski**

- 1.Büyük çivi. Duvarda asmak için kullanılan çivi.

8. Belirli ruhsal etkinlik ve süreçleri, kişinin isteği dışında bilinçaltına itmesi veya bu itilenlerin bilince çıkmasını önleme durumu.

basma

1. Basmak işi.
2. Gazete, dergi, kitap vb. bası ile hazırlanmış yazılı şeyler, matbua.
3. İskambil kâğıdı ile oynanan bir oyun.
4. Üzerinde bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş.
5. Bu kumaştan yapılan.
6. Yerin alçalmasıyla bu yeri örten deniz sularının yükselmesi, çekilme karşıtı.
7. Basılmış, matbu.
8. Gübre, tezcek.

:

basme (: basmı)

1. Üzerinde bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş.
2. Bu kumaştan yapılan, basma.

baş

:

bash (: baş)

1. *anat.* İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.
2. Bir topluluğu yöneten kimse.
3. Başlangıç.
4. Temel, esas.
5. Arazide en yüksek nokta.
6. Bir şeyin genellikle toparlakça ucu.
7. Bir şeyin uçlarından biri.
8. Kasaplık hayvanlarda ve bazı yiyeceklerde adet.
9. Para değiştirirken verilen veya alınan

1. Deniz teknelerinde ön taraf.
2. Bir şeyin en önemli kısmı.
3. Ocağın yanındaki köşe.

üstelik, sarrafiye.

10. Bir şeyin yakını veya çevresi.
11. Önem veya yönetim bakımından ileride olan, en önemli, en üstün anlamlarında birleşik kelimeler yapan bir söz.
12. Güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş derecenin en yükseği.
13. Deniz teknelerinde ön taraf.

batak

1. Üzerine basıldığında çöken çamurlaşmış toprak.
2. Kötü durum, içinden çıkılmaz iş.
3. Hayır gelmez, yarar sağlamaz, batmış.

battaniye (< Ar. *baṭṭāniyye*)

1. Yorgan yerine veya yorgan üstünde kullanılan, çoğu yünden dokunmuş kalınca örtü.

bacanak

1. Eşleri kardeş olan erkeklerden her biri.
2. Dost, arkadaş.

baca (Fars. *bāce*)

1. Dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol.
2. Su yolu, lağım, maden ocağı vb. yer altı yapılarının hava deliği.
3. Çatı penceresi.

:

batak

- 1.Üzerine basıldığında çöken çamurlaşmış toprak.
- 2.Kötü durum, içinden çıkılmaz iş.
3. Kötü arkadaşlık.

:

bataniye (: bataniye)

1. Yorgan yerine veya yorgan üstünde kullanılan, çoğu yünden dokunmuş kalınca örtü.

:

baxhanak (: bacanak)

1. Eşleri kardeş olan erkeklerden her biri.

:

baxhë (: bacı)

1. Dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol, baca.
2. Su yolu, lağım, maden ocağı vb. yer altı yapılarının hava deliği.
3. Çatı penceresi.

bedel (<Ar. bedel)

1. Değer, fiyat, kıymet.
2. Bir şeyin yerini tutabilen karşılık.
3. Başkasının adına ve onun parası ile hacca giden kimse.
4. Eşit, denk.
5. Askerlik yapmamak veya yapılacak süreyi kısaltmak isteyenlerin devlete ödedikleri para.
6. Bir ücret karşılığında çalışan kimse.

beden (<Ar. beden)

1. Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut.
2. Vücudun, baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü, gövde.
3. Giysilerde ölçü.
4. Kale duvarı.

bahar (<Fars. behār)

1. İlkbahar.
2. Bu mevsimde ağaçlarda açan çiçekler ve yapraklar.
3. *mec.* Gençlik dönemi.

bey

1. Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü.
2. Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz.
3. Eş, koca.
4. İskambil kâğıtlarında birli, as.
5. Erkek sıfatlarının hemen arkasına eklenir.

: bedel

1. Başkasının adına askere giden kimse.
2. Değer, fiyat, kıymet.

: beden

1. Kale duvarı.
2. Giysilerde süs olarak kullanılan dantel.

: behar

1. Yaz.
2. Bu mevsimde ağaçlarda açan çiçekler ve yapraklar.

: bej (: bey)

1. Bir toprağın sahibi.
2. Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı.
3. Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü, bey.

6. Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı.
7. Komutan.
8. Zengin, ileri gelen kimse, bay.

beylik

1. Bey olma durumu.
2. Bir çeşit küçük ve ince asker battaniyesi.
3. Devletle ilgili, devlete özgü olan, devlet malı olan, mirî.
4. Herkesin kullandığı, herkesin bildiği.
5. Basmakalıp.
6. Rahat yaşama.
7. Merkeze tam bağlı olmayarak bir beyin yönetimi altındaki ülke, emîrlik, emaret, mirlik.
8. Hükûmet.

:

beylläk (: beyllık)

1. Bey olma durumu.
2. Dikkatsiz yaşama durumu, bey yaşamı.

bekçi

1. Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse.

:

bekçi

1. Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse.

bektaşî

1. Hacı Bektaş Veli'nin tarikatına girmiş olan kimse.

:

bektashi (: bektaşî)

1. Hacı Bektaş Veli'nin tarikatına girmiş olan kimse.

bel

1. İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.
2. Bu bölümün, sırtın altına rastlayan bölgesi.
3. Hayvanlarda omuz başı ile sağrı arası.
4. Dağ sırtlarında geçit veren çukur yer.
5. Geminin orta bölümü.
6. Bardak, şişe, vazo vb.nin ortasındaki dar bölüm.

bela (<Ar. belā')

1. İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.
2. Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay kimse.
3. Hak edilen ceza.

belediye (< Ar. *belediyye*)

1. İl, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti.
2. Bu örgütün bulunduğu bina.

beli (<Ar. belā)

1. Evet, belli.

bekâr(<Ar. bîkr)

1. Diyezli veya bemollü bir sesin eski durumuna getirilmesini gösteren nokta işareti.
2. Evlenmemiş kimse.

: bel

1. İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.
2. Bu bölümün, sırtın altına rastlayan bölgesi.

: bela

1. İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.
2. Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan veya olay veya kimse.

: beledie

1. Osmanlı döneminde il, ilçe, vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti.

: beli

1. Evet, açık.

: beqar

1. Evlenmemiş kimse.

3. Evli olduğu hâlde ailesinden ayrı, yalnız yaşayan kimse.	
bekârlık	: beqari
1. Bekâr olma durumu.	1. Bekâr olma durumu, bekârlık.
berber (<İtal. barbiere)	: berber
1. Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse, erkek berberi, perukar.	1. Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse, erkek berberi, perukar.
2. Bu işin yapıldığı dükkân, erkek berberi, perukar.	
bereket (<Ar. bereket)	: bereqet
1. Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz, feyezan.	1. Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz, feyezan.
2. Yağmur.	
3. İyi ki, neyse ki, iyi bir rastlantı sonucunda.	
bıçak	: biçak
1. Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.	1. Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.
2. Çeşitli kesme işlerinde kullanılan keskin ağızlı araç.	
biçim	: biçim
1. Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, şekil, eşkal.	1. Herhangi bir şeyin benzeri, tür.
2. Yakışık alan şekil, uygun şekil.	2. Tarz.
3. Herhangi bir şeyin benzeri.	3. Görsel, kötü görsel.
4. Sanat ve edebiyat eserlerinde dış görünüş, form.	
5. Tarz.	

6. Yazı ve simgelerin bilgisayarda kullanılmaya elverişli çerçevesi, düzeni, format.
7. Disket vb.nin bilgisayarda kullanılabilir durumu.
8. Şiirlerin kuruluş ve uyak düzenlerine göre olan dış görünüşü, şekil.

bülbül (<Fars. bulbul)

1. Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş.
2. Sesi çok güzel olan kimse.

:

bilbil

1. Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş.
2. Düdük.
3. Sesi çok güzel olan kimse.

bile

1. Da, de, dahi.
2. Birlikte.
3. Üstelik.

:

bile

1. Üstelik.
2. Evet, hala.

bina (<Ar. binā')

1. Yapı.
2. Arapça fiil çatısını konu edinen bilim veya kitap.
3. Çatı.

:

bina

1. Yapı.
2. Büyük vucütla biri.

bezelye (<İtal. piselli)

1. Baklagillerden, yurdumuzun her yanında yetiştirilen, fasulyeye benzer, tırmanıcı bir bitki .
2. Bu bitkinin yuvarlak tanesi.

:

bizele

1. Baklagillerden, yurdumuzun her yanında yetiştirilen, fasulyeye benzer, tırmanıcı bir bitki, bezelye.
2. Bu bitkinin yuvarlak tanesi.
3. Bezelyenin rengi ifade eder.

bodrum(<Yun. hypodromos)

1. Bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bölümü.

: **bodrum**

1. Bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bölümü.

boya

1. Renk vermek, dış etkilere korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan renkli madde.
2. Resim yapmak için kullanılan kuru, veya sulu yağlı boya.
3. Aldatıcı görünüş.
4. Yazmak için kullanılan mürekkep.

: **bojë** (: boyı)

1. Renk vermek, dış etkilere korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan renkli madde, boya.
2. Resim yapmak için kullanılan kuru, veya sulu yağlı boya.
3. Aldatıcı görünüş.
4. Yazmak için kullanılan mürekkep.

boyacı

1. Boya satan kimse.
2. Boyama işini, boyacılığı meslek edinen kimse.
3. Boya satılan dükkân.

: **boyaxhi** (: boyacı)

1. Boyama işini, boyacılığı meslek edinen kimse.

bol

1. İçine girecek şeyin boyutlarından daha büyük veya geniş olan, dar karşıtı.
2. Nicelik bakımından olağandan veya alışıldan çok, kıt karşıtı.

: **boll**

1. Nicelik bakımından olağandan veya alışıldan çok, kıt karşıtı.
2. Yeterli.

boru

1. Bir yerden başka bir yere sıvı, gaz vb. aktarmaya yarayan, içi boş, uçları açık, uzun ve dar silindir.
2. Borazan.

: **bori**

1. Bir yerden başka bir yere sıvı, gaz vb. aktarmaya yarayan, içi boş, uçları açık, uzun ve dar silindir.
2. Kornet.

borç

1. Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli para veya başka bir şey.
2. Birine karşı bir şeyi yerine getirme yükümlülüğü, vecibe.

: borxh (: borc)

1. Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli para veya başka bir şey.
2. Birine karşı bir şeyi yerine getirme yükümlülüğü, vecibe.

borçlu

1. Borcu olan, borç almış olan, verecekli, verecekli, medyun, alacaklı karşıtı.
2. Borcu kalmış olarak.
3. Manevi bir yükümlülük altında bulunan.
4. Bir şeyi birinin yardımıyla elde etmiş olan.

: borçli

1. Borcu olan, borç almış olan, medyun, alacaklı karşıtı.
2. Borcu kalmış olarak.
3. Manevi bir yükümlülük altında bulunan.

bostan (<Fars. būstān)

1. Sebze bahçesi.
2. Kavun, karpuz tarlası.
3. Kavun ve karpuz verilen ortak ad.

: bostan

1. Kavun, karpuz tarlası.
2. Kavun ve karpuz verilen ortak ad.

boş

1. İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolukarşıtı.
2. Görevlisi olmayan (iş, görev), münhal.
3. Yapılacak işi olmayan, işsiz.
4. Anlamsız.
5. Bilgisiz.
6. Bir işe yaramayan, yararsız.
7. Habersiz, hazırlıksız bir biçimde.

: bosh (: boş)

1. İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolukarşıtı.
2. Yapılacak işi olmayan, işsiz.
3. Verimsiz, anlamsız, yararsız.

boşluk

1. Oyuk, çukur, kapanmamış yer.
2. Boş olan yer.
3. Kesinti, kopukluk.
4. Boş geçen süre.
5. Eksiklik, yoksunluk duygusu.
6. Boş olma durumu.

: boshllëk(: boşluk)

1. Boş olan yer, boşluk.
2. Eksiklik, yoksunluk duygusu.
3. Boş olma durumu.

budala (<Ar. budelā')

1. Zekâca geri olan (kimse), alık.
2. Ahmak, bön.
3. Bir şeye aşırı düşkün.

: budalla

1. Zekâca geri olan (kimse), alık.
2. Ahmak, bön.

budalalık

1. Budala olma durumu.

: budallallëk (: budallalık)

1. Budala olma durumu.

birader (<Fars. birāder)

1. Erkek kardeş.
2. Masonların birbirlerine verdikleri ad.
3. Ey dost, arkadaş anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

: byrazer (: bürazer)

1. Erkek kardeş, birader.

bilezik

1. Genellikle altın, gümüş vb elementlerden yapılan ve bileğe süs için takılan ve halka.
2. İki borunun ucunu birleştirmeye yarayan halkaya benzer parça.
3. Motor pistonlarına, yağlama, soğutma, özellikle sızıntıyı önleme vb. amaçlarla yerleştirilmiş, genel olarak dökme demirden yapılmış, uçları açık ve esnek halka.
4. Mobilyaların ayak altlarına takılan kare,

: byzylyk (: büzülük)

1. Genellikle altın, gümüş vb. elementlerden yapılan ve bileğe süs için takılan halka.
2. Bilezik.
3. Kelepçe.

dikdörtgen, silindir, kesik koni vb.
şekilli, pirinç veya nikel kaplı demirden
yapılmış, iki ucu delik gereç.

5. Kelepçe.

börek

1. Açılmış hamurun veya yufkanın
arasına, peynir, kıyma, ıspanak vb.
konularak çeşitli biçimlerde pişirilen
hamur işi.

çadır (<Fars. çāder)

1. Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş
kalın bez veya plastik maddelerden
yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir
barınak, çerge, oba, otağ.
2. Gölge olarak kullanılan tente veya
şemsiye.

çay (<Çin. ça-ye)

1. Çaygillerden, nemli iklimlerde
yetişen bir ağaççık.
2. Bu ağaççığın özel işlemlerle kurutulan
yaprağı.
3. Bu yaprağın demlenmesiyle elde edilen
yiyeceklerle ağırlandığı toplantı.
4. Çeşitli bitkilerin yaprak veya
çiçeklerinin demlenmesiyle elde
edilen bir tür içecek.
5. Konukların içecek ve börek, pasta vb.
yiyeceklerle ağırlandığı toplantı.
6. Müzikli toplantı.

: byrek (: bûrek)

1. Açılmış hamurun veya yufkanın
arasına, peynir, kıyma, ıspanak vb.
konularak çeşitli biçimlerde pişirilen
hamur işi, börek.

: çadër (: çadır)

1. Şemsiye.
2. Keçe, deri, kıl dokuma, sık
dokunmuş kalın bez veya plastik
maddelerden yapılarak direklerle
tutturulan, taşınabilir barınak,
çerger, oba, otağ.

: çaj (: çay)

1. Çaygillerden, nemli iklimlerde
yetişen bir ağaççık.
2. Konukların içecek ve börek,
pasta vb. yiyeceklerle
ağırlandığı toplantı.

çakmak

1. Taşa vurulup kıvılcım çıkaran çelik parçası.
2. Çelik, taş, cam, plastik vb. maddeden yapılmış gaz veya benzinle dolu tutuşturma aleti.
3. Tabanca veya tüfeklerde bulunan tetik düzeni.

: çakmak

1. Çelik, taş, cam, plastik vb. maddeden tutuşturma yapılmış gaz veya benzinle dolu tutuşturma aleti.

çanta

1. Kösele, meşin, kumaş vb. hafif malzemeden yapılıp büyüklüğüne göre para, evrak, yiyecek vb. koyup taşımaya yarayan kap.

: çantë (: çantı)

1. Kösele, meşin, kumaş vb. hafif malzemeden yapılıp büyüklüğüne göre para, evrak, yiyecek vb. koyup taşımaya yarayan kap.

çapkın

1. Geçici aşklar ve ilişkiler peşinde koşan (kimse), hovarda.
2. Cinsellik hatırlatan.
3. Haylaz.
4. Okşayıcı bir seslenme sözü.

: çapkën (: çapkın)

1. Geçici aşklar ve ilişkiler peşinde koşan (kimse), hovarda.

çarşaf (< Fars. çār-şeb)

1. Yatağın üstüne serilen veya yorgan kaplanan bez örtü.
2. Kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, eteklikli sokak giysisi.
3. Kefin.
4. Uzun mektup.

: çarçaf

1. Yatağın üstüne serilen veya yorgan kaplanan bez örtü.
2. Kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, eteklikli sokak giysisi.

çarşı (<Fars. çehār)

1. Dükkânların bulunduğu alışveriş yeri.

: çarshi (: çarşı)

1. Dükkânların bulunduğu alışveriş yeri.

çatı

1. Bir yapının, bir evin damını kuran parçaların bütünü.
2. Birbirine çatılmış, çakılmış şeylerin bütünü.
3. Yapının tavanı ile damı arasındaki kullanılan yer.
4. İnsan ve hayvanda iskeletin kuruluşu.
5. Barınılan, sığınılan yer.
6. Belli bir maksada yönelik kimselerin oluşturduğu birlik.
7. Özne, nesne durumlarına göre, belirli çatı eklerinin fiil kök veya gövdelerine getirilen türev, bina.
8. Hikâye, roman, piyes vb. edebî türlerde olay kuruluşu, kurgu.
9. Bir yapıyı örten ve eğik yüzeyleri olan damın tahtadan iç yapısı.

: çatı

1. Bir yapının, bir evin damını kuran parçaların bütünü.
2. Yapının tavanı ile damı arasındaki kullanılan yer.
3. Birbirine çatılmış, çakılmış şeylerin bütünü.

çehre (<Fars. çihre)

1. Yüz.
2. Görünüş.
3. Kimlik.

: çehre

1. Yüz.
2. Görünüş.

çekic

1. Çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el aleti.
2. Yaklaşık 1,20 metre uzunluğundaki madenî tele bağlı ve ağırlığı 7,257madenî kilogram olan gülle.

: çekic

1. Çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el aleti.
2. Yaklaşık 1,20 metre uzunluğundaki tele bağlı ve ağırlığı 7,257 kilogram olan gülle.

elik

1. Su verilerek çok sert ve esnek bir duruma getirilebilen, birleşiminde az miktarda karbon bulunan demir ve karbon alaşımı, polat.
2. Bu alaşımdan yapılmış.
3. Zayıf fakat güçlü (vücut).
4. Kısa kesilmiş dal.
5. Kök salması için yere dikilen dal.
6. Çocukların elik omak oyununda ucuna omakla vurarak havaya kaldırdıkları iki tarafı sivri, kısa değnek.
7. Bir ağacı aşılamak amacıyla hazırlanmış dal.
8. Gemilerde, zerine halat veya ip geçirip tuturmaya yarayan, ağaç veya metalden yapılmış kısa değnek.

eyrek (<Fars. r-yek)

1. eyrek altın.
2. Dörtte bir.
3. On beş dakikalık zaman.
4. Alman markı.
5. Gümüş mecidiyenin dörtte biri değerinde olan beş kuruş.

eşit

1. Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tür, nev, türlü.
2. Canlıların bölümlenmesinde, bireylerden oluşan, türden daha küçük birlik.

: elik

1. Su verilerek çok sert ve esnek bir duruma getirilebilen, birleşiminde az miktarda karbon bulunan demir ve karbon alaşımı, polat.
2. Zayıf fakat güçlü.

: erek

1. Dörtte bir.
2. On beş dakikalık zaman.

: eshit (: eşit)

1. Satılan mal.
2. Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tür, nev.

çeşme (<Fars. çeşme)

1. Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazinesi veya yapısı, pınar.

: **çezmë** (: çezmı)

1. Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazinesi veya yapısı, pınar.
2. Çeşme.

çubuk

1. Körpe dal.
2. Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey.
3. Tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık.
4. Kumaşta düz çizgi.
5. Ana direkler üzerine sürülen ikinci ve üçüncü direk parçası.

: **çibuk**

1. Körpe dal, çubuk.
2. Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey.
3. Tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık.

çift (<Fars. cuft)

1. Birbirini tamamlayan iki tekten oluşan (nesneler).
2. Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş.
3. Toprağı sürmek için birlikte koşulan iki hayvan.
4. Küçük maşa veya cımbız.

: **çift**

1. Birbirini tamamlayan iki tekten oluşan (nesneler).
2. Çift sayısı.

çifte (<Fars. cufte)

1. İkişi bir arada bulunan veya ikili.
2. Çift kürekli (sandal, kayak).
3. At, eşek ve katırın arka ayaklarıyla vuruşu, tekme.
4. İki namlulu av tüfeği.

: **çifte**

1. İki namlulu av tüfeği.
2. Küçük iki uçlu kerpete.
3. Birbiriyle iki yapışık kutu.

çiftçi

1. Geçimini toprağı ekerek sağlayan kimse.

: çiftçi

1. Geçimini toprağı ekerek sağlayan kimse.

çifteli

1. Çiftesi bulunan.
2. Çifte atan veya alında çift sakar bulunan.
3. Rahat durmayan, sataşkan.
4. Uğursuz.

: çifteli

1. İki telli müzik aygıtı.

çiftlik

1. Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası.
2. Çift olma durumu.
3. Kolaylıkla yarar sağlanabilen yer.

: çiftlik

1. Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası.

çizme

1. Koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir çeşit ayakkabı.
2. Çizmek işi.

: çizme

1. Koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir çeşit ayakkabı.
2. Sömürücü sınıfların vahşi kurallı.

çoban (<Fars. çōbān)

1. Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

: çoban

1. Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

çorap (<Fars. gurāb)

1. Pamuk, yün vb.nden örülen, ayağa giyilen giyecek.

: çorap

1. Pamuk, yün vb.nden örülen, ayağa giyilen giyecek.

çorba (< Fras. *şorba*)

1. Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.
2. İçinden çıkılmaz durum.

: çorbë (: çorbi)

1. Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.
2. İçinden çıkılmaz durum.

çürük

1. Vurma veya sıkıştırma yüzünden vücutta oluşan mor leke.
2. Çürümüş olan.
3. Sağlam ve dayanıklı olmayan.
4. İş göremez, hastalıklı.
5. Sağlam bir temele veya kanıtlara dayanmayan.
6. Sakat.

dayak

1. Bir insanı veya bir hayvanı dövme işi, sopa, patak, kötek.
2. Bir şeyin yıkılmaması için dayanan ağaç, destek, payanda.
3. Evlerin kapısının açılmaması için kapının arkasına konulan kol, destek, sürgü.

dayı

1. Annenin erkek kardeşi.
2. Cesur, yiğit.
3. Yaşlı erkeklere söylenen bir seslenme sözü.
4. Kayııcı.
5. Kabadayı.
6. Osmanlı Devleti'nde Tunus, Cezayir ve Trablusgarp'ta seçimle başa getirilen yönetici.

: çyryk (: çürük)

1. Vurma veya sıkıştırma yüzünden vücutta oluşan mor leke. Sakat.
2. Sağlam ve dayanıklı olmayan.
3. Çürümüş olan.

: dajak (: dayak)

1. Bir insanı veya bir hayvanı dövme işi, sopa, patak, kötek.
2. Ağır kınama.

: dajë (:dayı)

1. Annenin erkek kardeşi.
2. Yaşlı erkeklere söylenen bir seslenme sözü.

dalavere

1. Yalan dolanla gizlice görülen kötü iş, gizli oyun.

dalavereci

1. Çıkarı için hileye başvuran kimse, taklacı, aferist.

dalga

1. Deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgâr, deprem vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket.
2. Sıcak, soğuk, moda için belli bir süre etkili olan dönem.
3. Bir yüzeydeki kıvrım.
4. Saçların kıvrım genişliği.
5. Gizli iş, dalavere.
6. Esrar, eroin vb. uyuşturucu maddelerin verdiği keyif durumu.
7. Dalgınlık.
8. Geçici sevgili.
9. Geçici aşk ilişkisi.
10. Titreşimin bir ortam içinde yayılma hareketi.

damar

1. Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.
2. Mermerde, bazı taşlarda ve tahta kesitlerinde renk ayrılığı gösteren dalgalı çizgi.
3. Başka türden katmanların arasında bulunan sıvı, maden veya mineral, katmanı.

: dalavere

1. Yalan dolanla gizlice görülen kötü iş, gizli oyun.

: dallaveraxhi (: dalaveraci)

1. Çıkarı için hileye başvuran kimse, taklacı, aferist.

: dallgë (: dalgı)

1. Deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgâr, deprem vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket.
2. Hayatın zorlukları.

: damar

1. Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.
2. Mermerde, bazı taşlarda ve tahta kesitlerinde renk ayrılığı gösteren dalgalı çizgi.
3. Başka türden katmanların arasında bulunan sıvı, maden veya mineral, katmanı.

4. Soy, yaradılış.	4. Güç kablosu.
5. Huy.	5. Soy, yaradılış.
6. İçinde ongun besi suyunun dolaştığı odunsu dokudan boru.	6. Doğmuş yetenek.
7. Böceklerde kanat zarını dik tutmaya yarayan organ.	7. Belli bir zamanda insanın ruh durumu.
davul (<Ar. ṭabl)	: daulle
1. Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı.	1. Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı, davul.
2. Bateri.	2. Silindir şeklinde arabanın bir parçası.
davulcu	: daullexhi (: daulleci)
1. Davul çalan kimse.	1. Davul çalan kimse, davulcu.
2. Baterist.	
defter (<Ar. defter)	: defter
1. Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları.	1. Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları.
2. Bazı farklı kayıtlar.	
3. Elli demetli sigara kâğıdı.	
tembel (<Fars. tenbel)	: dembel
1. İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç.	1. İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç.
2. Fonksiyonunu yerine getirmedi yavaşlık gösteren (organ).	

depo (<Fr. dépôt)

1. Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer, ardiye.
2. Bir malın toptan satıldığı ve çokça bulunduğu yer.
3. Ordu mallarının saklandığı, bakımlarının yapıldığı yer, debboy.

: **depo**

1. Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer, ardiye.
2. Bir malın toptan satıldığı ve çokça bulunduğu yer.

derman (<Fars. dermān)

1. Güç, takat, mecal.
2. İlaç.
3. Çıkar yol, çare.

: **derman**

1. Çıkar yol, çare.
2. İlaç.

deve

1. Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan.

: **deve**

1. Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan.

din (<Ar. din)

1. Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet.
2. Bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen.
3. İnanılıp çok bağlanılan düşünce, inanç veya ülkü, kült.

: **din**

1. Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet.

direk

1. Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.
2. Sütun.
3. Değerli, saygın, önde gelen kimse.

divan(<Fars. divān)

1. Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis.
2. Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser.
adamlarının
3. Sedir. Kurduğu büyük meclis.
4. Meclis.

dolap (<Fars. dōlāb)

1. Genellikle tahtadan yapılmış, bölme veya çekmelerine eşya konulan kapaklı mobilya.
2. Dönerek çalışan ve özellikle su çeken düzen.
3. Dönme dolap.
4. İstanbul bedesteninde dükkân.
5. Orta oyununda sahnede dükkân veya ev olarak kullanılan dekor.
6. Düzen.

dolma

1. Dolmak işi.
2. Tavuk, kuzu gibi hayvanların veya biber, domates vb. sebzelerin içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek.

:

direk

1. Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.

:

divan

1. Kanepe.
2. Antre.
3. Evinin girişinde bir kapalı bahçe.
4. Yüksek düzeydeki devlet

:

dollap

1. Genellikle tahtadan yapılmış, bölme veya çekmelerine eşya konulan kapaklı mobilya.
2. Pencere.
3. Kurnazla yapılan bir iş.

:

dollma

1. Sarma.
2. Tavuk, kuzu gibi hayvanların veya biber, domates vb. sebzelerin içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek.

3. Doldurularak yapılan.
4. Yalan, hile, dalavere.
5. Üç sigara kâğıdına bolca sarılmış esrar.

düşman (<Fars. *duşmen* – *duşmān*)

: **dyshman** (: düşman)

1. Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı.
2. Birbirleriyle savaşan devletler ve bu devletlerin asker, sivil bütün uyrukları.
3. Aralarında birbirleriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan taraflar.
4. Bir şeyin yaşamasına, barınmasına engel olan (güç, tutum vb.).
5. Bir şeyi büyük ölçüde kullanıp tüketen kimse.
6. Bazı şeylerden nefret eden, tiksinen kimse.

1. Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı.

duvak

:

duvak

1. Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü.
2. Küp, tandır, baca vb.nin taş veya topraktan yapılmış kapağı.
3. Yeni doğan bazı bebeklerin doğduğu zaman başlarını çevreleyen zar.

1. Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü.

dünya (< Ar. *dunyā*)

1. Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.
2. Dış, çevre, ortam.
3. İnançları bir olan ülke veya insanlar topluluğu.
4. Meslek veya iş birliği içinde bulunma, camia.
5. Elgün, herkes.
6. Duygu, düşünce ve hayal âlemi.

:

dynja (: dünya)

1. Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.
2. Dış, çevre, ortam.
3. Büyük bir miktar, çok.

dükkan (<Ar. *dukkān*)

1. Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer.
2. Görevli olarak çalışılan yer, iş yeri.
3. Kumarhane.

:

dyqan (: düqan)

1. Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer.
2. Görevli olarak çalışılan yer, iş yeri.

dükkancı

1. Dükkân işleten kimse.

:

dyqanxhi (: düqancı)

1. Dükkân işleten kimse, dükkancı.

döşek

1. Yatak.
2. Gemi gövdesinde, su basıncı, çarpma, karaya oturma vb. durumlarda darbeleri karşılayabilecek, yük ve makinelerin ağırlığına dayanabilecek dirençteki yapı gereci.
3. Dövülmek üzere harman yerine serilen ekin sapları.

: **dyshek** (: düşek)

1. Büyük bir kılıf yün yada pamuk ile dolludur. Uyurken yatak gibi kullanılır, döşek.

döşeme

1. Döşemek işi.
2. Yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb. kaplama.
3. Bir yapının döşenmesine yarayan her türlü eşya, mefruşat.
4. Koltuk, kanep, divan vb.nin kumaş, yay, pamuk vb. bölümleri.
5. Taşıtların koltuk, taban, tavan vb. yerleri.
6. Halk edebiyatında ve türkülerden önce söylenen, bazen tekerleme biçiminde , olan uyaklı giriş bölümü.

edepsiz

1. Utanılacak işleri sıkılmadan yapan, utanmaz, sıkılmaz, terbiyesiz (kimse).

efendi (<Yun. aféndis)

1. Günümüzde bey unvanından farklı olarak özel adlardan sonra kullanılan ikinci derecede bir unvan.
2. Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse.
3. Koca.
4. Hizmetlilere seslenilirken kullanılan bir söz.
5. Erkekler için kullanılan bir seslenme sözü.
6. Görgülü, nazik, kibar.
7. Eğitim görmüş kişiler için özel adlardan sonra kullanılan unvan.

: dysheme (: düşeme)

1. Yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb. kaplama, döşeme.
2. Toprak yada kaya tabakası. Üzerine yaralı bir malzeme bulunabilir.

: edepsöz (: edepsız)

1. Utanılacak işleri sıkılmadan yapan, utanmaz, sıkılmaz, terbiyesiz (kimse).

: efendi

1. Günümüzde bey unvanından farklı olarak özel adlardan sonra kullanılan ikinci derecede bir unvan.
2. Erkekler için kullanılan bir seslenme sözü.

elmas (<Ar. el-mās)

1. Yerin derinliklerinde bulunan, billurlaşmış arı karbon.
2. Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş.
3. Bu taşlarla yapılmış.
4. Elmastıraş.

: **elmaz**

1. Yerin derinliklerinde bulunan, billurlaşmış arı karbon.
2. Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş.

evlât (< Ar. *evlād*)

1. Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.
2. Soy, döl.
3. Yaşlı kimselerin çocukları yaşındakilere kullandıkları bir seslenme sözü.

: **evlat**

1. Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.

esmer (<Ar. esmer)

1. Siyaha çalan buğday rengi. buğday kurşuni renk.
2. Bu renkte olan.
3. Teni ve saçları karaya çalan, koyu buğday rengi olan (kimse), yağız.

: **ezmer**

1. Teni ve saçları karaya çalan, koyu rengi olan (kimse), yağız.

fakir (< Ar. *fakīr*)

1. Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fukara, zengin karşıtı.
2. Olması gerekenden az.
3. Hindistan'da yokluğa, eziyete kendini alıştırmış derviş.
4. Zavallı, kimsesiz.
5. Kişinin alçak gönüllülük göstermek için kendisine verdiği san.

: **fakir**

1. Hindistan'da yokluğa, eziyete kendini alıştırmış derviş.
2. Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fukara, zengin karşıtı.

fal (< Ar. *fāl*)

1. Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma, bakı.

falcı

1. Fala bakmayı kendine geçim yolu yapan kimse.

fener (<Yun. *phanari*)

1. Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı.
2. Gemilere yol gösteren ışık kulesi.
3. Askı.

ferace (<Ar. *ferāce*)

1. Kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan üst giysisi.
2. Dervişlerin giydiği bol bir tür hırka.

fidan (<Yun. *phytane*)

1. Yeni yetişen ağaç veya ağaççık. Başka bir yere dikilmek için bulunduğu yerden çıkarılan taze ağaç, dikme.

fincan

1. Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap.
2. Elektrik tellerinin eklem noktalarına konulan porselenden yapılmış yalıtkan araç.

: **fall**

1. Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma, bakı.

: **fallxhi** (: fallci)

1. Fala bakmayı kendine geçim yolu yapan kimse.

: **fener**

1. Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı.
2. Gemilere yol gösteren ışık kulesi.
3. Yolu gösteren ışık.

: **ferexhe** (: ferece)

1. Kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan üst giysisi.

: **fidan**

1. Yeni yetişen ağaç veya ağaççık.
2. Başka bir yere dikilmek için bulunduğu yerden çıkarılan taze ağaç, dikme.

: **filxhan** (: filcan)

1. Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap.
2. Elektrik tellerinin eklem noktalarına konulan porselenden yapılmış yalıtkan araç.

fikir (<Ar. fikr)

1. Düşünce.
2. Düşün.
3. Kuruntu.

: fiqir

1. Düşünce.
2. Akıl vermek.

fişek

1. Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephane.
2. Donanma ve şenliklerde kullanılan çeşitli yanıcı veya patlayıcı maddeler.

: fishek(: fişek)

1. Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephane.
2. Donanma ve şenliklerde kullanılan çeşitli yanıcı veya patlayıcı maddeler.
3. Hemen.

fitil (<Ar. fetil)

1. Lambada, kandilde ve mumda yağın, çakmakta benzinin yanmasını sağlayan, türlü biçimlerde bükülmüş veya dokunmuş pamuktan yapılan genellikle yağ çekici madde.
2. Derin yaraların tedavisinde, yara içine salınan steril gazlı bez şeridi.
3. Anüse konulan donmuş yağ kıvamında ve koni biçiminde ilaç.
4. Eskiden topları ve şimdi lağımları ateşlemekte kullanılan kaytan biçiminde tutuşturucu madde.
5. Kumaşın altına kaytan biçiminde bükülmüş bir şey koyup üstten dikerek yapılan kabartma yol.
6. Koltuk, sandalye vb. oturulan eşyanın yapımında dikiş veya çivileri gizlemekte

: fitil

1. Lambada, kandilde ve mumda yağın, çakmakta benzinin yanmasını sağlayan, türlü biçimlerde bükülmüş veya dokunmuş pamuktan yapılan genellikle yağ çekici madde.
2. Eskiden topları ve şimdi lağımları ateşlemekte kullanılan kaytan biçiminde tutuşturucu madde.
3. Derin yaraların tedavisinde, yara içine salınan steril gazlı bez şeridi.

- kullanılan şerit.
7. Yollu bir biçimde dokunmuş kumaş.
 8. Elli kâğıtla oynanan ve en az sayısı olanın kazanması kuralına dayanan bir iskambil oyunu.
 9. 0,0125 gram olan ağırlık ölçü birimi.

fukara (<Ar. *fuḳarā*')

1. Yoksul, fakir.
2. Derviş.
3. Zavallı.

fukaralık

1. Yoksulluk, fakirlik.
2. Güçsüzlük.

fırça

1. Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cila sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl vb.nden yapılan araç.
2. Resim yapma sanatı ve biçimi.
3. Paylama.
4. Çökmeyi engelleyen bağların oynamasını veya kaymasını önlemek için aralara yerleştirilen direk parçası.

fistan (<Yun. *phoustani*)

1. Tek parça kadın giysisi.
2. İskoç, Arnavut ve Yunan erkeklerinin giydikleri kısa, pilili eteklik.

: fukara

1. Yoksul, fakir.

: fukarallëk(: fukarallık)

1. Yoksulluk, fakirlik.

: furça

1. Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cila sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl vb.nden yapılan araç, fırça.

: fustan

1. Tek parça kadın giysisi.
2. Uzun elbise, fistan.

gayda

1. Kamıştan yapılmış çift düdük ve tulumdan oluşan, tiz sesli, nefesli, İskoçların millî çalgısı.

: gajde (: gayde)

1. Kamıştan yapılmış çift düdük ve tulumdan oluşan, tiz sesli, nefesli, İskoçların millî çalgısı, gayda.

gaydacı

1. Gayda çalan veya yapıp satan kimse.

: gajdexhi (: gaydeci)

1. Gayda çalan veya yapıp satan kimse.

gargara

1. Su veya ilaçlı sıvı ile ağız veya yutağı başı arkaya atıp solukla da sıvının yutulmasını engelleyerek çalkalama işi.
2. Bu maksatla kullanılan ilaçlı sıvı.

: gargarë (: gargarı)

1. Su veya ilaçlı sıvı ile ağız veya yutağı başı arkaya atıp solukla da sıvının yutulmasını engelleyerek çalkalama işi.

gonca (<Fars. gonce)

1. Henüz açılmamış veya açılmak üzere olan çiçek, tomurcuk.

: gonxhe (: gonce)

1. Henüz açılmamış veya açılmak üzere olan çiçek, tomurcuk.

kurabiye

1. Un, yağ, badem, fıstık vb. ile yapılan, şekerli küçük çörek.

: gurabie

1. Un, yağ, badem, fıstık vb. ile yapılan, şekerli küçük çörek.

gerdan (<Fars. gerden)

1. Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü.
2. Şişmanlarda çenenin altındaki kemer.
3. Kesim hayvanlarında boyun.

: gjerdan

1. Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü.
2. Kurşunları belde tutmak için bir tombulluk.

güya (<Fars. gūyā)

1. Sözde, sanki.

: gjoja(: gjoya)

1. Sözde, sanki, güya.

göl

1. Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan, toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü.
2. Yapay su birikintisi.

: gjol

1. Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan, toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü, göl.
2. Çağmur.

gümüş

1. Atom numarası 47, atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan, 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element (*simgesi Ag*).
2. Bu elementten yapılmış.

: gjymysh (: gjümüş)

1. Atom numarası 47, atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan, 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element (*simgesi Ag*).

günah (<Fars. gunāh)

1. Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.
2. Acımaya yol açacak kötü davranış, yazık.
3. Sorumluluk, vebal.
4. Kabahat, hafif suç.

: gjynah (: gjünah)

1. Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.
2. Kabahat, hafif suç.
3. Merhamet

günahkâr (<Fars. gunāh-kār)

1. Günah işlemiş, günahlı.

: gjynahqar (: gjünahqar)

1. Günah işlemiş, günahlı.
2. Zavallı.

gözlük

1. Görme bozukluğu olan gözlerin daha iyi görmesine veya gözleri korumaya yarayan, bir çerçeveye yerleştirilmiş çift camdan oluşan araç.
2. Atların çevreden ürkmeleri için

: gjyzlykë (: gjüzlükı)

1. Görme bozukluğu olan gözlerin daha iyi görmesine veya gözleri korumaya yarayan, bir çerçeveye yerleştirilmiş çift camdan oluşan araç, gözlük.

gözlerinin iki yanına takılan siper.

3. Gözene.

haber (<Ar. ḥaber)

1. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.
2. İletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi.
3. Bilgi.

: **haber**

1. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.

hayır (<Ar. ḥayr)

1. Yok, öyle değil, olmaz anlamlarında onamama, inkâr bildiren bir söz.
2. Olumsuz cümlelerde anlamı pekiştiren bir söz.
3. İyi, karşılık beklenmeden yapılan yardım.
4. İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

: **hair**

1. İyi, karşılık beklenmeden yapılan yardım.
2. İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

haydi

1. İsteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz, hadi
2. Kabul ve onama bildiren bir söz.
3. Hafifseme, alay etme belirten bir söz.
4. Hoş görme anlamında kullanılan
5. bir söz.
6. Haydi haydi.

: **hajde** (: hayde)

1. Gel. Gel buraya.
2. İsteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz, hadi
3. Oynalama, hayranlık, şaşırma, tebrik göstermek için kullanılır.
4. Zor olan bir şey hakkında konuştuğumuzda.

haydut (Ar. ḥayduk)

1. Silahlı soygun yapan, yol kesen kimse.
2. Yaramaz, sevimli çocuk.

: **hajdut** (: haydut)

1. Silahlı soygun yapan, yol kesen kimse.

haydutluk

1. Haydut olma durumu, şakilik, şekavet.

hayvan (<Ar. ḥayevān)

1. Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.
2. Akılsız, duygusuz, kaba, hoyrat (kimse).
3. Kızılan bir kimseye söylenen bir söz.
4. At, eşek, katır gibi türlü hizmetlerde kullanılan yaratık.

hâlâ

1. Şimdiye kadar veya o zamana kadar, henüz.

hal (<Ar. ḥāl)

1. Çözme, çözülme.
2. Çözüm.
3. Eritme.
4. Karışık bir sorunun içinden çıkma, sonuca varma.

helal (<Ar. ḥalāl)

1. Nikâhlı eş.
2. Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.
3. Kurallara, geleneklere uygun.
4. Kurallara, geleneklere uygun olarak.

hala (<Ar. ḥālā)

1. Babanın kız kardeşi, bibi.

: hajdutçe (: haydutçe)

1. Haydut olma durumu, şakilik, şekavet.

: hajvan (: hayvan)

1. Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.
2. Akılsız, duygusuz, kaba, hoyrat (kimse).

: hala

1. Şimdiye kadar veya o zamana kadar, henüz.

: hall

1. Dert.
2. Çözme, çözülme.
3. Kötü.

: hallall

1. Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.
2. İyi, dürüst bir insan.

: hallē (: halı)

1. Babanın kız kardeşi, bibi.
2. Teyze. Yaşlı bayan.

helva (<Ar. ḥalvā)

1. Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı.

hamam (<Ar. ḥammām)

1. Yıkanılacak yer, yunak, ısıdam.
2. Para karşılığında yıkanma işinin yapıldığı yer.

ambar (<Fars. enbār)

1. Genellikle tahıl saklanan yer.
2. Yiyecek ve bazı eşyanın saklandığı yer.
3. Geminin yük koymaya ayrılmış yeri.
4. Genellikle tahılın çok üretildiği yer, bölge.
5. Kum, çakıl vb. yapı malzemesini ölçmekte kullanılan ve her yanı çoğunlukla 75 santimetre olan küp ölçek.
6. Eşya taşıma işleri yapan kurum veya ortaklık.

haram (<Ar. ḥarām)

1. Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı.
2. Yasak.

hasım (<Ar. ḥaşm)

1. Düşman, yağı.
2. Bir oyun, dava veya yarışta karşı taraf.

hata(<Ar. ḥaṭā')

1. Yanlış.
2. İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış, kusur, yanılma, yanılğı.

: **hallvë** (: hallvı)

1. Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı.

: **hamam**

1. Yıkanılacak yer, yunak, ısıdam.
2. Tuvalet.

: **hambar**

1. Genellikle tahıl saklanan yer.
2. Geminin yük koymaya ayrılmış yeri.

: **haram**

1. Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı, yasak.
2. Kötü adam.

: **hasm**

1. Düşman, yağı.

: **hata**

1. Büyük sıkıntı.
2. Korku.
3. Yanlış.

3. Suç, günah, kusur.

4. Çok güzel.

hatır (<Ar. *ḥāṭir*)

: **hatër** (: hatır)

1. Düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd.
2. Gönül, kalp.
3. Birine karşı duyulan saygı, sevgi.
4. Durum, keyif, hâl.

1. Düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd.
2. Birine karşı duyulan saygı, sevgi.
3. Aklına gelmek.

havuz

: **hauz**

1. Su biriktirme, yüzme, çevreyi güzelleştirme vb. amaçlarla altı ve yanları mermer, beton vb. şeylerden yapılarak içine su doldurulan, genellikle üstü açık yer.
2. Kum, asit vb. konulan çukur yer.
3. Büyük gemilerin onarılmak için çekildikleri yer.
4. Bir amaç güdülerek farklı kaynaklardan gelen paranın ilgililere daha sonra paylaştırılmak üzere toplandığı belirli bir yer.

1. Su biriktirme, çevreyi güzelleştirme vb. amaçlarla altı ve yanları mermer, beton vb. şeylerden yapılarak içine su doldurulan, genellikle üstü açık yer.

hava (<Ar. *hevā*)

: **hava**

1. Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı.
2. Meteoroloji ile ilgili olayların bütünü.
3. Canlılar üzerindeki etkisine göre hava yuvarının durumu.
4. Gökyüzü.
5. Çevreyi kuşatan boşluk.

1. Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz akışkan gaz karışımı.
2. Meteoroloji ile ilgili olayların bütünü.

6. Esinti.
7. Müzik parçalarında tür.
8. Müzik aletlerinden çıkan ses perdesi.
9. Sonuçsuz, anlamsız, boş (durum, davranış, söz)
10. Görünüş, davranış, söz vb. için bir kimsenin durumunu belirten özellik.
11. Tarz, üslup
12. Durum, ortam, çevre, muhit, atmosfer, ambiyans.
13. Çekicilik, albeni, alım, cazibe.
14. Keyif, âlem.

havlu

1. Vücudun çeşitli yerlerinin kurulanmasına yarayan dokuma bez.

elbet (<Ar. *elbet*)

1. Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.

hesap (<Ar. *hîsâb*)

1. Aritmetik.
2. Matematiksel işlem.
3. Alacaklı veya borçlu olma durumu.
4. Ödenecek ücretin dökümünü ve tutarını gösteren kâğıt, hesap pusulası, adisyon.
5. Oranlama, tahmin.
6. Bir girişimin, bir işin başarıya ulaşması için alınan önlemlerin bütünü.
7. Tutum, durum, anlayış.
8. Bankadaki işlemlerin yapılabilmesi

: havlli

1. Vücudun çeşitli yerlerinin kurulanmasına yarayan dokuma bez.

: helbete

1. Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.

: hesap

1. Matematiksel işlem.
2. Alacaklı veya borçlu olma durumu.
3. Bir isimden sonra küçümseme amacıyla kullanılır.

için kişi, kurum ve kuruluşlar adına
düzenlenen çizelge.

hiç (<Fars. hiç)

1. Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.
2. Soru cümlelerinde belirsiz bir zamanı anlatan bir söz.
3. Bir soruya açık bir cevap verilmek istenmediğinde cevap cümlesinin başına getirilen bir söz.
4. Boş, değersiz, önemsiz olan şey veya kimse.

: **hiç**

1. Boş, değersiz, önemsiz olan şey veya kimse.
2. Boş.

hile (<Ar. hile)

1. Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika.
2. Çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katma.

: **hile**

1. Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika.

hilekâr (<Ar. hile ve Fars. -kâr)

1. Hileci.

: **hileqar**

1. Hileci, hilekâr.

hoşaf (< Fars. *hōš-āb*)

1. Bütün veya dilimler hâlindeki kuru meyvenin şekerli suyla kaynatılmasıyla yapılan bir tür tatlı.

: **hoshaf** (: hoşaf)

1. Bütün veya dilimler hâlindeki kuru meyvenin şekerli suyla kaynatılmasıyla yapılan bir tür tatlı. Kuru, solma.

hoca (< Fars. *hōca*)

1. Müslümanlıkta din görevlisi.
2. Öğretmen.
3. Akıl öğretene, öğüt veren kimse.
4. Medresede öğrenim gören sarıklı, cübbeli din adamı.

: **hoxhē** (: hocı)

1. Müslümanlıkta din görevlisi.

hurma (<Fars. ħurmā)

1. Hurma ağacı.
2. Bu ağacın tatlı meyvesi.

: **hurmē** (: hurmı)

1. Hurma ağacı.
2. Bu ağacın tatlı meyvesi.

hizmet (<Ar. ħidmet)

1. Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.
2. Görev, iş.
3. Bakım, özen, ihtimam.

: **hyzmet** (: hüzmet)

1. Bakım, özen, ihtimam.
2. Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.

hizmetkâr (<Ar. hizmet ve Fars. -kār)

1. Ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak.

: **hizmetqar**

1. Ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak.

ibrik (<Ar. ibrik)

1. Su koymaya yarayan kulplu, emzikli kap.

: **ibrik**

1. Su koymaya yarayan kulplu, emzikli kap.

iftar (< Ar. ifṭār)

1. Oruç açma, oruç bozma.
2. İftar vakti.
3. Ramazanda akşam yemeği.

: **iftar**

1. Ramazanda akşam yemeği.
2. İftar vakti.

ilâç (<Ar. ‘ilāc)

1. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva.
2. Çare, önlem.

: **ilaç**

1. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva.
2. Böcekleri yok etmek, hayvanları öldürmek veya bir şey temizlemek için kullanılan kimyasal maddeler.
3. Çare, önlem.

imam (<Ar. imām)

1. Cemaate namaz kıldıran kimse.
2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse.
3. Hz. Muhammed'den sonra onun

: **imam**

1. Cemaate namaz kıldıran kimse.
2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse.

vekilliği görevini üzerine alan
halifelere verilen unvan.

4. Bazı küçük İslam devletlerinde
devlet başkanı.
5. En önde bulunan kimse, önder.

imambayıldı

1. Bütün olarak kızartılmış ve ortası
yarılmış patlıcanın içine soğan,
sarımsak ve domatesli iç konularak
yapılan zeytinyağlı yemek.

iman (< Ar. *imān*)

1. İnanç.
2. Güçlü inanç, inan.

inat

1. Bir konuda direnme, ayak direme,
diretme, direnim.
2. Birine karşı çıkma, karşı düşünce ileri
sürme.
3. İnatçı.

inatçı

1. Ayak direyen, inat eden, anut,
muannit, direngen.

islâm (<Ar. *islām*)

1. İslâmiyet.
2. Hz. Muhammed'in yaydığı dinden
olan, Müslüman.

: imambajalldi (: imambayalldi)

1. Bütün olarak kızartılmış ve ortası
yarılmış patlıcanın içine soğan, sarımsak
ve domatesli iç konularak yapılan
zeytinyağlı yemek .

: iman

1. İnanç.

: inat

1. Bir konuda direnme, ayak direme,
diretme, direnim.
2. İnatçı.

: inatçı

1. Ayak direyen, inat eden, anut,
muannit, direngen.

: islam

1. İslâmiyet.
2. Hz. Muhammed'in yaydığı dinden
olan, Müslüman.

kabul (< Ar. kabūl)

1. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.
2. Konukları veya işi olanları yanına, katına alma.
3. Sunulan bir şeyi, armağanı alma.
4. Bir öneriyi uygun bulma, onaylama.
5. Bir yere alınma.
6. Akseptans.

: kabull

1. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.

kaçak

1. Bir kaptan, bir borudan sızan gaz veya sıvı.
2. Gizlice kaçırılmış olan mal veya madde.
3. Av sırasında vurulamayan kuş.
4. Bağlı bulunduğu yerden veya yasadan kaçan, uzaklaşan.
5. Yasaca yapılması yasak olan veya yapılması için gerekli izin alınmayan.
6. Yasaca belirtilmiş gerekli gümrük ve vergileri ödenmeden bir yere sokulan veya bir yerden çıkarılan.
7. Yasalara, kurallara uymayarak, gizlice.

: kaçak

1. Yasalara, kurallara uymayarak, gizlice.
2. Gizlice kaçırılmış olan mal veya madde.

kadayıf

1. Undan yapılan, tatlı olarak tüketilen türlü biçimlerde yiyecek.

: kadaif

1. Undan yapılan, tatlı olarak tüketilen türlü biçimlerde yiyecek.

kadife (<Ar. kaṭīfe)

1. Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş, velur.
2. Bu kumaştan yapılmış, bu kumaşla kaplanmış.

: kadife

1. Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş, velur.

kafes (<Ar. kaḫaṣ)

1. Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.
2. Vahşi hayvanlar için demir çubuklarla yapılmış taşınabilir bölme.
3. Çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper.
4. Ahşap yapıların direk ve çatmalardan oluşan kaplama tahtaları dışında kalan iskeleti.
5. Hapishane.
6. Cami, tekke vb. yerlerde kadınlara ayrılan yer.
7. Şimşirlik.

: kafaz

1. Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.
2. Vahşi hayvanlar için demir çubuklarla yapılmış taşınabilir bölme.
3. Çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper.

kahve (<Ar. kaḫve)

1. Kök boyasıgillerden, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (*Coffea arabica*).
2. Bu ağacın meyvesinin çekirdeği.
3. Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz.
4. Bu tozla hazırlanan içecek.
5. Kahve, çay, ıhlamur, bira, nargile hafif yiyecekler bulunduran, tavla, içilen, domino, bilardo, kâğıt vb.

: kafe

1. Kök boyasıgillerden, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (*Coffea arabica*).
2. Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz.
3. Bu tozla hazırlanan içecek.
4. Kahvehane, kıraathane.
5. Renk, kahverengi.

oylanan yer, kahvehane, kiraathane.

kahveci

1. Kahve üreten veya satan kimse.
2. Kahve işleten veya kahve pişirip satan kimse.

kayısı (<Fars. kayşi)

1. Gülgillerden, sıcak veya ılık iklimlerde yetişen, çiçekleri pembemsi beyaz bir ağaç (*Prunus armeniaca*).
2. Bu ağacın açık turuncu renkte, eti sulu, güzel kokulu, tek ve sert çekirdekli tatlı meyvesi.
3. Beyazı pişmiş, sarısı az pişmiş yumurta.

kale (<Ar. qal'a)

1. Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen.
2. Satranç tahtasının dört köşesine dikilen, tahtanın bir tarafından diğer tarafına kadar düz olarak boş hanelerde gidebilen kale biçiminde taş.
3. Genellikle bir düşüncenin savunulduğu, sürdürüldüğü yer.
4. Takımla oynanan bazı top oyunlarında topun sokulmasına çalışılan yer.

: kahvexhi (: kahveci)

1. Kahve üreten veya satan kimse.
2. Kahve işleten veya kahve pişirip satan kimse.

: kajsi (: kayısı)

1. Gülgillerden, sıcak veya ılık iklimlerde yetişen, çiçekleri pembemsi beyaz bir ağaç (*Prunus armeniaca*).
2. Bu ağacın açık turuncu renkte, eti sulu, güzel kokulu, tek ve sert çekirdekli tatlı meyvesi.

: kala

1. Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen.

kalabalık (<Ar. *galebe* - Tr. *lik*)

1. Çok sayıda insanın bir araya gelmesiyle oluşan insan topluluğu.
2. Gereksiz, karışık şeyler topluluğu.
3. Sayıca çok.

: **kallaballäk** (: kallaballık)

1. Çok sayıda insanın bir araya gelmesiyle oluşan insan topluluğu.

kaldırım

1. Yaya kaldırımı.
2. Yollarda taşlarla yapılan döşeme.

: **kalldrēm** (: kalldırım)

1. Yollarda taşlarla yapılan döşeme.

kalıp (<Ar. *qāleb*)

1. Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç.
2. Biçki modeli, patron.
3. Genellikle küp biçiminde yapılan.
4. Gösterişli görünüş.
5. Biçim, durum.
6. Yenilikten uzak, özgün olmayan.

: **kallēp** (: kallıp)

1. Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç.
2. Biçki modeli, patron.
3. Genellikle küp biçiminde yapılan.
4. Kendi düşünmeyen bir insan.
5. Biçim, durum.

kantar (<Ar. *qinṭār*)

1. Ağırlık sıfırken yatay duran bir kaldıraç koluna dik olarak tutturulmuş bir ibrenin sapmasıyla kütleleri tartan araç.
2. Tartılacak kütle alttaki çengele takıldığında sarmal bir yaya bağlı olan ve normal olarak sıfırı gösteren bir okun, yanlarda gösterilmiş ağırlık birimleri hizasına gelmesiyle kütle ağırlığını belirleyen bir tür tartı aleti, el kantarı. Baskül.
3. 56,452 kilogram ağırlığında veya kırk dört okkalık bir ağırlık ve sığa birimi.

: **kandar**

1. Ağırlık sıfırken yatay duran bir kaldıraç koluna dik olarak tutturulmuş bir ibrenin sapmasıyla kütleleri tartan araç.
2. 56,452 kilogram ağırlığında veya kırk dört okkalık bir ağırlık ve sığa birimi.
3. Düşünmeden konuşmak.

kandil (<Ar. k̄andil)

1. İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı.
2. Kandil gecesi.
3. Çok sarhoş.

: **kandil**

1. İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı.

kanun (<Ar. k̄anūn)

1. Yasa.
2. Geçerli olan kural.

: **kanun**

1. Yasa.
2. Geçerli olan kural.

karanfil (<Fars. k̄aranful)

1. Karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi (*Dianthus caryophyllus*).
2. Mersingillerden, Molük adalarında, Filipinler'de ve Hindistan'da yetişen ve yaprakları sürekli yeşil kalan bir ağaç (*Caryophyllus aromaticus*).
3. Bu ağacın karanfil yağı elde edilen ve baharat olarak kullanılan, ağız kokusunu gideren, acımsı, koyu renkli, küçük çivi biçimindeki tomurcuğu.

: **karafil**

1. Karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi (*Dianthus caryophyllus*).
2. Mersingillerden, Molük adalarında, Filipinler'de ve Hindistan'da yetişen ve yaprakları sürekli yeşil kalan bir ağaç (*Caryophyllus aromaticus*).
3. Ukala insan.

kasten (< Ar. k̄aşden)

1. Kasıtlı, bile bile, isteyerek.

: **kastile**

1. Kasıtlı, bile bile, isteyerek, kasten.

kavurma

1. Kavurmak işi.
2. Kendi yağıyla pişirilip kavrulduktan sonra yenen veya dondurulup saklanan et.
3. Kavrulmuş olan.

: **kaurma**

1. Karaciğer ve bağırsakla yapılan kavurma.
2. Kavrulmuş olan.

kazma	:	kazmë (: kazmı)
1. Kazmak işi.		1. Toprağı kazıp kaldırma, düzeltme vb.
2. Toprağı kazıp kaldırma, düzeltme vb. işlerde kullanılan ağaç saplı demir araç.		işlerde kullanılan ağaç saplı demir araç.
3. Kazılarak yapılmış.		
4. Kaba, görgüsüz (kimse).		
kebab (<Ar. kebāb)	:	qebap
1. Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et.		1. Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et.
2. Kızartma, çevirme veya kavurma yoluyla hazırlanan her türlü yiyecek.		2. Kahvenin dolabı.
3. Kavrulmuş, kızarmış.		
4. Yanmış, yanık.		
keçi	:	keç
1. Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli dişi hayvan (<i>Capra hircus</i>).		1. Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli dişi hayvan (<i>Capra hircus</i>).
2. İnatçı.		
kefen (< Ar. kefen)	:	qefin
1. Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.		1. Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan, kefen.
kerevet (<Yun. krebati)	:	krevat
1. Üzerine şilte serilerek yatmaya veya oturmaya yarayan, duvara bitişik, ayakları olan, tahtadan sedir.		1. Üzerine şilte serilerek yatmaya veya oturmaya yarayan, duvara bitişik, ayakları olan, tahtadan sedir, kerevet.

kese (<Fars. kise)

1. Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba.
2. Bu küçük torba miktarında olan.
3. Bazı şeylerin üzerine geçirilen, kumaştan çanta biçiminde kap.
4. Yıkılırken kir çıkartmak için ele geçirilen, vücudu ovmaya yarayan, bürümcükten, cep biçiminde bez.
5. Bir kimsenin mal varlığı.
6. Organizmanın bazı boşlukları.
7. Su bitkilerinde içi hava ile dolu olan ve bitkinin suda yüzer durumda kalmasını sağlayan şişkinlik.
8. Beş yüz kuruşluk para birimi.

kirpik

1. Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri.
2. Tüy gibi, küçük ve ince uzantı veya uzantılar.

kilim (<Fars. gilim)

1. Döşeme, divan gibi yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma.

kira (< Ar.kirā')

1. Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel karşılığında, bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar.
2. Bu biçimde tutulan bir şey için

: qese

1. Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba, kese.
2. Bazı şeylerin üzerine geçirilen, kumaştan çanta biçiminde kap.
3. Organizmanın bazı boşlukları.

: qerpik

1. Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri, kirpik.

: qilim

1. Döşeme, divan gibi yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma, kilim.

: qira

1. Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel karşılığında, bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar.

karşılık olarak ödenen para.

3. Bu biçimde tutulan taşınmaz.

kıyamet (< Ar. kıyāmet)

1. Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.
2. Gürültülü karışıklık, gürültü patırtı.
3. Büyük felaket, afet.

: **kiamet**

1. Gürültülü karışıklık, gürültü patırtı.
2. Büyük felaket, afet.
3. Çok, fazla.

kıymet (<Ar. kıymet)

1. Değer.

: **kimet**

1. Değer.

köfte (< Fars. *kūfte*)

1. Genellikle çekilmiş etten, bazen de tavuk, balık veya patatesten yapılan, türlü biçimlerde pişirilen yemek.
2. Kendine sahip çıkmayan insan.

: **qofte**

1. Genellikle çekilmiş etten, bazen de tavuk, balık veya patatesten yapılan, türlü biçimlerde pişirilen yemek, köfte.

kör(<Fars. *kūr*)

1. Görme engelli.
2. Keskinliği yeterli olmayan.
3. Az aydınlık veren.
4. Kötü.
5. Arkası tıkalı olan veya işlek olmayan.
6. Olguları sezme ve kavrama yetisi, dikkati olmayan.
7. Duyarlılığını yitirmiş.

: **qorr**

1. Görme engelli, kör.
2. Olguları sezme ve kavrama yetisi, dikkatli olmayan.
3. Uyku.

köşe (< Fars. *kōše*)

1. Birbirini kesen iki çizginin, iki düzlemin oluşturduğu açı, zaviye.
2. İki duvarın birleştiği girintili veya çıkıntılı yer.
3. İki sokağın veya caddenin kesiştiği yer, büküç.
4. Bölüm, yer veya yan.
5. Kuytu, تنها veya üçra yer.
6. Kimsenin kolay kolay uğramadığı yer.
7. Futbol alanını oluşturan yan ve kale çizgilerinin kesişme noktalarından her biri, korner.

kömür

1. Karbonlu maddelerin kapalı ve havasız yerlerde için yanmasından veya çok uzun süre derin toprak katmanları altında kalıp birtakım kimyasal değişmelere uğramasından oluşan, siyah renkli, bitkisel kaynaklı, içinde yüksek oranda karbon bulunan katı yakıt.
2. Siyah renkli.

kubur

1. Tuvalet deliğinden lağıma inen boru.
2. Boru biçiminde kap.
3. Bir çeşit tabanca, dolma tabanca.

: **qoshe**(: qoşe)

1. Birbirini kesen iki çizginin, iki düzlemin oluşturduğu açı, zaviye.
2. İki duvarın birleştiği girintili veya çıkıntılı yer, köşe.
3. Bölüm, yer veya yan.

: **qymyr** (: qümür)

1. Karbonlu maddelerin kapalı ve havasız yerlerde için yanmasından veya çok uzun süre derin toprak katmanları altında kalıp birtakım kimyasal değişmelere uğramasından oluşan, siyah renkli, bitkisel kaynaklı, içinde yüksek oranda karbon bulunan katı yakıt, kömür.
2. Siyah renkli.

: **kobur**

1. Bir çeşit tabanca, dolma tabanca, kubur.
2. Akılsız insan.

komşu

1. Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.
2. Sınır ortaklığı bulunan, mücavir.

: komshi (: komşı)

1. Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad, komşu.

kova

1. Genellikle su ve sulu şeyler taşımaya, kuyudan veya denizden su çekmeye yarayan üstünden kulplu kap.
2. Bu kabın alacağı miktarda.
3. Futbolda çok gol yiyen (kaleci veya takım).
4. Bataklıklarda yetişen bir çeşit saz, hasır otu.

: kovë (: kovı)

1. Genellikle su ve sulu şeyler taşımaya, kuyudan veya denizden su çekmeye yarayan üstünden kulplu kap, kova.
2. Ekskavatördaki kova.

kule (<Ar. kulle)

1. Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı.
2. Cihannüma.

: kullë (: kullı)

1. Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı, kule.

kumru (<Fars. kumri)

1. Güvercinler takımından, güvercinden küçük, boz, gri renkli bir kuş (*Streptopelia*).
2. Özellikle Ege Bölgesi'ne özgü, sandviç ekmeginin içine peynir ve biber konularak yapılan bir tür yiyecek.

: kumri

1. Güvercinler takımından, güvercinden küçük, boz, gri renkli bir kuş (*Streptopelia*), kumru.
2. Dişi güvercin.

kümes

1. Tavuk, hindi vb. evcil hayvanların barınmasına yarayan kapalı yer.

: qymes (: qümes)

1. Tavuk, hindi vb. evcil hayvanların barınmasına yarayan kapalı yer, kümes.

leğen (<Fars. legen)

1. Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap.
2. Gövdenin arka veya alt ucunda bulunan, bir yandan omurganın bel bölümüyle, öte yandan bacaklarla eklemlenen kemik çatı, havsala.

: **legen**

1. Gövdenin arka veya alt ucunda bulunan, bir yandan omurganın bel bölümüyle, öte yandan bacaklarla eklemlenen kemik çatı, havsala, leğen.
2. Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap.

levent (<İtal. Levantino)

1. Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı.
2. Uzun.
3. Boylu boslu, yakışıklı (kimse).

: **levend**

1. Boylu boslu, yakışıklı (kimse).

lezzet (<Ar. lezzet)

1. Ağız yoluyla alınan tat.
2. Herhangi bir şey karşısında duyulan zevk, haz.zevk, haz.

: **lezet**

1. Ağız yoluyla alınan tat, lezzet.
2. Herhangi bir şey karşısında duyulan

ılıca

1. Sıcak su çıkan yer.
2. Suyu sıcak olarak yerden çıkan hamam, kaplıca, çermik, kudret hamamı.

: **lilixhë** (: llicı)

1. Sıcak su çıkan yer, ılıca.
2. Suyu sıcak olarak yerden çıkan hamam, kaplıca, çermik, kudret hamamı.

lokma (<Ar. lukme)

1. Ağıza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum.
2. Lokma tatlısı.
3. Türlü kalınlıktaki cıvataları, boşluğuna geçirip sökmeye veya sıkıştırmaya yarayan metalden alet.
4. Genellikle haksız olarak ele geçirilen mal veya para.

: **llokme** (: llokmi)

1. Ağıza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum.

lokum (<Ar. *lokum*)

1. Şekerli nişasta eriyiğini pişirip hafif ağdalaştırarak yapılan, küçük küp veya dikdörtgen biçiminde kesilen şekerleme, kesme, latilokum.
2. Dinamit lokumu.

: llokum

1. Şekerli nişasta eriyiğini pişirip hafif ağdalaştırarak yapılan, küçük küp veya dikdörtgen biçiminde kesilen şekerleme, kesme, latilokum.
2. Dinamit lokumu.
3. Çok yumuşak, tatlı.

lüle (<Fars. *lüle*)

1. Bükülmüş, dürülmüş şey.
2. Tütün çubuğu, pipo, nargile vb.nin ucuna takılan, tütün konulan yuva.
3. Su akan musluksuz boru.

: llullë (: llullı)

1. Tütün çubuğu, pipo, nargile vb.nin ucuna takılan, tütün konulan yuva, lüle.

maden (<Ar. *ma'din*)

1. Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral.
2. Bu mineralden yapılmış.
3. Maden ocağı veya maden işletmesi.
4. Çok değerli şeyleri kapsayan kaynak.
5. Uyuşturucu, esrar, eroin.
6. Kolay ve iyi kazanç sağlayan iş veya parası elinden kolaylıkla alınan kimse.
7. Metal.

: madem

1. Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral.
2. Bu mineralden yapılmış.

mafiş (<Ar. *mā fihi şey'*)

1. Yok, kalmadı anlamında kullanılan bir söz.
2. Bir çeşit yumurtalı ve hafif hamur tatlısı.

: mafishe (: mafişe)

1. Bir çeşit yumurtalı ve hafif hamur tatlısı.
2. Mafiş.

maşallah (<Ar. *mā-şā'e'llāh*)

1. Ne güzel, Allah nazardan saklasın anlamlarında beğenme duyguları bildiren bir söz.
2. Umulmadık durumlar karşısında şaşkınlık ve sitem belirtmek için söylenen bir söz.
3. Nazar değmemesi için çocukların üzerine takılan veya çeşitli araç, bina vb. yerlere asılan, üstünde maşallah yazılı nazarlık.

maşa (<Fars. *māşe*)

1. Ateş veya kızgın bir şey tutmaya, korları karıştırmaya yarayan iki kollu metal araç.
2. Çok küçük şeyleri tutmaya yarayan küçük, kollu araç.
3. Saçları kıvırmak, düzeltmek için elektrik veya ateşle ısıtılan maşa biçiminde alet.
4. Başkasının isteklerine, amaçlarına alet olan kimse.
5. Bisiklet çatısının ön ve arkasındaki çatal biçiminde, tekerleklerin takıldığı parça.

madrabaz (<Fars. *medre-bāz*)

1. Hayvan, balık, sebze, meyve vb. yiyecekleri yerinden getirerek toptan satan kimse.
2. Hile yapan, hileci.

: **mashalla**(: maşalla)

1. Ne güzel, Allah nazardan saklasın anlamlarında beğenme duyguları bildiren bir söz.
2. Çok iyi, çok.

: **mashē** (: maşi)

1. Ateş veya kızgın bir şey tutmaya, korları karıştırmaya yarayan iki kollu metal araç.
2. Başkasının isteklerine, amaçlarına alet olan kimse.

: **matrapaz**

1. Hayvan, balık, sebze, meyve vb. yiyecekleri yerinden getirerek toptan satan kimse.
2. Hile yapan, hileci.

makam (< Ar. *maḳām*)

1. Mevki, kat, yer.
2. Klasik Türk müziğinde bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi.

: **mekam**

1. Bir bilgin müslümanın mezarı.

medrese (<Ar. *medrese*)

1. İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.
2. Fakülte.

: **medrese**

1. Genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

meraklı

1. Her şeyi anlamak ve bilmek isteyen, araştırmacı, mütecessis.
2. Bir şeye çok düşkün olan, sürekli onunla uğraşan.
3. Kendisini ilgilendirmeyen bir konuda bilgi sahibi olmaya çalışan (kimse).
4. Kaygılı.

: **merakli**

1. Bir şeye çok düşkün olan, sürekli onunla uğraşan.
2. Her şeyi anlamak ve bilmek isteyen, araştırmacı, mütecessis.
3. Kendisini ilgilendirmeyen bir konuda bilgi sahibi olmaya çalışan (kimse).

meşin (<Fars. *mişin*)

1. İşlenmiş koyun derisi.
2. Bu deriden yapılan.

: **meshinē** (: meşini)

1. İşlenmiş koyun derisi.
2. Bu deriden yapılan.

mahalle (< Ar. *maḥalle*)

1. Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri.
2. Bu parçalarda oturan insanların tamamı.

: **mēhallē** (: mihalli)

1. Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri.
2. Büyük topluluk.

millet (<Ar. *millet*)

1. Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.
2. Bir yerde bulunan kimselerin bütünü,

: **milet**

1. Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.

herkes.	
3. Benzer özellikleri olan topluluk.	
misafir (<Ar. <i>musāfir</i>)	: mysafir (: müsafir)
1. Konuk.	1. Konuk, misafir.
2. Gözün saydam tabakasında herhangi bir sebeple oluşan beyaz leke.	
mısır	: misër (: mısır)
1. Buğdaygillerden, gövdesi boğumlu ve kalın, yaprakları şerit biçiminde, boyu yaklaşık 2 metre olabilen, erkek çiçekleri tepede salkım durumunda, dişi çiçekleri yaprakla gövde arasında koçan biçiminde olan bir kültür bitkisi (<i>Zea mays</i>).	1. Buğdaygillerden, gövdesi boğumlu ve kalın, yaprakları şerit biçiminde, boyu yaklaşık 2 metre olabilen, erkek çiçekleri tepede salkım durumunda, dişi çiçekleri yaprakla gövde arasında koçan biçiminde olan bir kültür bitkisi (<i>Zea mays</i>).
2. Bu bitkinin koçan üzerindeki taneli ürünü.	2. Bu bitkinin koçan üzerindeki taneli ürünü.
3. Bu ürünün taneleri.	
muhabbet (< Ar. <i>maḥabbet</i>)	: muhabet
1. Sevgi.	1. Dostça konuşma, yârenlik.
2. Dostça konuşma, yârenlik.	
musandıra (<Yun. <i>mousantra</i>)	: musëndër (: musındır)
1. Evlerde yatak yorgan konulan yer, yüklük.	1. Evlerde yatak yorgan konulan yer, yüklük, musandıra.
2. Mutfakta yüksek ve geniş raf.	
muşamba (<Ar. <i>muşamma</i>)	: mushama (: muşama)
1. Bir tarafına kauçuk veya yağlı boya sürülerek su geçirmeyecek duruma getirilen kalın bez.	1. Bir tarafına kauçuk veya yağlı boya sürülerek su geçirmeyecek duruma getirilen kalın bez, muşamba.
2. Bu bezden yapılan.	2. Bu bezden yapılan.

3. Su geçirmeyecek biçimde yapılmış yağmurluk.	3. Su geçirmeyecek biçimde yapılmış yağmurluk.
4. Linolyum.	
müezzîn (<Ar. <i>mu'ezzîn</i>)	: myezin (: müezin)
1. Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı.	1. Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı.
müftü (<Ar. <i>müftü</i>)	: myfti (: müfti)
1. İl ve ilçelerde Müslümanların din işlerine bakan görevli.	1. İl ve ilçelerde Müslümanların din işlerine bakan görevli, müftü.
2. Dinî konularda fetva veren kimse.	
müslüman (<Ar. <i>muslim</i>)	: mysliman (: müsliman)
1. İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.	1. İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.
2. İslam dininin kurallarını yerine getiren kimse.	2. İslam dininin kurallarını yerine getiren kimse.
3. Doğru, haktan ayrılmaz kimse.	
müşteri (< Ar. <i>muşteri</i>)	: myshteri (: müşteri)
1. Hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse.	1. Hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse.
2. Alıcı.	
müjde (<Fars. <i>mujde</i>)	: myzhde (: müjde)
1. Muştu, sevindirici haber, erim.	1. Muştu, sevindirici haber, erim.
2. Muştuluk.	
3. Sevindirici haber verileceği zaman söylenen bir söz.	
nafaka (<Ar. <i>nafağa</i>)	: nafakë (: nafakı)
1. Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik.	1. Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik.
2. Birinin geçindirmekle yükümlü	

bulunduğu kimselere, mahkeme
kararıyla bağlanan aylık.

nalbant (< Ar. *na 'l-bend*)

1. Hayvanların ayağına nal çakan kimse.

: nallban

1. Hayvanların ayağına nal çakan kimse.
2. Nalbant.
3. Bir insan kendi işinde becereksiz olması.

naz (<Fars. *nāz*)

1. Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda.
2. İsteksiz gibi görünerek yalvarmak amacıyla yapılan davranış.
3. Şımarıkça davranış.

: naze

1. İsteksiz gibi görünerek yalvarmak amacıyla yapılan davranış, naz.
2. Şımarıkça davranış.

oda

1. Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi, göz.
2. Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmî birlik.
3. Yeniçeri kışlası.

: odë (: odi)

1. Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi, göz, oda.

oyun

1. Yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence.
2. Tiyatro veya sinemada sanatçının rolünü yorumlama biçimi.
3. Müzik eşliğinde yapılan hareketlerin bütünü.
4. Seslendirilmek veya sahnede oynanmak

: ojnë (: oynı)

1. Hile, düzen, desise, entrika, oyun.
2. Yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence.

için hazırlanmış eser, temsil, piyes. 5. Bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışma. 6. Şaşkınlık uyandırıcı hüner. 7. Kumar. 8. Güreşte rakibini yenmek için yapılan türlü biçimlerde şaşırtıcı hareket. 9. Teniste, tavlada taraflardan birinin belirli sayı kazanmasıyla elde edilen sonuç. 10. Hile, düzen, desise, entrika.	
oklava 1. Hamur açmakta kullanılan silindir biçiminde uzunca, ince değnek.	: okllai 1. Hamur açmakta kullanılan silindir biçiminde uzunca, ince değnek, oklava.
hoş (<Fars. hōš) 1. Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren. 2. Bununla birlikte. 3. Beğenilen, duyguları okşayan bir biçimde.	: osh (: oş) 1. Yerlere çekmek.
paçavra (<Yun. patsavra) 1. Eskimiş bez veya kumaş parçası, çaput. 2. Değersiz ve iğrenç şey veya kimse.	: paçavure 1. Eskimiş bez veya kumaş parçası, çaput. 2. Değersiz ve iğrenç şey veya kimse.
paça (< Fars. pā-çe) 1. Pantolon, don, şalvar vb. giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm. 2. Kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı. 3. Bu ayaktan yapılan çorba.	: paçe 1. Kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı, paça. 2. Mayasız ekmek.

pay	: pajë (: payı)
1. Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse. 2. Eşit bölüm. 3. Ticari bir işlemde zarar tehlikesine karşı ayrılan para, marj. 4. Bayağı kesirlerden birinin eşit parçalardan kaç tane aldığını gösteren sayı.	1. Çeyiz.
panayır (<Yun. paneyiri)	: panair
1. Belli zamanlarda ve genellikle küçük yerleşim birimlerinde kurulan, sergi niteliğini de taşıyan büyük pazar.	1. Belli zamanlarda ve genellikle küçük yerleşim birimlerinde kurulan, sergi niteliğini de taşıyan büyük pazar, panayır.
papara (<Yun. papara)	: papare
1. Ekmek, peynir ve et suyu veya süt ile yapılan bir tür yemek. 2. Azar.	1. Ekmek, peynir ve et suyu veya süt ile yapılan bir tür yemek, papara.
pabuç (< Fars. <i>pā-pūş</i>)	: papuçe
1. Çürük temelleri sağlamlaştırmak için çakılan kazıkların alt başına geçirilen demir parçası. 2. Papuç, ayakkabı.	1. Papuç, ayakkabı, pabuç.
para (<Fars. <i>pāre</i>)	: pare
1. Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit. 2. Kazanç. 3. Kuruşun kırkta biri.	1. Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit. 2. Balık terazileri.

patlıcan (<Fars. bādingān)

1. Patlıcangillerden, kalın saplı, uzunca yapraklı otsu bitki (*Solanum melongena*).
2. Bu bitkinin sebze olarak kullanılan, mor renkli, uzunca veya toparlak ürünü.

: **patēllxhan** (: patılcan)

1. Patlıcangillerden, kalın saplı, uzunca yapraklı otsu bitki (*Solanum melongena*).
2. Bu bitkinin sebze olarak kullanılan, mor renkli, uzunca veya toparlak ürünü, patlıcan.

pazar (<Fars. bāzār)

1. Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer.
2. Belli bir şeyin satıldığı yer.
3. Alım satım, alışveriş.
4. Cumartesi ile pazartesi arasındaki gün.

: **pazar**

1. Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer.
2. Belli bir şeyin satıldığı yer.
3. Alım satım, alışveriş.

pekmez

1. Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi.

: **pekmez**

1. Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi.

pelte (<Fars. pālūde)

1. Nişasta, şeker ve su karışımının pişirilerek soğutulmasıyla yapılan bir tür tatlı.
2. Bu kıvamda olan madde.
3. Koloidal bir katı içine bir sıvının işlemesinden sonra, ya bu sıvıya daldırılan koloidin doğrudan doğruya şişmesiyle veya sıcakta hazırlanan oldukça konsantre çözeltinin soğultularak kıvamlaşmasıyla oluşan esnek madde.
4. Denizanası.

: **pelte**

1. Nişasta, şeker ve su karışımının pişirilerek soğutulmasıyla yapılan bir tür tatlı.
2. Hanımevladı adam.

pencere (<Fars.pencere)

1. Yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.

: **penxhere** (: pencere)

1. Yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.

peçe (<İtal. pezza)

1. Kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap.
2. Maske, sır, giz.

: **perçe**

1. Kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap.

peşkeş (< Fars. *piş-keş*)

1. Yaranmak amacıyla uygunsuz olarak verilen şey.

: **peshqesh** (: peşkeş)

1. Yaranmak amacıyla uygunsuz olarak verilen şey, peşkeş.

peşkir (< Fars. *piş-gir*)

1. Genellikle pamuk ipliğinden dokunmuş ince havlu.
2. Yemek yerken kullanılan, el kurulanan, büyük mendil biçiminde pamuk veya keten bez, peçete.

: **peshqir** (: peşkir)

1. Yemek yerken kullanılan, el kurulanan, büyük mendil biçiminde pamuk veya keten bez, peçete, peşkir.
2. Genellikle pamuk ipliğinden dokunmuş ince havlu.

pilâv (<Fars. pilāv)

1. Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek.

: **pilaf**

1. Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek.

pis

1. Leke, toz veya kirle kaplı olan, kirli, iğrendirici, murdar, mülevves.
2. Kendinde pislik olan veya pislenmiş olan.
3. Beğenilmeyecek durumda olan, kötü.
4. Çirkin, sevimsiz olan.
5. Dinleyenleri utandıracak durumda olan (söz).

: **pis**

1. Leke, toz veya kirle kaplı olan, kirli, iğrendirici, murdar, mülevves.
2. Kendinde pislik olan veya pislenmiş olan.
3. Çirkin, sevimsiz olan.
4. Dinleyenleri utandıracak durumda olan (söz).

pislik

1. Kir.
2. Dışkı, necaset.
3. Pis olma durumu.
4. Kötü, zararlı davranış veya iş.
5. Kötü durum.
6. Başkalarına zarar veren kimse.

: pisllëk (: pislik)

1. Kir, pislik.
2. Dışkı, necaset.
3. Pis olma durumu.

pişman (<Fars. peşimān)

1. Yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen, nadim.

: pishman (: pişman)

1. Yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen, nadim.

pijama

1. İki parçadan oluşan yatak giysisi.

: pizhame (: pijame)

1. İki parçadan oluşan yatak giysisi.

potur

1. Arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir tür pantolon.
2. Kırmalı ve potlu.

: poture

1. Arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir tür pantolon.

pusula

1. Üzerinde kuzey güney doğrultusunu gösteren bir mıknatıs iğnesi bulunan ve yön tespit etmek için kullanılan kadranlı araç, yön belirteci.
2. Küçük bir kâğıda yazılmış kısa mektup, tezkere.
3. Üzerinde alacak hesabı yazılmış kâğıt.
4. Oy pusulası.

: pusullë (: pusullı)

1. Küçük bir kâğıda yazılmış kısa mektup, tezkere, pusula.
2. Üzerinde alacak hesabı yazılmış kâğıt.

raf

1. Üstüne öteberi koymak için duvara veya bir dolabın içine birbirine paralel olarak tutturulmuş, genellikle geniş, uzun tahta veya metal levha.

: raft

1. Üstüne öteberi koymak için duvara veya bir dolabın içine birbirine paralel olarak tutturulmuş, genellikle geniş, uzun tahta veya metal levha, raf.

rakı

1. Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki, aslansütü, imamsuyu.

: raki

1. Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki, aslansütü, imamsuyu, rakı.

reçel

1. Meyvelerin şekerle kaynatılmasıyla hazırlanan tatlı.

: reşel

1. Meyvelerin şekerle kaynatılmasıyla hazırlanan tatlı.

rahat (<Ar. rāḥat)

1. İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.
2. Üzüntü, sıkıntı ve tedirginliği olmayan.
3. Sıkıntı veya yorgunluk, tedirginlik vermeyen.
4. Aldırmaz, gamsız.
5. Kolay bir biçimde, kolaylıkla.
6. Hazır ol- durumunda bulunanlara, oldukları yerde serbest bir durum almaları için verilen komut.

: rehat

1. İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.
2. Üzüntü, sıkıntı ve tedirginliği olmayan.
3. Sıkıntı veya yorgunluk, tedirginlik vermeyen.
4. Aldırmaz, gamsız.
5. Kolay bir biçimde, kolaylıkla.

rüşvet (<Ar. ruṣvet)

1. Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için bir kimseye mal veya para olarak sağlanan çıkar.

: ryshfet (: rüşfet)

1. Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için bir kimseye mal veya para olarak sağlanan çıkar.

saat (<Ar. sâ‘at)

1. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası.
2. Vakit, zaman.
3. Bir işin yapıldığı belli bir zaman.
4. Günün hangi anı olduğunu gösteren alet.
5. Sayaç: *Elektrik saati*.

: sahat

1. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası, saat.
2. Vakit, zaman.
3. Bir işin yapıldığı belli bir zaman.
4. Günün hangi anı olduğunu gösteren alet.
5. Sayaç: *Elektrik saati*.

saatçi

1. Saat yapan, onaran veya satan kimse.

: sahatçi

1. Saat yapan, onaran veya satan kimse.

sarma

1. Sarmak işi.
2. Saran, içine alan şey, zarf.
3. Çevirme.
4. Lahana, pazı ve üzüm yaprağının hazırlanan içle sarılmasıyla yapılan etli veya zeytinyağlı yemek.
5. Bir ayakta alınan paralel veya dik olarak dikmelerin üzerine yerleştirilen direk.
6. Sarılarak yapılan.

: sarma

1. Lahana, pazı ve üzüm yaprağının hazırlanan içle sarılmasıyla yapılan etli veya zeytinyağlı yemek.

saz (<Fars. sâz)

1. Genellikle su kıyılarında, bataklık yerlerde yetişen ince, açık sarı renkli kamış, hasır otu, kiliz, kofa.
2. Bu kamıştan yapılmış.
3. Her tür müzik aracı, çalgı.
4. Türk halk müziğinde bağlama, cura,

: saze

1. Her tür müzik aracı, çalgı.
2. Türk halk müziğinde kullanılan, gövdesi ağaçtan oyularak yapılmış, telli, uzun saplı çalgı, bağlama.

tar vb. mızraplı çalgıların genel adı.	
5. Türk halk müziğinde kullanılan, gövdesi ağaçtan oyularak yapılmış, telli, uzun saplı çalgı, bağlama.	
6. Birden çok çalgının bulunduğu takım.	
7. algılı eğlence yeri.	
selâm (<Ar. selâm)	: selam
1. Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanınagidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.	1. Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanınagidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.
servi (<Fars. serv)	: selvi
1. Servigillerden, Akdeniz bölgesinde çok yetişen, kışın yapraklarını dökmeyen, 25 metre boyunda, ince, uzun, piramit biçiminde, çok koyu yeşil yapraklı bir ağaç, andız, selvi, servi ağacı (<i>Cupressus sempervirens</i>).	1. Servigillerden, Akdeniz bölgesinde çok yetişen, kışın yapraklarını dökmeyen, 25 metre boyunda, ince, uzun, piramit biçiminde, çok koyu yeşil yapraklı bir ağaç, andız, selvi, servi ağacı (<i>Cupressus sempervirens</i>).
sepet (<Fars. seped – sebed)	: sepete
1. Saz, kamış veya ince dallardan örülerek yapılan, genellikle sapı olan, yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap.	1.Elle örmüş küçük bir sepet.
2. Bu kabın aldığı ölçüde.	2. Saz, kamış veya ince dallardan örülerek yapılan, genellikle sapı olan, yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap.
3. Bu kap biçiminde örülerek yapılmış.	
4. Sazdan örülmüş balık kapanı.	
5. Motosikletin yan tarafında bulunan, tek yolcu taşımak üzere hazırlanmış ayrı bölüm.	
6. Basketbolda sayı kazanmak için,	

içine top atılmaya çalışılan demir
çembere geçirilmiş altı açık ağ.

serbest (< Fars. *ser-best*)

1. Hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, erkin.
2. Tutuklu veya bağımlı olmayan, özgür, hür.
3. Zamanını istediği gibi kullanabilen, yapacak bir işi olmayan.
4. Bazı kurallara bağlı olmayan.
5. Sıkılmadan, şaşırmadan konuşan ve davranan.
6. Ağırbaşlı olmayan, hoppa (kadın).
7. Hareketi herhangi bir biçimde engellenmeyen.
8. Rahat, özgür, bağımsız bir biçimde.

sert (< Fars. *serd*)

1. Çizilmesi, kırılması, buruşması, kesilmesi veya çiğnenmesi güç olan, pek, katı, yumuşak karşıtı.
2. Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükülmeyen.
3. Kolay dayanılmayan, zor katlanılan, etkili, yumuşak karşıtı.
4. Güçlü kuvvetli.
5. Sarsıcı niteliği olan, çarpıcı, keskin, hafif karşıtı.
6. Bağışlaması, hoşgörüsü olmayan.
7. Gönül kırıcı, katı, ters.
8. Hırçın, öfkeli, hiddetli.

serbet

1. Hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, erkin.
2. Tutuklu veya bağımlı olmayan, özgür, hür.

sertë (: sertı)

1. Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükülmeyen, sert.
2. Kolay dayanılmayan, zor katlanılan, etkili, yumuşak karşıtı.
3. Bağışlaması, hoşgörüsü olmayan.
4. Katı, ters (hayvanlar için).
5. Hırçın, öfkeli, hiddetli. Bazen hayvanlar için kullanılır.

9. Titizlikle uygulanan, sıkı.
10. Ötümsüz.

sandık (< Ar. şandūk)

1. İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.
2. Meyve, sebze koymaya yarayan, tahta veya plastikten yapılmış, dört köşe kap.
3. Bir kurumda para alınıp verilen yer.
4. Kamu kesiminde çalışan personelin sosyal güvenlik işlerini yürüten kuruluş.
5. Yapılarda kum, çakıl vb. şeyleri ölçmek için kullanılan, üstü ve altı açık, dört köşeli tahtadan ölçü aleti.
6. Kamu kesiminde çalışan personelin kendi durumunda düşük faiz ve taksitler hâlinde geri ödemek üzere borç para aldığı birim.
7. Seçimlerde oy pusulalarının atıldığı kutu.
8. Mahalle tulumbacılarının omuzda taşıdıkları sandık biçimi tulumba.

simit (< Ar. *semiḍ*)

1. Halka biçiminde, genellikle üzerine susam serpilmiş çörek.
2. Denizde kolayca yüzmeyi sağlayan halka biçiminde alet.
3. İnce bulgur, düğürcük.

:

sënduk (: sınduk)

1. İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası, sandık.

:

simate

1. Halka biçiminde, genellikle üzerine susam serpilmiş çörek.
2. Dikkatsiz ve hızlı yapılan bir iş.

seccade (< Ar. *seccāde*)

1. Bir kişinin üzerinde namaz kılableceği büyüklükte, halı, kilim, post veya kumaştan yaygı, namazlık.

: **sixhade** (: sicade)

1. Bir kişinin üzerinde namaz kılableceği büyüklükte, halı, kilim, post veya kumaştan yaygı, seccade.
2. Namazlık.

soba (< Mac. szoba)

1. İçinde kömür, odun veya gaz yakılan, elektrikle de çalıştırılabilen ısıtma aracı.

: **sobë** (: sobı)

1. İçinde kömür, odun veya gaz yakılan, elektrikle de çalıştırılabilen ısıtma aracı, soba.
2. İlk katta bulunan oda.

sofra (< Ar. *sufre*)

1. Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.
2. Birlikte yemek yiyenlerin tümü.
3. Genellikle tekerlek biçiminde, üzerinde yemek de yenebilen ayaklı hamur tahtası.
4. Halı göbeğinde daire biçimindeki çiçekli bölüm.
5. Anüs.

: **sofër** (: sofrı)

1. Yuvarlak ve alçak şekllinde bir masa.
2. Birlikte yemek yiyenlerin tümü, sofrı.
3. Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

soysuz

1. Soyunun özelliklerini yitirmiş olan (kimse, bitki vb.), dejenere.
2. Biyolojik ve toplumsal ölçüler yönünden göze batacak kadar kötüye giden (kimse), dejenere.
3. Kötü tanınmış, ahlaksız.

: **sojsëz** (: soysız)

1. Kötü tanınmış, ahlaksız, soysuz.
2. Biyolojik ve toplumsal ölçüler yönünden göze batacak kadar kötüye giden (kimse), dejenere.

sıva

1. Herhangi bir yapıdaki yüzeyleri düzgünleştirmek için kullanılan, yarı akışkan, kum, kireç, çimento karışımı veya toprak harç.
2. Bir yapının duvarlarına sürülen ince harç tabakası.

sahur (< Ar. *sehūr*)

1. Ramazan ayında oruç tutanların gün doğmadan önce belirli saatte yedikleri yemek.
2. Bu yemeğin yendiği vakit.

sünnet (< Ar. *sunnet*)

1. Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.
2. Erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi.
3. Sünnet düğünü.

sütlaç

1. Süt, şeker ve pirinçten yapılan bir tür tatlı, sütlü.

safran (< Ar. *za'ferān*)

1. Süsengillerden, baharda çiçek açan, 20-30 santimetre boyunda, soğanlı bir kültür bitkisi (*Crocus sativus*).
2. Bu bitkinin tepciklerinin kurutulmasıyla elde edilen, bazı

:

suva

1. Herhangi bir yapıdaki yüzeyleri düzgünleştirmek için kullanılan, yarı akışkan, kum, kireç, çimento karışımı veya toprak harç, sıva.
2. Bir yapının duvarlarına sürülen ince harç tabakası.

:

syfyr (: süfür)

1. Ramazan ayında oruç tutanların gün doğmadan önce belirli saatte yedikleri yemek, sahur.
2. Bu yemeğin yendiği vakit.

:

synet (: sünnet)

1. Erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi.

:

sytliac (: sütliac)

1. Süt, şeker ve pirinçten yapılan bir tür tatlı, sütlü, sütlaç.

:

shafran (: şafran)

1. Süsengillerden, baharda çiçek açan, 20-30 santimetre boyunda, soğanlı bir kültür bitkisi (*Crocus sativus*).
2. Bu bitkinin tepciklerinin kurutulmasıyla elde edilen, bazı

yiyecek ve içeceklerle tat, koku ve sarı renk vermekte kullanılan toz, zafran.	yiyecek ve içeceklerle tat, koku ve sarı renk vermekte kullanılan toz, zafran.
şakacı	: shakaxhi (: şakacı)
1. Şaka yapmasını seven, şakalaşmadan hoşlanan, latifeci.	1. Şaka yapmasını seven, şakalaşmadan hoşlanan, latifeci, şakacı.
şalvar (< Fars. şelvār)	: shallvare (: şallvare)
1. Genellikle ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan, geniş bir tür pantolon.	1. Genellikle ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan, geniş bir tür pantolon.
2. Kıl ya da yünden yapılmış pantolon.	2. Kıl ya da yünden yapılmış pantolon, şalvar.
şamata (< Ar. şemāte)	: shamatē (: şamatı)
1. Gürültü patırtı.	1. Gürültü patırtı, şamata.
şeftali (< Fars. şeftālū)	: shefteli (: şefteli)
1. Gülgillerden, ılıman bölgelerde yetişen, çiçekleri pembe renkli bir ağaç (<i>Persica vulgaris</i>).	1. Gülgillerden, ılıman bölgelerde yetişen, çiçekleri pembe renkli bir ağaç (<i>Persica vulgaris</i>), şeftali.
2. Bu ağacın tatlı ve sulu meyvesi.	2. Bu ağacın tatlı ve sulu meyvesi.
şeker (< Fars. şeker)	: sheqer (: şequer)
1. Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.	1. Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı, şeker.
2. Bu madde katılarak yapılmış lokum, akide, çikolata vb. tatlı yiyeceklerin	2. Şekere benzer organik madde.
	3. Sevimli, cana yakın ve güzel. Güzel konuşan.

genel adı.	
3. Şeker hastalığı.	
4. Sevimli, cana yakın ve güzel.	
şekerpare (< Fars. <i>şeker-pāre</i>)	: sheqerpare (: şeqerpare)
1. Çok tatlı bir kayısı çeşidi.	1. Bir tür hamur tatlısı, şekerpare.
2. Bir tür hamur tatlısı.	
şişe (< Fars. <i>şişe</i>)	: shishe (: şişe)
1. İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap.	1. İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap.
2. Bu kabın aldığı miktarda olan.	
3. Gaz lambasında fitil çevresine konulan cam koruyucu.	
şaplak	: shuplakë (: şuplakı)
1. Şap diye ses çıkaran tokat.	1. Şap diye ses çıkaran tokat, şaplak.
şükür (< Ar. <i>şukr</i>)	: shyqyr (: şüqür)
1. Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme.	1. Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme, şükür.
2. Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme.	
tapu	: tapi
1. Bir taşınmazın üstündeki mülkiyet hakkını gösteren belge.	1. Bir taşınmazın üstündeki mülkiyet hakkını gösteren belge, tapu.
2. Tapu işlerinin yürütüldüğü kuruluş.	2. Tapu işlerinin yürütüldüğü kuruluş.

tava (< Fars. *tāve*)

1. Yağ kızdırma, yiyecek kızartma vb. işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap.
2. Bu kapta pişmiş yemek.
3. Maden eritilen saplı pota.
4. Kireç karıştırılan tekne.
5. Deniz veya göllerde suların geri çekilmesiyle kuruyan bölüm.
6. Gemilerde borda iskelesinin alt başındaki sahanlık.
7. Fide yetiştirmek için ayrılmış toprak bölümü.

tavla (< İtal. *tavola*)

1. Bölümlere ayrılmış iki yanlı tahta üzerinde on beşerden otuz pul ve iki zarla iki kişinin karşılıklı oynadığı oyun.
2. Bu oyunun üzerinde oynandığı, iki iç yüzü bölme desenli, dikdörtgen biçimindeki tahta kutu.

tekke (< Ar. *tekye*)

1. Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh.
2. İşsiz güçsüz kimselerin buluşup sığındıkları yer.
3. Esrar içilen üstü kapalı yer.
4. Hapishane.

: **tavë** (: tavı)

1. Yağ kızdırma, yiyecek kızartma vb. işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap, tava.
2. Bu kapta pişmiş yemek.

: **tavllë** (: tavllı)

1. Küllük.
2. Bölümlere ayrılmış iki yanlı tahta üzerinde on beşerden otuz pul ve iki zarla iki kişinin karşılıklı oynadığı oyun.

: **teqe**

1. Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh, tekke.
2. Kutsal yer.

tespih (< Ar. *tesbih*)

1. Süphanallah sözünü söyleme.
2. Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oylanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz taneden oluşmuş dizi.

: **tespihe**

1. Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oylanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz taneden oluşmuş dizi.

teyze

1. Annenin kız kardeşi, ana yarı.
2. Anne yaşıtı kadınlara söylenen bir seslenme sözü.

: **teze**

1. Annenin kız kardeşi, ana yarı.

torba

1. Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde, ağzı büzülüp bağlanabilen araç.
2. Genellikle plastikten veya kâğıttan yapılmış, içine öteberi koymaya yarayan, çeşitli büyüklükte olabilen taşıma gereci, poşet.
3. Vücutta meydana gelen şişlik.
4. Er bezi, husye, testis

: **torbê** (: torbı)

1. Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde ağzı büzülüp bağlanabilen araç.
2. Genellikle plastikten veya kâğıttan yapılmış, içine öteberi koymaya yarayan, çeşitli büyüklükte olabilen taşıma gereci, poşet, torba.

türk

1. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan halk ve bu halktan olan kimse.
2. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan, Türkçenin değişik lehçelerini konuşan soy ve bu soydan olan kimse.

: **türk**

1. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan halk ve bu halktan olan kimse, türk.
2. Bir devlet yöneltmek için eski kuralları kullanmak.

vakit (< Ar. vakt)

1. Zaman.
2. Bir işe ayrılmış veya bir iş için ayrılmış saatler.
3. Çağ.
4. Belirlenmiş olan zaman.
5. Zaman anlatan kelimelere belirtilen durumunda geldiğinde iken anlamı veren bir söz.
6. Geçim, para bakımından elverişli durum.

vesvese (< Ar. vesvese)

1. Şüphe, kuruntu, işkil.

yaka

1. Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü.
2. Giysilerin boyna gelen bölümüne eklenen ve türlü biçimlerde olan parçası.
3. Kıyı, kenar, taraf.
4. Eğik yerey.
5. Yapıların saçaklarında, suyun içeriye sızmasını önlemek için kiremidin altıyla oluk arasına konulan metal levha.
6. Semt.
7. Sahil.
8. Yelkenlerin kenar ve köşeleri.

: vakt

1. Zaman, vakit.
2. Yemek vakti, yediğimiz yemek miktarı.
3. Birinin ekonomik durumu.

: vesves

1. Şüphe, kuruntu, işkil, vesvese.

: jakë (: yakı)

1. Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü, yaka.
2. Giysilerin boyna gelen bölümüne eklenen ve türlü biçimlerde olan parçası.

yavaş

1. Hızlı olmayan, ağır, çabuk karşıtı.
2. Yumuşak huylu, yumuşak başlı.
3. Alçak, hafif.
4. Alçak, hafif bir biçimde.
5. Hızlı olmayarak.

: avash (:avaş)

1. Hızlı olmayan, ağır, çabuk karşıtı.
2. Hızlı olmayarak, yavaş.

yonca

1. Baklagillerden, başak durumundaki çiçekleri kırmızı veya mor renkli, hayvanlara yem olarak yetiştirilen çayır bitkilerinin genel adı (*Trifolium*).

: jonxhë (:yoncı)

1. Baklagillerden, başak durumundaki çiçekleri kırmızı veya mor renkli, hayvanlara yem olarak yetiştirilen çayır bitkilerinin genel adı (*Trifolium*), yonca.

yufka

1. Oklava ile açılan ince, yuvarlak hamur yaprağı.
2. Sacda pişen bir ekmek türü.
3. Zayıf, ince, dayanıksız.

: jufkë (:yufk1)

1. Oklava ile açılan ince, yuvarlak hamur yaprağı, yufka.
2. Yufkadan yapılan şerbetli bir tatlı.

zanaat (<Ar. şinā‘at)

1. İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren iş, sınaat.
2. El ustalığı isteyen işler.

: zanaat

1. El ustalığı isteyen işler, zanaat.

zanaatçı

1. Belli bir zanaatla uğraşan, bir zanaatı meslek edinen emekçi, zanaatkâr.

: zanaatçı

1. Belli bir zanaatla uğraşan, bir zanaatı meslek edinen emekçi, zanaatkâr, zanaatçı.

zarf (<Ar. zarf)

1. Kap, kılıf, sarma.
2. İçine mektup veya başka kâğıtlar konulan kâğıttan kese.
3. İçine fincan veya bardak oturtulan metal kap.
4. Bir fiilin, bir sıfatın veya bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik, soru kavramları bakımından etkileyen kelime, belirteç.

zerzevat (< Fars. *sebzavāt*)

1. Sebze.
2. Küçük, önemsiz nesneler.

zevzek

1. Geveze.
2. Saçma sapan şeylerle uğraşan.

zift (<Ar. zift)

1. Katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen, kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde, karasakız.

zil (<Fars. zir)

1. İşaret vermek, uyarmak, çağırmak için kullanılan ve bir çan ile bu çana vuran bir tokmaktan oluşan, elle veya başka düzenlerle işletilebilen araç.
2. Birbirine çarparak ses çıkartmak için parmaklara veya tefin

: **zarf**

1. İçine mektup veya başka kâğıtlar konulan kâğıttan kese.
2. Kap, kılıf, sarma.

: **zarzavate**

1. Sebze, zerzevat.

: **zevzek**

1. Saçma sapan şeylerle uğraşan.

: **zift**

1. Katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen, kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde, karasakız.

: **zile**

1. Hayvanlara boynunda takılan nesne.
2. İşaret vermek, uyarmak, çağırmak için kullanılan ve bir çan ile bu çana vuran bir tokmaktan oluşan, elle veya başka düzenlerle işletilebilen araç.

kasnağındaki deliklere takılan
yuvarlak, metal nesne.

zülûf (<Fars. zulf)

1. Şakaklardan sarkan saç lülesi.
2. Sevgilinin saçı, zülfüyâr.

zylyfe (: zülûfe)

1. Şakaklardan sarkan saç lülesi, zülûf.

BÖLÜM 3: SES OLAYLARI

Dünyaya gelen her insanın ses üretme yollarının hemen hemen aynı şekilde olduğunu, farklı şart ve ortamlarda yaşasalar bile fizyolojik ve psikolojik yapıları arasında çok fazla ayrım olmadığını belirten Gemalmaz (1999: 3) zaman geçtikçe insanın yaşayacağı yeri ve konuşacağı dilin belirtildiğini dolayısıyla ses üretme yollarının insanın konuşacağı dile göre değişiklik gösterdiğini ifade eder. Böylece bir dile ihtiyaç duyarlar. İhtiyaç duyulan şeyler dille anlatılınca ister istemez dile yeni unsurlar ve yapılar eklenir. Bir dile yeni unsurlar ve yapılar eklenirse ses olaylarını görebilme ihtimali yükselir.

Parlak (2009: 168) her dilin kendine özgü ses özellikleri bulunabilmesine rağmen aslında seslerin büyük kısmı dillerde ortak olduğunu anlatır. Bir dilden alınan kelimeler kaynak dildeki gibi kullanılmaz, birkaç muameleden geçirilerek girilecek dilin kurallarına münasip olur. Değişiklikler birçok alanda meydana gelmektedir. Örneğin konuşma dilinde, başka bir dilden kelime alınması ya da verilmesi durumunda, farklı bölgelerdeki ağız değişikliklerini görebilmekteyiz.

Bir kelimenin içinde yer alan bir sesin, çevre şartlarına bağlı olarak geçirdiği değişikliklere ses olayı denir. Ses olayları açıklık uyumu, nitelik nicelik dengelemesi ve ses hece dengelemesi olmak üzere üç temel sebepten herhangi biri veya bir kaç neticesinde ortaya çıkmıştır.

Özetleyecek olursak; her dilin kendine özgü kuralları vardır. Bu kurallar doğrultusunda farklı ses olayları (ses düşmesi, ses türemesi, ses değişmesi, ses benzeşmesi vs.) incelenirken dilin geldiği yerden gittiği yere kadar bütün tarihsel gelişimine dikkat edilmelidir. Ses olayları hem ünlülerde hem de ünsüzlerde görülür.

Ses olaylarına, sadece kelimeler bir diyalekten bir başka diyalekte geçerken değil, aynı zamanda bir dilden başka bir dile geçerken de rastlayabiliriz.

Bazı araştırmacılar ses olaylarını; ses hadiseleri ve ses değişimleri olmak üzere iki grupta inceler. Aralarındaki farkı Turan (2006: 33) şu şekilde bize gösteriyor: “Ses hadiseleri kalıcı olmayan, anında olup biten değişikliklerdir, ses değişimleri ise kalıcı olan değişikliklerdir.” Yaptığımız çalışmada sadece ses değişimleri görebilmekteyiz çünkü söylendiği gibi ses hadiseleri kalıcı olmadığı için farklı ağızları da, zamanda ve

farklı bölgelerde araştırma yapılmalıdır.

Arnavutçaya giren Türkçe kelimelere bakılırsa ses değişimlerinin sebebi Arnavutçanın Türkçeden farklı bir yapıya sahip olmasıdır. Derjaj (2009: 992) Arnavutça ve Türkçe dil ilişkilerinin 1385- 1912 tarihleri arasında sınırlandığını belirtir. Bu süre zarfında insanlar tarafından kullanılan kelimeler doğal olarak fonetik değişimlere uğradı. Tüm bunlar coğrafi durum ve sözcüklerin telaffuz zorluklarından kaynaklanıyordu ve aynı zamanda Arnavutçada ünlü ünsüz uyumu olmadığı için ses olaylarının gerçekleşmesi daha kolay olmuştur.

Aşağıda Türkçe'den Arnavutça'ya geçen kelimelerin geçirdikleri olaylar gösterilmektedir. İncelme, kalınlaşma, düzleşme, yuvarlaklaşma, daralma, genişleme, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, patlayıcılaşma, sızıcılaşma, dudaklılaşma, dişlileşme, damaklılaşma, ön damaklılaşma, türeme, yutulma, erime, düşme, tekleşme, şırıltılılaşma, kısalma gibi ses olaylarını gösteren örnekler sunulmuştur.

3.1. İncelme

Arnavutçada incelme olayında ı > i dönüşmesine daha çok rastlarız çünkü Arnavutçada ë (ı) sesi iki noktalı e gibi yazılır. Yazma dilinde de bazen i sesi ı olarak yazılır bu yüzden alıntı kelimelerde ı sesi i'ye dönüşmüştür. Bu ses olayı en çok kelimenin ortasında ve sonunda görülmektedir, örnek olarak şunları gösterebiliriz:

açık > açik	/ı / > /i/
akıncı > akinxhi (akinci)	/ı / > /i/
alışveriş > allishverish (alışveriş)	/ı / > /i/
âşık > ashik (aşık)	/ı / > /i/
bıçak > biçak	/ı / > /i/
hayır > hair	/ı / > /i/
kadayıf > kadaif	/ı/ > / i/
kıyamet > kiamet	/ı/ > / i/
kıymet > kimet	/ı/ > / i/
ılıca > llixhë (licı)	/ı/ > / i/

panayır > panair	/ɪ/ > /i/
aşçı > akçi	ɪ# > i#
akıncı > akınxhi (akinci)	ɪ# > i#
alçı > allçi	ɪ# > i#
altı > allti	ɪ# > i#
arabacı > arabaxhi (arabaci)	ɪ# > i#
baskı > baski	ɪ# > i#
boyacı > bojaxhi (boyaci)	ɪ# > i#
çarşı > çarshi (çarşı)	ɪ# > i#
çatı > çati	ɪ# > i#
dükkanacı > dyqanxhi (dükanci)	ɪ# > i#
falcı > fallxhi (falci)	ɪ# > i#
gaydacı > gajdexhi (gaydeci)	ɪ# > i#
imambayıldı > imambajalldi (imambayaldi)	ɪ# > i#
inatçı > inatçi	ɪ# > i#
kayısı > kajsi (kaysi)	ɪ# > i#
meraklı > merakli	ɪ# > i#
rakı > raki	ɪ# > i#
şakacı > shakaxhi (şakaci)	ɪ# > i#
zanaatçı > zanaatçi	ɪ# > i#

Bazı kelimelerde konuşma sırasında ı sesi hiç bir değişikliğe uğramadan olduğu gibi kalmıştır, buna son hecede rastlanmaktadır. Pek az görülen bir olaydır. Mesela: mısır > miser (mısır) /ɪ/ > /i/.

İncelme sırasında a > e, a > i, u > i değişimine rastlanabilir. Bu değişim ünlülerde açıklık derecesinin azalması sebebiyle ortaya çıkmıştır. Bu olayı hakkında şu örnekler gösterilir:

bamya > bamje (bamye)	/a/ > /e/
-----------------------	-----------

bahar > behar	/a/ > /e/
ferace > ferexhe (ferece)	/a/ > /e/
gaydacı > gajdexhi (gaydeci)	/a/ > /e/
makam > mekam	/a/ > /e/
rahat > rehat	/a/ > /e/
şeftali > shefteli (şefteli)	/a/ > /e/
gayda > gajde (gayde)	a# > e#
gonca > gonxhe (gonce)	a# > e#
paça > paçe	a# > e#
papara > papare	a# > e#
para > pare	a# > e#
pijama > pizhame (pijame)	a# > e#
angarya > angari	a# > i#
oklava > okllai (oklai)	a# > i#
avlu > avlli	u# > i#
boru > bori	u# > i#
borçlu > borxhli (borcli)	u# > i#
davulcu > daullexhi (dauleci)	u# > i #
havlu > havlli	u# > i#
komşu > komshi (komşı)	u# > i#
kumru > kumri	u# > i#
tapu > tapi	u# > i#
çubuk > çibuk	/u/ > /i/

3.2. Kalınlaşma

Ünlülerde açıklık derecesinin artması sebebiyle ortaya çıkan ses olayına denir.

Bu ses olayında e>a, e> ı, i> ě (ı) ve i> u görölmektedir. Örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

acemi > axhami (acami)	/e/ > /a/
bedava > badihava	/e/ > /a/
helal > hallall	/e/ > /a/
helva > hallvë (halvı)	/e/ > /a/
kafes > kafaz	/e/ > /a/
kerevet > krevat	/e/ > /a/
zerzevat > zarzavate	/e/ > /a/ , /e/ > /a/
kale > kala	e# > a#
çeşme > çezmë (çezmı)	e# > ě# (ı)
kule > kullë (kulı)	e# > ě# (ı)
lüle > llullë (lulı)	e# > ě# (ı)
mahalle > mëhallë (mıhalı)	e# > ě# (ı)
beylik > bejllëk (beylik)	/i/ > /ě/(ı)
edepsiz > edepsëz (edepsız)	/i/ > /ě/ (ı)
fistan > fustan	/i/ > /u/

Arnavutçada “ö” sesi bulunamadığı için onun niteliklerine bakarak en yakın olan sesini alıp ö > o sesiyle karşılanmıştır. Şu örneklerde görülür:

göl > gjol /ö/ > /o/, köfte > qofte /ö/ > /o/, kör > qorr /ö/ > /o/, köşe > qoshe (qoşe) /ö/ > /o/.

Arnavutçada “ü” sesi y (ü) olarak yazıldığı için bazı kelimelerde ü yerine ona benzeyen sesler kullanılmıştır. Bazen u bazen de o sesine rastlayabiliriz. Mesela:

güya > gjoja (gjoya)	/ü/ > /o/
lüle > llullë (lulı)	/ü/ > /u/
türk > turk	/ü/ > /u/

3.3. Düzleşme

Düzleşme olayı genelde kelimenin sonunda görülür. Çok az da olsa kelimenin ortasında da rastlayabiliriz. Örnek olarak şunları gösterebiliriz:

bülbül > bilbil	/ü/ > /i/ , /ü/ > /i/
mysliman (müsliman) > müslüman	/ü/ > /i/

müftü > myfti (müfti)	ü# > i#
boşluk > boshllëk (boşlık)	/u/ > /ë/(ı)
soysuz > sojsëz (soysız)	/u/ > /ë/ (ı)
avlu > avlli	u# > i#
boru > bori	u# > i#
borçlu > borxhli (borcli)	u# > i#
komşu > komshi (komşi)	u# > i#
kumru > kumri	u# > i#
tapu > tapi	u# > i#

u>i değişmesi aynı zamanda Arnavutçada cinsiyet konusuyla ilgilidir. Avlli, bori, borxhli, komshi, kumri, tapi erkek cinsiyetinde yer almaktadır, çünkü Arnavutçada i ve u ile biten kelimelerin çoğu bu gruba girmektedir.

3.4. Yuvarlaklaşma

Yuvarlaklaşma olayı dudak uyumuyla ilgili olan bir ses olayıdır. Örnek olarak şunları gösterebiliriz:

birader > byrazer (bürazer)	/i/ > /y/ (ü)
bilezik > byzylyk (büzlük)	/i/ > /y/ (ü) , /e/ > /y/(ü) , /i/ > /y/ (ü)
misafir > mysafir (müsafir)	/i/ > /y/ (ü)
hizmet > hyzmet (hüzmet)	/i/ > /y/ (ü)
fırça > furça	/ı/ > /u/
sandık > sënduk (sınduk)	/ı/ > /u/
sıva > suva	/ı/ > /u/
fistan > fustan	/i/ > /u/
şaplak > shuplakë (şuplakı)	/a/ > /u/

3.5. Daralma

Daralma olayı genellikle kelimenin sonunda bulunmaktadır. Kelimenin

ortasında az olarak rastlanmaktadır. Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

bezelye > bizele	/e/ > /i/
kasten > kastile	/e/ > /i/
mahalle > mëhallë (mıhalı)	/a/ > /ë/ (1)
musandıra > musëndër (musındır)	/a/ > /ë/ (1)
sandık > sënduk (sınduk)	/a/ > /ë/ (1)

Arnavutçada bir kelimenin kadın cinsiyetini belirtmeden önce son harf çoğu zaman ë (1) harfi olur. Bir kelime kadın cinsiyeti olursa –a ile ya da –ja (ya) ile bitmesi gerekiyor. Bu yüzden Türkçe olan alıntı kelimelerde a# > ë# (1) daralma olayını görmekteyiz ve şu örneklerle gösterebiliriz:

amca > axhë (acı)	a# > ë# (1)
basma > basë (bası)	a# > ë#(1)
baca > baxhë (bacı)	a# > ë#(1)
boya > bojë (bojı)	a# > ë# (1)
çanta > çantë (çantı)	a# > ë# (1)
çorba > çorbë (çorbı)	a# > ë# (1)
dalga > dallgë (dalğı)	a# > ë# (1)
gargara > gargarë (gargarı)	a# > ë# (1)
hala > hallë (halı)	a# > ë#(1)
helva > hallvë (halvı)	a# > ë# (1)
hoca > hoxhë (hoci)	a# > ë# (1)
hurma > hurmë (hurmi)	a# > ë# (1)
kazma > kazmë (kazmı)	a# > ë# (1)
kova > kovë (kovı)	a# > ë# (1)
ılıca > llixhë (licı)	a# > ë# (1)
lokma > llokmë (lokmı)	a# > ë# (1)

maşa > mashë (maşı)	a# > ë# (1)
nafaka > nafakë (nafakı)	a# > ë# (1)
oda > odë (odı)	a# > ë# (1)
pusula > pusullë (pusulı)	a# > ë# (1)
soba > sobë (sobı)	a# > ë# (1)
şamata > shamatë (şamatı)	a# > ë# (1)
tava > tavë (tavı)	a# > ë# (1)
tavla > tavllë (tavlı)	a# > ë# (1)
torba > torbë (torbı)	a# > ë# (1)
yaka > jakë (yakı)	a# > ë# (1)
yonca > jonxhë (yoncı)	a# > ë# (1)
yufka > jufkë (yufkı)	a# > ë# (1)
çeşme > çezmë (çezmı)	e# > ë# (1)
kule > kullë (kulı)	e# > ë# (1)
lüle > llullë (lulı)	e# > ë# (1)
mahalle > mëhallë (mıhalı)	e# > ë# (1)

Daralma olayında /ö/ > /y/(ü) görülür; bunun sebebi de Arnavutçada ö sesi bulunamadığı için telaffuzda benzeyen y (ü) sesi kullanılmıştır. Bazı örnekler de şunlardır:

börek > byrek (bürek)	/ö/ > /y/(ü)
döşek > dyshek (düşek)	/ö/ > /y/ (ü)
döşeme > dysHEME (düşme)	/ö/ > /y/ (ü)
gözlük > gjyzlykë (gjüzlük)	/ö/ > /y/ (ü)
kömür > qymyr (qümür)	/ö/ > /y/ (ü)
bilezik > byzylyk (büzlük)	/e/ > /y/ (ü)
şaplak > shuplakë (şuplakı)	/a/ > /u/

angarya > angari

a# > i#

oklava > okllai (oklai)

a# > i#

3.6. Genişleme

Genişleme olayının ü>o, ı>a, u>o, i>e gibi değişimleri görülür. Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

güya > gjoja (gjoya)

/ü/ > /o/

imambayıldı > imambajalldi (imambayaldi)

/ı/ > /a/

kubur > kobur

/u/ > /o/

kirpik > qerpik

/i/ > /e/

haydi > hajde (hayde)

i# > e #

3.7. Ötümlüleşme

Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

aptal > avdall

/p/ > /v/ , /t/ > /d/

borçlu > borxhli (borcli)

/ç/ > /xh/ (c)

borç > borxh (borc)

ç# > xh#(c)

çeşme > çezmë (çezmı)

/ş/ > /z/

kantar > kandar

/t/ > /d/

levent > levend

t# > d#

tembel > dembel

#t > #d

ahenk > aheng

k# > g#

çiftlik > çiflig

k# > g#

kurabiye > gurabie

#k > #g

elmas > elmaz

s# > z#

esmer > ezmer

s# > z#

kafes > kafaz

s# > z#

3.8.Ötümsüzleşme

Ötümsüzleşme olayında v> f değişmesini görmekteyiz. Bazen de d>t ve b>p. Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

aşevi > ashef (aşef)	/v/ > /f/
rüşvet> ryshfet (rüşfet)	/v/ > /f/
pılâv > pilaf	v#> f#
madrabaz > matrapaz	/d/ > /t/ , /b/ > /p/

3.9. Patlayıcılaşma

Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

aşçı > akçi	/ş/ > /k/
bahşiş > bakshish (bakşiş)	/h/ > /k/
çarşaf > çarçaf	/ş/ > /ç/

Arnavutçada ğ sesi yoktur. Bu sebeple alıntı kelimelerde ğ sesinin yerine yazılış şeklinde ona benzeyen g sesi kullanılmıştır. Patlayıcılaşma olayını bu örneklerde de görebiliriz:

ağa > aga	/ğ/ > /g/
ağalık > agallëk (agalık)	/ğ/ > /g/
ağızotu > agzot	/ğ/ > /g/
leğen > legen	/ğ/ > /g/

3.10. Sızıcılaşma

Arnavutçada sızıcılaşma da az görülmektedir. Burda d>z değişmesini örnek olarak şu şekilde gösterebiliriz:

birader > byrazer (bürazer)	/d/ > /z/
-----------------------------	-----------

3.11. Dudaklılaşma

Jable çalışmasında nitelik bakımından, sesin yapısının başka bir noktasında teşekkül eden bir sesin teşekkül noktasının dudağa kayması dudaklılaşma olduğunu söyler (2013: 375). Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

aferin > aferim	n# > m#
-----------------	---------

maden > madem

n#> m#

3.12. Dişlileşme

Arnavutçadaki k sesi q sesine dönüşmesi “palatalizm” söz konusudur. Palatalizmin Türkçe karşılığı yoktur çünkü kısmen Hint Avrupa Dillerine ait olan bir kavramdır. Palatalizm damak-diş ünsüzleriyle ilgilenen bir daldır. Bu yüzden Arnavutçada k > q olayına birçok kelimedede rastlayabiliriz.

asker > asqer /k/ > /q/

aşikâr > aşıqare (aşiqare) /k/ > /q/

bekâr > beqar /k/ > /q/

bereket > bereqet /k/ > /q/

dükkan > dyqan (düqan) /kk/ > /q/

dükkançı > dyqanxhi (düqancı) /kk/ > /q/

fikir > fiqir /k/ > /q/

günahkâr > gjynahqar (gjünahqar) /k/ > /q/

hilekâr > hileqar /k/ > /q/

hizmetkâr > hizmetqar /k/ > /q/

peşkeş > peshqesh (peşqeş) /k/ > /q/

peşkir > peshqir (perşqir) /k/ > /q/

şeker > sheqer (şequer) k/ > /q/

şekerpare > sheqerpare (şequerpare) /k/ > /q/

şükür > shyqyr (şüqür) /k/ > /q/

tekke > teqe /kk/ > /q/

kebab > qebap #k > #q

kefin > qefin #k > #q

kese > qese #k > #q

kirpik > qerpik #k > #q

kilim > qilim #k > #q

kira > qira	#k > #q
köfte > qofte	#k > #q
kör > qorr	#k > #q
köşe > qoshe (qoşe)	#k > #q
kömür > qymyr (qümür)	#k > #q
kümes > qymes (qümes)	#k > #q

Aynı zamanda n>l ve d>dh değişmesini de görürüz. Mesela:

kasten > kastile	/n/ > /l/
fincan > filxhan (filcan)	/n/ > /l/
bardak > bardhak	/d/ > /dh/

Aşağıdaki örneklerde ise l > ll (Türkçede kalın sesin yanında bulunan l sesini işaret eder) değişmesi hakkında örnek verilmiştir:

kule > kullë (kulı)	/l/ > /ll/
lüle > llullë (lulı)	/l/ > /ll/
lüle > llullë (lulı)	/l/ > /ll/
pislik > pisllek (pislik)	/l/ > /ll/
lokma > llokmë (lokmı)	#l > #ll
lokum > llokum (lokum)	#l > #ll

3.13. Damaklılaşma

Damaklılaşma olayı çok görülür bir olay değil. Bu ses olayı aşçı > akçı /ş/ > /k/ kelimesinde görebiliriz.

3.14. Ön Damaklılaşma

Nitelik bakımından, sesin yapısının başka bir noktasında teşekkül eden bir sesin teşekkül noktasının ön damağa kaymasına ön damaklılaşma denilir. Dişlileşme ses olayında da belirtildiği gibi burada da palatalizim (damak-diş) söz konusudur. Bu olaya genelde kelime başındaki g ve yanında ince ünlü olan kelimelerin gj sesine dönüşmesine rastlarız. Bu ses olayı hakkında örnek olarak şunları gösterebiliriz:

gerdan > gjerdan	#g > #gj
gümüş > gjymysh (gjümüş)	#g > #gj
günah > gjynah (gjünah)	#g > #gj
günahkâr > gjynahqar (gjünahqar)	#g > #gj
gözlük > gjyzlykë (gjüzlük)	#g > #gj
güya > gjoja (gjoya)	#g > #gj
göl > gjol	#g > #gj

3.15. Türeme

Ünsüz türemelerinin sebebi açıklık uyumu ve ses hece dengelemesidir. Aynı sebeplerden dolayı aşağıdaki kelimelerde de türeme olayı gerçekleştirmiştir. Genellikle kelimenin ortasında ve sonunda oluşur. Ünsüz türemesi hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

bedava > badihava	/Ø/ > /ih/
peçe > perçe	/Ø/ > /r/
saat > sahat	/Ø/ > /h/
saatçi > sahatçi	/Ø/ > /h/
elbette > helbete	#Ø > #h
raf > raft	Ø# > t#
davulcu > daullexhi (dauleci)	/Ø/ > /e/
sütlaç > sytliac (sütliac)	/Ø/ > /i/
paçavra > paçavure	/Ø/ > /u/
sofra > sofër (sofir)	/Ø/ > /ë/ (1)
gözlük > gjyzlykë (gjüzlük)	Ø# > ë# (1)
meşin > meshinë (meşini)	Ø# > ë# (1)
oyun > ojnë (oynı)	Ø# > ë# (1)
pay > pajë (payı)	Ø# > ë# (1)
sert > sertë (serti)	Ø# > ë# (1)

şaplak > shuplakë (şuplakı)	Ø# > ë# (1)
şalvar > shallvare (şalvare)	Ø# > e#
aşikâr > ashiqare (aşıqare)	Ø# > e#
davul > daulle	Ø# > e#
kasten > kastile	Ø# > e#
mafiş > mafishe (mafişe)	Ø# > e#
naz > naze	Ø# > e#
papuç > papuçe	Ø# > e#
potur > poture	Ø# > e#
saz > saze	Ø# > e#
sepet > sepete	Ø# > e#
simit > simite	Ø# > e#
tespih > tespihe	Ø# > e#
zerzevat > zarzavate	Ø# > e#
zil > zile	Ø# > e#
zülûf > zylyfe (zülûfe)	Ø# > e#

3.16. Yutulma

Osman Nedim Tuna (1986: 42) çalışmasında yutulma ile erime arasındaki fark, istikamet farkı olduğunu belirtir. Ses kendinden sonraki vokalin içinde erimeye vakit bulamadan kaybolmasına yutulma denildiğini söyler. Bu ses olayı hakkında örnek olarak şunları gösterebiliriz:

angarya > angari	/y/ > /Ø/
belediye > beledie	/y/ > / Ø/
bezelye > bizele	/y/ > / Ø/
kurabiye > gurabie	/y/ > /Ø/
hayır > hair	/y/ > / Ø/
kadayıf > kadaif	/y/ > / Ø/

kıyamet > kiamet	/y/ > / Ø/
kıymet > kimet	/y/ > / Ø/
panayır > panair	/y/ > /Ø/
yavaş > avash (avaş)	#y > # Ø
arnavut > arnaut	/v/ > / Ø/
davul > daulle	/v/ > /Ø/
davulcu > daullexhi (dauleci)	/v/ > /Ø/
havuz > hauz	/v/ > /Ø/
oklava > okllai (oklai)	/v/ > /Ø/
kahve > kafe	/h/ > / Ø/
karanfil > karafil	/n/ > /Ø/
kavurma > kaurma	/v/ > /Ø/
muşamba > mushama (muşama)	/b/ > /Ø/
serbest > serbes	t# > Ø#

Arnavutçada iki ünsüz yan yana gelebildikleri için ünlü yutulması daha kolay olur. Seslerin açıklık derecelerine göre yutulma olayı gerçekleştirilmiştir. Ünlü yutulması için şu örnekler gösterilir:

oyun > ojnë (oyun)	/u/ > /Ø/
hasım > hasm	/ı/ > /Ø/
ağızotu > agzot	/ı/ > /Ø/
kerevet > krevat	/e/ > /Ø/

3.17. Erime

Osman Nedim Tuna (1986: 41-42) bir kelimede ünlüden sonraki gelen ünsüz, ilk ünlünün açıklığı etkisiyle, niteliği silenerek vokal içinde kaybolmasına erime denildiğini ifade eder. Erime Arnavutçada çok görülmemektedir. Örnek olarak şunları gösterebiliriz:

amca > axhë (acı)	/m/ > /Ø/
-------------------	-----------

teyze > teze /y/ > /Ø/

çeyrek > çerek /y/ > /Ø/

3.18. Düşme

Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

Ünlü düşmesi:

kayısı > kajisi (kaysi) /ɪ/ > /Ø/

kaldırım > kalldrēm (kaldırım) /ɪ/ > /Ø/

ılıca > llixhē (licı) #ɪ > # Ø

ağızotu > agzot u# > /Ø#

aşevi > ashef (aşef) i# > Ø#

keçi > keç i# > Ø#

musandıra > musëndēr (musındır) a# > Ø#

sofra > sofēr (sofir) a# > Ø#

vesvese > vesves e# > Ø#

Ünsüz Düşmesi:

abdest > avdes t# > Ø#

nalbant > nallban (nalban) t# > Ø#

maşallah > mashalla (maşala) h# > Ø#

Görüldüğü gibi özellikle kelimelerin sonundaki ses düşmektedir.

3.19. Tekleşme

Arnavutçada ll sesi hariç aynı olan çift ses hiç bir kelimede yoktur. Bu yüzden bütün çift sesli olan kelimelerde tekleşme olayı gerçekleştirmiştir. Örnek olarak şunları gösterebiliriz:

anne > ane /nn/ > /n/ - ünsüz tekleşmesi

sünnet > synet (sünet) /nn/ > /n/ - ünsüz tekleşmesi

bakkal > bakall /kk/ > /k/ - ünsüz tekleşmesi

dükkan > dyqan (düqan)	/kk/ > /q/ - ünsüz tekleşmesi
dükkançı > dyqanxhi (düqancı)	/kk/ > /q/ - ünsüz tekleşmesi
tekke > teqe	/kk/ > /q/ - ünsüz tekleşmesi
battaniye > bataniye (bataniye)	/tt/ > /t/ - ünsüz tekleşmesi
elbette > helbete	/tt/ > /t/ - ünsüz tekleşmesi
lezzet > lezet	/zz/ > /z/ - ünsüz tekleşmesi
müezzin > myezin (müezin)	/zz/ > /z/ - ünsüz tekleşmesi
mahalle > mëhallë (mıhalı)	/ll/ > /l/ - ünsüz tekleşmesi
muhabbet > muhabet	/bb/ > /b/ - ünsüz tekleşmesi
zanaat > zanat	/aa/ > /a/ - ünlü tekleşmesi
zanaatçı > zanatçı	/aa/ > /a/ - ünlü tekleşmesi

3.20. Şırlıtılışma

Arnavutçada çok nadiren görülen bir ses olayıdır. Yarı benzeşme gerçekleşmiştir. Örnek olarak şunu gösterebiliriz:

safran > shafran (şafraan)	#s > #sh (ş)
----------------------------	--------------

3.21. Kısılma

Arnavutçada â sesi bulunmadığı için onun yerine a sesi kullanılmıştır. Bu ses olayı hakkında örnek verecek olursak şunları gösterebiliriz:

alâmet > alamet	/â/ > /a/
aşikâr > ashiqare (aşiqare)	/â/ > /a/
bekâr > beqar	/â/ > /a/
evlât > evlat	/â/ > /a/
günahkâr > gjynahqar (gjünahqar)	/â/ > /a/
hilekâr > hileqar	/â/ > /a/
hizmetkâr > hizmetqar	/â/ > /a/
ilâç > ilaç	/â/ > /a/

islâm > islam

/â/ > /a/

pîlâv > pilaf

/â/ > /a/

selâm > selam

/â/ > /a/

âşık > ashik (aşık)

â# > a#

hâlâ > hala

/â/ > /a/, â# > a#

SONUÇ

1. Arnavutçada 36 ses, Türkçede 32 ses vardır. Bu seslerin 21 tanesinin işaretleri aynıken 7 tanesinin farklıdır. 21 ses Arnavutça ve Türkçede aynıdır. Bu grupta: *a, b, ç, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, z* sesleri yer almaktadır.
2. Türkçe ve Arnavutçada seslerin yazılışı farklı ama aynı olan sesler 7 adettir. Bu grupta *c-xh, ı-ë, j-zh, l* (kalın ünlülerle kullanılan l sesi) *-ll, ş-sh, ü-y, y-j* sesleri yer almaktadır.
3. Türkçede olan Arnavutçada olmayan sesler 2 sestir. Bu grupta *ğ* ve *ö* sesleri yer almaktadır.

Arnavutçada olan Türkçede olmayan sesler 8 sestir. Bu grupta *c, dh, gj, nj, q, rr, th, x* sesleri yer almaktadır.
4. Türkçede seslerin nitelikleri teşekkül noktasına göre dudak, diş, damak, dudak-damak, diş-geniz, dudak-geniz, diş-geniz-damak, dudak-damak-dil olmak üzere sekiz sınıfa ayrılırken Arnavutçada dudak, damak, diş, diş geniz, dudak geniz, diş geniz damak, damaksı diş, dudak damak dil ve diş dil olmak üzere dokuz sınıfa ayrılır.
5. Türkçeden Arnavutçaya giren kelimelerin sayısı yaklaşık 4000'dir. 1. bölümünde ele alınan 1837'tan fazla kelimenin çoğu isim olarak girmiştir.
 - a. İsimlerin sayısı 1461; Örneğin: kafe> kahve, karpuz >karpuz, limon> limon, masalle> masal, millet>millet, nefis> nefis.
 - b. Sıfatların sayısı 192; Örneğin: jaramaz (yaramaz,) >yaramaz, kyçyk (küçük) >küçük, lazëm (lazım) >lazım, mahmur >mahsur, mavi >mavi.
 - c. Zarfların sayısı 87; Örneğin: bajagi (bayagi) >bayağı, bashka (başka) >başka, daha >daha, galiba >galiba, hala> hala.
 - d. Fiillerin sayısı 62; Örneğin: dërdëris (dırdırıs) >dırdırlanmak, kabardisem> kabarmak, sajdis (saydis) > saymak, vadis> vadetmek.
 - e. Ünlemlerin sayısı 23; Örneğin: aman > aman, ej(ey) > ey, jasha (yaşa) >yaşa, jeter (yeter) >yeter, jo (yo) >yo.

- f. Bağlaçların sayısı 12'dir; Örneğin: bile>bile, dilmi>değil mi, gjerek>gerek, jani (yani) >yani, laqin>lakin. Bunlar hepsi Arnavutçada olan sayılardır çünkü Türkçede sıfat, zarf, ünlem gibi unsurlar ismin görevleridir.
6. Arnavutçada bazı alıntı kelimeler aynı zamanda hem isim hem sıfat ya da hem zarf olarak kullanılabilir. Bunu da arzuhalxhi (arzuhalci) < arzuhalci, avxhi (avci) <avcı, babaxhan (babacan) < babacan, bazërgjan < (bazırgan) basırgan gibi örnekleri ele alınarak gösterilebilir. Bu kelimeler hem isim hem de sıfat olarak kullanılır.
7. Anlam bakımından 376 kelime incelenmiştir. Bu çalışma sırasında; kelimelerin anlamlarını görerek bunların büyük kısmı aynı ve birden fazla anlamı olduğu fark edilmiştir. Bela, beli, berber, çekiç, çift, fişek, ilaç gibi kelimelerde bunu görebiliriz.
8. Bekçi, bektaşi, belli, çanta, dalavere, kasten, meşin, mahalle, pişman, saat, vesvese gibi kelimeler Türkçeden alındığı gibi anlam bakımından hiçbir değişikliğe uğramadan kullanmaya devam etmektedir.
9. Arnavutçadaki Türkçe asıllı kelimelerin anlam karşılaştırmalarını yaparken karşımıza çıkan farklı kullanımları da görülmüştür. Altı, aşık, bayrak, baskı, beden, hoş, pay gibi kelimeler Arnavutçada farklı Türkçede farklı anlamlarda kullanılmaktadır.
10. Kelimelerinin sözlükteki anlamlarına bakılırsa Arnavutçada bazı kelimeler birinci anlamda kullanılırken Türkçedeki karşılığı ikinci, üçüncü veya diğer anlamlardadır. Bu da adet, ahenk, alem, alçak, aşevi, çakmak, ezmer, tespîh, zevzek gibi kelimelerde görülmektedir.
11. Ağızotu, hoşaf, barut, fişek, lokum, günahkar, nalbant gibi kelimeler Türkçeden Arnavutçaya geçerken Türkçedeki olan anlamlarına ek olarak farklı anlamlar ilave edilip kullanılmaktadır.
12. Arnavutluk'ta Osmanlı İmparatorluğu'nun yerleşmesiyle birlikte Türkçeden Arnavutçaya dini terimler de geçmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Arnavutluk'ta bazı dini terimlerin değerlendirmesine başlayıp ve sonrasında kullanmaya devam eden şunlardır: hoca, iftar, imam, iman, islam, müftü,

müslüman, müezzın.

13. Bu 376 kelımeden 318 tanesi ses olayları bakımından incelenmiştir.

- a. İncelme ses hadisesi 55 kelımede görülmüştür; Örneğın: âşık > ashık (aşık) /ı / > /i/ , bıçak > biçak /ı / > /i/, hayır > hair /ı / > /i/.
- b. Kalınlaşma ses hadisesi 22 kelımede görülmüştür; Örneğın: zerzavat > zarzavate /e/ > /a/ , /e/ > /a/ kale > kala e# > a# , çeşme > çekme (çekmi) e# > ê# (ı).
- c. Düzleşme ses hadisesi 11 kelımede görülmüştür; Örneğın: müftü > myfti (müfti) ü# > i#, boşluk > boshllék (boşlık) /u/ > /ê/(ı), soysuz > sojsöz (soysız) /u/ > /ê/ (ı).
- d. Yuvarlaklaşma ses hadisesi 9 kelımede görülmüştür; Örneğın: fırça > furça /ı/ > /u/, sandık > sënduk (sınduk) /ı/ > /u/, sıva > suva /ı/ > /u/.
- e. Daralma ses hadisesi 46 kelımede görülmüştür; Örneğın: bezelye > bizele /e/ > /i/, kasten > kastile /e/ > /i/, mahalle > mëhallë (mıhalı) /a/ > /ê/ (ı).
- f. Genişleme ses hadisesi 5 kelımede görülmüştür; Örneğın: güya > gjoja (gjoya) /ü/ > /o/, imambayıldı > imambajalldi (imambayaldi) /ı/ > /a/, kubur > kobur /u/ > /o/ .
- g. Ötümlüleşme ses hadisesi 13 kelımede görülmüştür; Örneğın: kantar > kandar /t/ > /d/, levent > levend t# > d#, tembel > dembel #t > #d.
- h. Ötümsüzleşme ses hadisesi 4 kelımede görülmüştür; Örneğın: aşevi > ashef (aşef) /v/ > /f/, rüşvet>ryshfet (rüşfet) /v/ > /f/, pilâv > pilaf v# > f#, madrabaz > matrapaz /d/ > /t/ , /b/ > /p/.
- i. Patlayıcılaşma ses hadisesi 7 kelımede görülmüştür; Örneğın: aşçı > akçi /ş/ > /k/, bahşış > bakshish (bakşış) /h/ > /k/, ağa > aga /ğ/ > /g/.
- j. Sızıcılaşma ses hadisesi 1 kelımede görülmüştür; Örneğın: birader > byrazer (bürazer) /d/ > /z/.
- k. Dudaklılaşma ses hadisesi 2 kelımede görülmüştür; Örneğın: aferin > aferim n# > m#, maden > madem n#> m#.
- l. Dişlileşme ses hadisesi 36 kelımede görülmüştür; Örneğın: bekâr > beqar /k/ > /q/, bereket > bereqet /k/ > /q/, dükkân > dyqan (düqan) /kk/ > /q/, kasten

> kastile /n/ > /l/.

m. Damaklılaşma ses hadisesi 1 kelimedede görülmüştür; Örneğin: aşçı > akçi /ş/ > /k/.

n. Ön damaklılaşma ses hadisesi 7 kelimedede görülmüştür; Örneğin: günah > gjynah (gjünah) #g > #gj, günahkâr > gjynahqar (gjünahqar) #g > #gj, gözlük > gjyzlykë (gjüzlük) #g > #gj.

o. Türeme ses hadisesi 31 kelimedede görülmüştür; Örneğin: saatçi > sahatçi /Ø/ > /h/, elbette > helbete #Ø > #h, raf > raft Ø# > t# .

p. Yutulma ses hadisesi 24 kelimedede görülmüştür; Örneğin: panayır > panair /y/ > /Ø/, yavaş > avash (avaş) #y > # Ø, arnavut > arnaut /v/ > / Ø/.

q. Erime ses hadisesi 3 kelimedede görülmüştür; Örneğin: amca > axhë (acı) /m/ > /Ø/ teyze > teze /y/ > /Ø/, çeyrek > çerek /y/ > /Ø/.

r. Düşme ses hadisesi 12 kelimedede görülmüştür; Örneğin: ağızotu > agzot u# > /Ø# , aşevi > ashef (aşef) i# > Ø# , keçi > keç i# > Ø#.

s. Tekleşme ses hadisesi 14 kelimedede görülmüştür; Örneğin: mahalle > mëhallë (mıhalı) /ll/ > /l/- ünsüz tekleşmesi, muhabbet > muhabet /bb/ > /b/- ünsüz tekleşmesi, zanaat > zanat /aa/ > /a/ - ünlü tekleşmesi.

t. Şırıltılılaşma ses hadisesi 1 kelimedede görülmüştür; Örneğin: safran > shafran (şafra) #s > #sh (ş).

u. Kısalma ses hadisesi 13 kelimedede görülmüştür; Örneğin: bekâr > beqar /â/ > /a/, evlât > evlat /â/ > /a/, günahkâr > gjynahqar (gjünahqar) /â/ > /a/.

14. Arnavutçadaki Türkçeden alıntılanmış kelimeler Osmalı İmparatorluğunun Arnavutluk'tan uzaklaşması sebebiyle zaman geçtikçe kullanılmamıştı. Komünizm döneminde ve komünizm bittikten sonrası devam eden bu süreç daha çok artmıştı çünkü o zamanın yazarları yabancı kelimelerin yerine yeni Arnavutça kelimeler bulmak için çalışma yapmaktaydılar. Birçok kelime için hedefe ulaşılmıştı ama son zamanlarda Türkiye Arnavutlukla olan ilişkiler farklı alanlarda daha çok güçlendirildiğinden dolayı tekrar Türkçeden alınmış kelimeler tekrar kullanılmaya başlanmaktadır.

15. Giriş kısmında Türkçeden Arnavutçaya “yaklaşık 4000” kelime denildiğinde bu sayının artabileceğini göstermektedir. Bunun bariz örneğine Arnavutluğun güney

doğu bölgesindeki konuşma dilinde sürekli kullanılan “kumpir”(közlenmiş patates) kelimesine hiçbir sözlükte rastgelinmemektedir. Bu kelimenin eskiden beri günlük dilde kullanıldığı, sözlüğe girmediği fark edilmiştir. Bundan yola çıkarak şöyle bir sonuca ulaşılabilir: Ne bir araştırma ne de bir çalışma iki dil arasındaki ilişkiyi tam manasıyla açıklamaya yetmez. Araştırmacılar düşen, elden geldiğince akademik çalışmalara, titizlik ve özenle dikkat ederek, hiç değilse bundan sonra bu içle iştigal edecek olan kişilere hakkıyla yardım etmektir.

KAYNAKLAR

- Aksan, Doğan. (Ankara, 2015). “Her Yönüyle dil - Ana Çizgileriyle Dilbilim”. Türk Dil Kurumu Yayınları, 6. Baskı.
- Ankara, 2011. “Türkçe Sözlük”. Türk Dil Kurumu, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 11. Baskı.
- Aziri, Buena. (Prishtinë, 2009). “Gramatika e Gjuhës Shqipe”.
- Beci, Bahri. (2004). “Fonetika e gjuhës shqipe”. Edfa Yayıncılık, Tirane, s.44.
- Çağlayan, Bünyamin (2009). Arnavutluk’ta Türkçe Öğrenenlerde Karşılaşılan Telaffuz Hatalarının Sebepleri Ve Çözüm Yolları , “8. Dünyada Türkçe Öğretimi” Sempozyumu “Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğretenler Zirvesi”, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi TÖMER, ANKARA, s.341-346.
- Deny, Jean. “Türk Dil Bilgisi”. Kabalcı Yayın Evi, s.11.
- Derjaj, Adriatik. (Eylül, 2009) . “ Arnavutça Türkçe Dil İlişkileri” , No:3 Kastamonu Eğitim Dergisi, s.991-999.
- Dizdari, Tahir. (Tiranë, 2005). “Fjalori i Orientalizmave”.
- Ergin, Muharrem. (İstanbul, 2012). “Üniversiteler İçin Türk Dili”, Bayrak Basım.
- Ergin, Muharrem. (İstanbul, 2013). “Türk Dil Bilgisi”, Bayrak Basım.
- Farsça-Türkçe Sözlük. (İstanbul, 2011). 1.baskı, Say Yayınları.
- Fjalor Turqisht-Shqip. (Tiranë, 2001).
- Fjalori i Gjuhës së sotme shqipe. (Tiranë, 1954).
- Fjalori i Gjuhës së sotme shqipe. (Tiranë, 1980).
- Gemalmaz, Efrasiyap. (Erzurum, 1999). “Türkiyeli Türkçesinde Ses Olayları”. Ayrı Basım, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi.
- Jable, Ergin. (2010). “Kosova Türk Ağzları İnceleme – Metin Sözlük”. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Dili Dalı, Doktora Tezi.
- Jable, Ergin. (2013). “Mitroviça Türk Ağzında Ses Olayları”. Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi”.
- Kadiu, Spartak – Abdiu Xhemile (2009). “ Türkçe Yapım Eklerinin Arnavutçada Yapım Eklerine Etkisi” , Turkish Studies 4/3, s.1231-1241.

- Kadiu, Spartak. (Tiranë, 2012). “Tipologjia e fjalëformimit të emrit në gjuhën turke dhe në gjuhën shqipe”. Tiranë Universiteti, Yabancı Diller Fakültesi, Türk Dili Bölümü Doktora Tezi.
- Korkmaz, Zeynep. (Ankara, 2009). “Türkiye Türkçesi Grameri (Ses Bilgisi)”. Türk Dil Kurumu Yayınları, 3. Baskı.
- Nuhiu, Vesel. (Prishtinë, 2013). “Ndikimi i anglishtes në gjuhën shqipe”, s.18.
- Parlak, Hatice. (Ankara, 2009). Dil Bilgisi. M. Durmuş içinde, “Türk Dili El Kitabı”. Yay.Grafiker.
- Latifi, Lindita. (Tiranë, 2006). “Mbi huazimet turke në gjuhën shqipe krahasuar me gjuhët e tjera të Ballkanit”.
- Latifi, Lindita. (Tiranë, 2012). “Turqizmat dhe semantika e tyre në fjalorët e shqipes”.
- Sarı, Mustafa. (Ankara, 2008). “Türkçe’nin Batı Dilleriyle İlişkisi”.TDK Yayınları, s.1.
- Topbaşı, Ertuğrul. (Ankara, 1987).“1875-1905 Yılları Arasındaki Sözlükler Üzerinde Bir İnceleme”. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yürkesk Lisans Tezi. S.111.
- Tuna, Osman Nedim, (Ankara,1992). “Altay Dilleri Teorisi”, Türk Dünyası El Kitabı, TKAE Yay, s.7-58.
- Tuna, Osman Nedim, (Malatya, 1986). “ Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji)”, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü ders Notları.
- Turan, Zikri .(Ankara, 2006). “Uşum Köyü Ağzı, Artvin İli Yusufeli İlçesi”, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 862.
- Turan, Zikri .(2017). “Türk Dilinin Ses Bilgisi Ders Notları”.
- Turan, Zikri. (2018). “Türk Dilinin Eklerini Sınıflandırmanın Esasları”. Türkbilig yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (Ankara, 2005). Türkçe Sözlük. Yay. TDK.
- Türkçe Sözlük. (Ankara, 1988).
- Türkçe-Arapça Sözlük. (Ankara, 1989).
- Türkçe-Farsça Sözlük. (Ankara, 1978).
- Yıldız, Osman – Akgül, Semra. (2014) . “ Çağdaş Arnavutçada Türkçe Kökenli Alıntı Kelimelerde Görülen Fonolojik Değişimler” , TÜRK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, s. 219-230.

Yıldız, Osman. (1999). “Dilimizdeki Arapça ve Farsça Kökenli Kelimelerde Görülen Fonetik Değişmeler”. SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4, s.321-338.

ÖZGEÇMİŞ

Jetmira ALLA 06.05.1994 yılında Arnavutluk'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Selim Gjona Okulu'nda, lise öğrenimini ise Abdullah H. Zemblaku Lisesi'nde tamamladı. Lise öğreniminden sonra 2012 yılında Tiran Üniversitesi'nde Yabancı Dil Fakültesi Türk Dili, Edebiyatı ve Medeniyet bölümünü kazandı. 2016 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı. Şu anda yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir.

